

PE

**Cofinanțat de
Uniunea Europeană**

**Regiū
Sud-Est**

**Servicii privind Evaluarea intermediară timpurie a
Programului Regional Sud-Est 2021-2027**

**Autoritatea Contractantă:
Agenția pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare
Sud-Est**

**Raport de evaluare
Prioritatea 5:
O regiune educată**

civitta

Acest raport a fost elaborat în baza unei evaluări independente efectuate de asocieria formată Civitta Strategy & Consulting SA (lider), LIDEEA Development Actions SRL. Opiniile exprimate în raport sunt cele ale echipei de evaluare și nu reprezintă neapărat punctul de vedere al Agenției de Dezvoltare Regională Sud-Est.

Autorii raportului de evaluare:

Liliana Lucaciu	Coordonator de proiect
Andreea Savin	Expert cheie 5, Prioritatea 5: O regiune educată
Alina David	Director proiect
Alți experți non-cheie	Irina Stăvilă, Ana Miruna Toma, Roberta Vancea, Laura Voinea, Aurel Rizescu, Elena Bacale

Fișa documentului

Versiune inițială	20.02.2025
Versiune 1	06.03.2025
Versiune finală	24.03.2025

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR	4
PREAMBUL	6
DATE SINTETICE ALE CONTRACTULUI DE SERVICII ȘI ALE RAPORTULUI DE EVALUARE	7
SUMAR EXECUTIV	8
1. INTRODUCERE	9
1.1. <i>Obiectivul evaluării</i>	9
1.2. <i>Întrebările de evaluare</i>	10
1.3. <i>Structura Raportului de evaluare</i>	10
2. ABORDAREA METODOLOGICĂ	11
2.1. <i>Analiza literaturii de specialitate</i>	11
2.2. <i>Metodologia de evaluare</i>	13
2.2.1. <i>Aplicarea metodelor si instrumentelor de evaluare</i>	13
2.2.2. Probleme întâmpinate și limitări în aplicarea metodologiei de evaluare, robustețea concluziilor 15	
3. ANALIZA INTERVENȚIILOR EVALUATE	15
3.1. <i>Contextul programului</i>	15
3.2. <i>Logica intervenției</i>	20
3.2. <i>Analiza portofoliului de proiecte finanțate în cadrul Priorității</i>	23
4. ANALIZELE ȘI CONSTATĂRILE CORESPUNZĂTOARE FIECĂREI ÎNTREBĂRI DE EVALUARE	27
4.1. <i>Relevanță și coerență (ÎE1, ÎE2)</i>	27
4.2. <i>Complementaritate (ÎE3)</i>	33
4.3. <i>Eficiență și eficacitate (ÎE4 și ÎE6)</i>	35
4.4. <i>Contribuția la implementarea PNIESC si PEDS (ÎE6 și ÎE7)</i>	46
5. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	52
5.1. <i>Concluzii</i> 52	
5.2. <i>Recomandări</i>	52
6. ANEXE	53
<i>Anexa I. Indicatori asumați conform cererilor de finanțare (P5)</i>	53
<i>Anexa II. Aspecte cheie ale programului PRSE și ale Priorității 5</i>	55
<i>Anexa III. Analiza socio-economică</i>	57
3.1. ANALIZA SOCIO-ECONOMICĂ LA NIVEL NAȚIONAL SI REGIONAL	57
<i>Anexa IV. Contribuția la RȘT</i>	68
<i>Anexa V. Contribuția P5 a PRSE la PNIESC</i>	70
<i>Anexa VI. Contribuția P5 a PRSE la PEDS</i>	70
<i>Anexa VII. Progresul în implementarea PRSE</i>	71

LISTA TABELELOR

<i>Tabel 1-Instrumente de cercetare și analiză</i>	13
<i>Tabel 2 Metodologia de evaluare pentru P5</i>	13
<i>Tabel 3. Structura intervențiilor P5</i>	20
<i>Tabel 4. Distribuția contractelor în rândul beneficiarilor</i>	25
<i>Tabel 5-Gradul de suprasubscripție P5</i>	32
<i>Tabel 6-Progrese P5 pe OS</i>	42
<i>Tabel 7-Situația contractelor etapizate și ITI</i>	42
<i>Tabel 8. Apeluri ITI</i>	45
<i>Tabel 9. Indicatori asumați conform cererilor de finanțare P5</i>	53
<i>Tabel 10-Structura P5</i>	55
<i>Tabel 11-Alocări OS P5</i>	55
<i>Tabel 12-Alocare financiară pe domenii de intervenție</i>	56
<i>Tabel 13-Contribuția P5 la RȘT</i>	68

Tabel 14-Obiective de mediu ale PNIESC la care PRSE contribuie prin măsuri orizontale	70
Tabel 15. Identificarea contribuției intervențiilor PRSE la pilonii PEDS	70
Tabel 16-Date privind progresul implementării P5 la 31.12.2024	71
Tabel 17-Situația contractelor P5 la 31.12.2024	71
Tabel 18-Situația realizărilor pe OS și indicatori	71

LISTA FIGURILOR

Figură 1-Alocare PRSE 2021-2027	16
Figură 2-Alocarea ITI PRSE 2021-2027.....	16
Figură 3-Distribuția finanțării alocate în cadrul ITI DD (milioane EUR, FEDR).....	17
Figură 4-Timeline-ul PRSE, inclusiv modificări	18
Figură 5-Logica intervenției aferentă P5	22
Figură 6-Distribuția contractării A5.1.....	23
Figură 7-Distribuția contractării A5.2.....	24
Figură 8-Rata abandonului în Rediunea Sud-Est pe niveluri de învățământ 2018-2023	31
Figură 9-Factori care afectează implementare PRSE. Entități afectate sau care pot influența factorii	36
Figură 10-Incidența factorilor care afectează implementarea în diferite faze ale programului	37
Figură 11-Percepția beneficiarilor cu privire la bariere care afectează implementarea proiectelor	38
Figură 12-Stadiul actual al implementării conform beneficiarilor de finanțare.....	43
Figură 13-Gradul de risc aferent țintelor contractuale conform beneficiarilor de finanțare.....	44
Figură 14-Percepția beneficiarilor de finanțare cu privire la contribuția la PNIESC	47
Figură 15-Contribuția PRSE la pilonii PEDS.....	48
Figură 16-Percepția beneficiarilor de finanțare privind contribuția la PEDS.....	51

Lista abrevierilor

Acronim	Denumire
ADR SE	Agencia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est
AM	Autoritate de Management
CdS	Caiet de Sarcini
CE	Comisia Europeană
CM	Comitet de Monitorizare
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FSE+	Fondul Social European Plus
ITI DD	Investiții Teritoriale Integrate în regiunea Delta Dunării
ISCED	Clasificarea Internațională Standard a Educației
PRSE	Programul Regional Sud-Est 2021-2027
MIPE	Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
OS	Obiectiv Specific
PEDS	Pilonul European al Drepturilor Sociale
PEO	Programul Educație și Ocupare
PNIESC	Planul Național Integrat în domeniul Energii și Schimbărilor Climatice

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

Regio
Sud-Est

PNRR	Planul Național de Redresare și Reziliență
POAT	Programul Operațional Asistență Tehnică
RDC	Regulamentul dispozițiilor comune 1060/ 2021
RSȚ	Recomandările specifice de țară
UAT	Unitate Administrativ-Teritorială
UE	Uniunea Europeană

Preambul

Acest raport prezintă **rezultatele evaluării intermediare timpurii a Priorității 5 a Programului Regional Sud-Est 2021-2027 (PRSE)**. Raportul de evaluare a Priorității 5 reprezintă unul dintre cele șapte studii de evaluare ale contractului de servicii nr. 5157/ADRSE/06.12.2024, alături de evaluările următoarelor priorități:

Figura 1. Prioritatea 5 - obiectivul raportului de evaluare

Prioritate	Obiectul prezentului raport de evaluare
PRIORITATEA 1 O REGIUNE COMPETITIVĂ PRIN INOVARE, DIGITALIZARE ȘI ÎNTREPRINDERI DINAMICE	
PRIORITATEA 2 O REGIUNE CU LOCALITĂȚI PRIETENOASE CU MEDIUL ȘI MAI REZILIENTĂ LA RISCURI	
PRIORITATEA 3 O REGIUNE CU EMISII DE CARBON REDUSE	
PRIORITATEA 4 O REGIUNE ACCESIBILĂ	
	PRIORITATEA 5 O REGIUNE EDUCATĂ
PRIORITATEA 6 O REGIUNE ATRACTIVĂ	
PRIORITATEA 7 ASISTENȚĂ TEHNICĂ	

Date sintetice ale contractului de servicii și ale raportului de evaluare

Titlul contractului de servicii	„Servicii privind Evaluarea intermediară timpurie a Programului Regional Sud-Est 2021-2027”
Contract de prestări servicii	5157/ADRSE/06.12.2024
Beneficiar	Agenția pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est (ADR SE)
Autoritate Contractantă	Agenția pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est (ADR SE)
Contractor	Asocierea formată din Civitta Strategy & Consulting SA (lider) și Lideea Development Actions SRL (partener)
Obiectiv general	Obiectivul general al evaluării este de a analiza procesul de implementare a PRSE 2021-2027, prin prisma cerințelor prevăzute de art.18 din Regulamentul EU 1060/2021, dar și din punctul de vedere al optimizării implementării Programului.
Livrabile	• 7 rapoarte de evaluare (câte unul pentru fiecare prioritate de investiție PRSE): - Prioritatea 1: O regiune competitivă, prin inovare, digitalizare, întreprinderi dinamice- Prioritatea 2: O regiune cu localități prietenoase cu mediul și mai rezilientă la riscuri- Prioritatea 3: O regiune cu emisii de carbon reduse- Prioritatea 4: O regiune accesibilă- Prioritatea 5: O regiune educată- Prioritatea 6: O regiune atractivă- Prioritatea 7: Asistență Tehnică• 2 rapoarte sintetice ale rezultatelor rapoartelor de evaluare: - o sinteză a celor 7 studii de evaluare realizate în cadrul contractului, prezentând concluziile, recomandările și lecțiile învățate care reies din studii.- o sinteză aplicabilă pentru ITI Delta Dunării, pornind de la informațiile obținute pe parcursul analizei realizate pentru cele 7 priorități ale PRSE 2021-2027.
Data de începere	11.12.2024 (conform ordinului de începere emis de ADR SE)
Data de încheiere	28.02.2024

SUMAR EXECUTIV

Provocările structurale care au fundamentat intervențiile din cadrul Priorității 5, respectiv necesitatea modernizării infrastructurii educaționale și facilitarea accesului la educație de calitate, continuă să fie o prioritate pentru regiunea Sud-Est, din cauza disparităților semnificative între județe și nivelurile de învățământ.

Oferta limitată de tabere școlare și centre de agrement reduce oportunitățile de implicare a elevilor în activități extrașcolare. Nivelul de performanță educațională se menține sub media Uniunii Europene, aspect evidențiat prin scorurile modeste obținute la testările PISA, rata crescută a abandonului școlar timpuriu și o participare scăzută la învățământul terțiar.

Intervențiile Priorității 5 sunt aliniate cu Recomandările Specifice de Țară formulate în perioada 2019-2024 care rămân relevante în continuare, conform Raportului de țară din 2024. P5 contribuie la RSȚ3 20219 și RSȚ2 2020 în ceea ce privește investițiile în infrastructura educațională. Gradul de contractare indică un progres moderat, iar măsurile pentru grupurile defavorizate și cele de tip FSE+ trebuie susținute în continuare, întrucât constatările RSȚ din mai 2024 relevă un nivel redus de implementare a recomandărilor în domeniul educației, subliniind necesitatea intensificării eforturilor pentru atingerea țintelor asumate.

Prioritatea 5 contribuie în mod indirect la realizarea obiectivelor asumate prin Planului Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice prin intermediul intervențiilor care vizează reabilitarea energetică a infrastructurii educaționale, deși acest aspect nu constituie obiectivul principal al acțiunilor.

În ceea ce privește contribuția intervențiilor din cadrul P5 la Pilonul European al Drepturilor Sociale, programul susține, prin obiectivele specifice OS4.2 și OS4.6, îmbunătățirea accesului la servicii educaționale de calitate și învățare pe tot parcursul vieții, prin infrastructură modernă și accesibilă, inclusiv pentru educația la distanță.

În ceea ce privește progresul implementării, analiza arată că, deși există un interes crescut pentru finanțare, ritmul implementării proiectelor este lent. Până la sfârșitul anului 2024, doar 36% din alocarea totală pentru Prioritatea 5 fusese contractată. Principalele bariere identificate includ întârzieri în procesul de contractare și avizare, dificultăți administrative în obținerea autorizațiilor, lipsa resurselor financiare pentru acoperirea costurilor neeligibile și fluctuațiile economice care au dus la creșterea prețurilor materialelor de construcție. De asemenea, capacitatea administrativă a beneficiarilor este redusă, ceea ce afectează capacitatea acestora de a gestiona proiectele într-un mod eficient.

Mecanismul ITI Delta Dunării întâmpină dificultăți suplimentare în atragerea și implementarea proiectelor. Deși există cerere de finanțare, întârzierile în lansarea apelurilor și problemele administrative afectează progresul proiectelor din acest teritoriu.

În ceea ce privește progresul, operațiunile selectate indică un grad de asumare față de ținta finală de peste 74% pentru capacitatea sălilor de clasă noi sau modernizate dedicate îngrijirii copiilor și de 83% pentru capacitatea sălilor de clasă din structurile educaționale noi sau modernizate. Pentru OS4.6 nu s-au înregistrat progrese având în vedere faptul că apelurile aferente acestui OS nu au fost încă lansate.

Prioritatea 5 este bine fundamentată și răspunde unor nevoi reale din regiunea Sud-Est, iar intervențiile rămân în continuare relevante față de nevoile socio-economice, fiind coerente cu direcțiile europene de dezvoltare. Cu toate acestea, implementarea sa este afectată de probleme administrative, financiare și de capacitate. Ritmul lent al contractării și execuției lucrărilor evidențiază necesitatea intensificării eforturilor pentru a asigura atingerea obiectivelor asumate până la finalul perioadei de programare.

Pentru îmbunătățirea implementării programului, se recomandă:

- Accelerarea lansării apelurilor de proiecte, precum și a proceselor de evaluare, selecție și contractare, cu respectarea calendarului prevăzut pentru anul 2025.
- Consolidarea capacității administrative a solicitanților și beneficiarilor, în special din orașele mici, pentru pregătirea și implementarea eficientă a proiectelor.

- Susținerea măsurilor pentru educația incluzivă, în conformitate cu recomandările europene, prin continuarea investițiilor în infrastructura educațională pentru grupuri defavorizate și prin aplicarea efectivă a prevederilor privind finanțarea încrucișată, inclusiv prin informarea activă a potențialilor beneficiari.
- Orientarea sprijinului către aspecte esențiale ale implementării, care asigură calitatea rezultatelor și sustenabilitatea intervențiilor, inclusiv operaționalizarea infrastructurii, corelarea cu alte surse de finanțare și adresarea nevoilor grupurilor vulnerabile, cu accent pe UAT-urile din mediul urban mic.

1. INTRODUCERE

1.1. Obiectivul evaluării

1. Cerința caietului de sarcini este de a realiza o evaluare intermediară timpurie a intervențiilor PRSE 2021-2027, cu accent pe managementul și implementarea acestora. Această evaluare este prevăzută în Planul de Evaluare (PE) al PRSE 2021-2027, document aprobat de Comitetul de Monitorizare al PRSE (CM PRSE) la data de 29.12.2023, în conformitate cu prevederile articolului 40 din Regulamentul (UE) nr. 1060/2021.
2. Obiectivul general al acestei evaluări este de a contribui la îmbunătățirea procesului de implementare și a performanței PRSE, sprijinind managementul programului cu identificarea problemelor apărute în implementare și propunerea de soluții practice pentru rezolvarea lor și îmbunătățirea calității și impactului programului ca intervenție publică. Îmbunătățirile acoperă atât cerințele prevăzute de articolul 18 din Regulamentul UE 1060/2021, cât și criteriile de evaluare UE, transpuse în articolul 44 a regulamentului menționat (Relevanță, Eficacitate, Eficiență, Coerență, Valoarea adăugată europeană). Obiectivul general subliniază necesitatea unei evaluări extinse și detaliate a procesului de implementare a PRSE 2021-2027, incluzând atât aspectele generale ale programului, comune diversității de intervenții, cât și particularitățile specifice, cum ar fi particularitățile intervențiilor pe fiecare prioritate sau particularitățile instrumentului ITI Delta Dunării.
3. Obiectivele specifice ale evaluării intermediare timpurii au fost definite prin Caietul de Sarcini (CdS) astfel:
 - **Furnizarea de informații relevante conform Regulamentului EU 1060/2021:** Evaluarea trebuie să asigure că toate cerințele articolului 18 din regulament sunt respectate, furnizând date și analize care să acopere aspectele esențiale ale implementării PRSE 2021-2027.
 - **Analiza eficacității mecanismelor de implementare:** Acest obiectiv specific vizează analiza mecanismelor de implementare utilizate în PRSE. Este esențial să se determine în ce măsură aceste mecanisme contribuie la realizarea obiectivelor programului și care sunt punctele lor forte sau vulnerabilitățile care ar putea afecta succesul programului.
 - **Formularea de recomandări pentru creșterea gradului de absorbție și realizarea indicatorilor:** Un aspect critic al evaluării este identificarea strategiilor pentru a crește gradul de absorbție al fondurilor și pentru a asigura atingerea indicatorilor de realizare și rezultate pentru prioritățile programului. Aceste recomandări vor trebui să fie specifice și aplicabile, adresând direct problemele identificate în timpul evaluării.
 - **Identificarea punctelor tari și vulnerabilităților procesului de implementare:** Acest obiectiv implică o evaluare exhaustivă a procesului de implementare pentru a evidenția aspectele pozitive care pot fi replicate și îmbunătățite, precum și vulnerabilitățile care trebuie remediate pentru a asigura succesul programului.
4. Grupurile țintă ale evaluării definite prin CdS sunt următoarele:
 - Personalul de execuție și decizie din cadrul AM PRSE și a altor direcții care gestionează sau sprijină implementarea PRSE;
 - Membrii CM, Comitet de Coordonare a Evaluării PRSE;
 - Categoriile de beneficiari eligibili din cadrul priorităților PRSE;
 - Parteneri relevanți implicați implicați în pregătirea și implementarea programului;
 - Ministerele de linie care elaborează politica principală în domeniile de interes (Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE), Autoritatea de Certificare și Plată, etc);
 - Categoriile sociale vizate de efectele intervențiilor;

- Comisia Europeană (CE).

5. Rezultatele evaluării vor fi formulate ca răspunsuri la întrebările de evaluare ale fiecărei priorități ale PRSE 2021-2027 și vor fi prezentate în cele șapte rapoarte de evaluare, livrabile ale contractului alături de acestea și cele două rapoarte de sinteză la nivel de regiune și ITI Delta Dunării.
6. În acest context este realizat prezentul raport de evaluare ce vizează P5 a PRSE. Metodologia de evaluare și structura raportului sunt coerente cu cele 7 întrebări de evaluare formulate în caietul de sarcini așa cum vom detalia în continuare.
7. Având în vedere că această evaluare este o evaluare intermediară timpurie, recomandările vor viza îmbunătățirea procesului de implementare și a performanței PRSE 2021-2027 și se vor adresa structurilor cu responsabilități în implementarea PRSE 2021-2027. Totodată, evaluarea intermediară timpurie va sprijini AM în completarea evaluării intermediare (Mid Term Review) prevăzută la art. 18 din Regulamentul (UE) 1060/2021.

Aria de acoperire a evaluării

8. Prezentul studiu de evaluare cuprinde proiectele finanțate prin P5. O regiune educată.
9. Evaluarea a acoperit perioada de implementare a programului, începând cu data aprobării acestuia, 21 octombrie 2022 până la data de 31 decembrie 2024.
10. Aria teritorială de acoperire, respectiv zona geografică acoperită, este reprezentată de întregul teritoriu al Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, cu județele componente, respectiv Brăila, Buzău, Constanța, Galați, Tulcea și Vrancea, inclusiv zona Deltei Dunării. Referitor la dimensiunea teritorială a analizelor, acestea se vor derula pe toate nivelurile la care se pot colecta date relevante privind efectele ce pot fi atribuite intervenției, fiind avut în vedere nivelul local și regional (în funcție de disponibilitatea datelor administrative și statistice). Datele la nivel național și european sunt folosite ca referințe pentru a analiza diferențe.

1.2. Întrebările de evaluare

11. Conform CdS, pentru P5 au fost prevăzute 7 întrebări de evaluare (ÎE), structurate astfel:

- **ÎE1.** În ce măsură obiectivele, acțiunile și intervențiile implementate continuă să răspundă la recomandările relevante din cadrul Semestrului European?
- **ÎE2.** În ce măsură intervențiile planificate răspund nevoilor grupurilor tinta și provocărilor socio-economice din regiune, aferente fiecărui obiectiv specific, din cadrul Priorității 5? În ansamblu și pentru Investiții Teritoriale Integrate în regiunea Delta Dunării (ITI DD). Există nevoia ajustării designului P5?
- **ÎE3.** În ce măsură Prioritatea 5 este aliniată la strategiile europene, naționale și regionale relevante și astfel, poate contribui la realizarea obiectivelor acestora?
- **ÎE4.** În ansamblu, cât de eficiente sunt mecanismele de implementare ale P5? Care sunt barierele întâmpinate în implementarea Priorității 5 a programului, pentru fiecare etapă procedurală? Cum pot fi depășite acestea? În ansamblu și pentru ITI DD.
- **ÎE5.** Care este progresul actual în implementarea Priorității 5 în raport cu indicatorii relevanți de realizare și rezultat? În ansamblu și pentru ITI DD. Care este aportul proiectelor contractate la progresul general înregistrat în cadrul Priorității 5?
- **ÎE6.** Care sunt factorii cheie care pot influența succesul intervențiilor contractate/planificate? Dar cei care pot afecta în mod negativ eficacitatea acestora?
- **ÎE7.** Cum contribuie Prioritatea la implementarea PNIEC privind energia și clima?
- **ÎE7S.** Cum contribuie Prioritatea la implementarea PEDS?

1.3. Structura Raportului de evaluare

12. Structura raportului de evaluare a fost concepută pentru a furniza utilizatorilor evaluării în primul rând informații despre obiectivele evaluării. Capitolele următoare prezintă metodologia de evaluare asigurând utilizatorii că rezultatele sunt de încredere și totodată indicând limitările metodologice, și anume ce nu poate să informeze evaluarea. Raportul de evaluare prezintă aspecte legate de intervenția evaluată, atât din perspectiva apelurilor de proiecte cât și din perspectiva proiectelor implementate, urmând apoi pentru cele 7 întrebări de evaluare formularea răspunsurilor prin prezentarea evidențelor colectate prin diferite metode și sintetizarea concluziilor.

13. Ultimul capitol al raportului este dedicat recomandărilor coerente cu concluziile și evidențele prezentate pentru fiecare întrebare de evaluare.

2. ABORDAREA METODOLOGICĂ

2.1. Analiza literaturii de specialitate

14. Evaluările mid-term (evaluările de la mijlocul perioadei de programare) sunt instrumente esențiale în managementul programelor și al politicilor publice. Acestea joacă un rol esențial în analiza progresului realizat până la un anumit punct al perioadei de implementare. Ele oferă informații critice care permit ajustarea intervențiilor, îmbunătățirea performanței și atingerea obiectivelor strategice. Literatura de specialitate subliniază că evaluările mid-term sunt indispensabile pentru asigurarea eficienței și eficacității programelor, în contextul obiectivelor Uniunii Europene pentru perioada de programare 2021-2027.

2.1.1. Evaluările mid-term în context național și internațional

Context național

15. În România, evaluările mid-term au fost implementate în mod regulat pentru a monitoriza și ajusta programele operaționale finanțate prin Fondurile Europene Structurale și de Investiții (FESI). Aceste evaluări sunt esențiale pentru identificarea problemelor și a oportunităților încă din fazele incipiente ale implementării programelor. Ele permit ajustări timpurii, contribuind la îmbunătățirea proceselor și la maximizarea impactului programelor înainte de finalizarea perioadei de programare.
16. Un raport realizat de Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene evidențiază faptul că evaluările mid-term sprijină îmbunătățirea managementului programelor prin furnizarea de date empirice esențiale pentru luarea deciziilor informate. Acestea ajută, de asemenea, la optimizarea utilizării resurselor și la adaptarea strategiilor pentru a răspunde mai bine nevoilor beneficiarilor și priorităților regionale.

Context internațional

17. La nivel internațional, evaluările mid-term sunt recunoscute ca bune practici în gestionarea programelor finanțate din fonduri publice și internaționale. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) încurajează utilizarea acestor evaluări pentru a verifica dacă programele sunt pe drumul cel bun și pentru a permite ajustări bazate pe dovezi. Ele joacă un rol esențial în răspunsul la schimbările contextului socio-economic și în menținerea relevanței și eficienței intervențiilor.
18. CE susține utilizarea evaluărilor mid-term ca parte integrantă a ciclului de programare și monitorizare a fondurilor europene. Pentru perioada de programare 2021-2027, aceste evaluări sunt esențiale pentru monitorizarea progresului în cadrul obiectivelor Politicii de Coeziune, incluzând tranziția către o economie verde și digitală, creșterea rezilienței economice și întărirea coeziunii sociale.

2.1.2. Scopul evaluărilor mid-term pentru perioada 2021-2027

19. Pentru perioada de programare 2021-2027, scopul principal al evaluărilor mid-term este de a asigura alinierea intervențiilor cu obiectivele strategice ale Uniunii Europene și cu nevoile regionale specifice. Evaluările urmăresc să identifice:
 - Progrese și rezultate: Analizarea gradului de atingere a obiectivelor stabilite și evaluarea impactului asupra beneficiarilor, pentru a determina rezultatele tangibile și măsurabile.
 - Eficiență și eficacitate: Evaluarea utilizării resurselor și identificarea gradului de adecvare a metodelor de implementare față de obiectivele propuse.
 - Relevanță: Verificarea faptului că intervențiile rămân relevante în contextul schimbărilor economice, sociale și politice.
 - Sustenabilitate: Analizarea durabilității rezultatelor pe termen lung, precum și identificarea riscurilor și oportunităților pentru viitor.
20. Literatura de specialitate subliniază importanța evaluărilor mid-term, atât la nivel național, cât și internațional, în gestionarea eficientă a programelor finanțate din fonduri publice și europene. Acestea oferă o bază solidă pentru ajustarea intervențiilor și pentru luarea deciziilor informate, contribuind la asigurarea relevanței,

eficienței și eficacității programelor, în vederea atingerii obiectivelor strategice ale Uniunii Europene pentru perioada 2021-2027.

21. În acest context, rezultatele evaluărilor intermediare joacă un rol esențial nu doar pentru optimizarea implementării actualului cadru financiar multianual, ci și pentru conturarea direcțiilor strategice ale politicii de coeziune post-2027. Pe măsură ce Uniunea Europeană (UE) își redefinește prioritățile pentru viitor, lecțiile desprinse din aceste evaluări vor influența modul în care sunt structurate viitoarele intervenții, mecanisme de finanțare și abordări teritoriale.
22. Politica de coeziune a Uniunii Europene (UE) post-2027 se conturează în jurul unor direcții esențiale menite să consolideze coeziunea economică, socială și teritorială în toate regiunile europene.
23. Principalele perspective includ¹:
 - Menținerea eligibilității universale: Toate regiunile europene vor continua să fie eligibile pentru finanțare, asigurându-se că nicio zonă nu este lăsată în urmă în procesul de dezvoltare.
 - Consolidarea principiilor de guvernanță: Se va pune un accent deosebit pe modelul de gestionare partajată, guvernanța pe mai multe niveluri și principiul parteneriatului, recunoscând rolul esențial al autorităților locale și regionale în implementarea eficientă a politicilor.
 - Aplicarea principiului "nu dăuna coeziunii": Toate politicile UE vor fi evaluate prin prisma impactului lor asupra coeziunii, asigurându-se că nicio inițiativă nu contravine obiectivului de reducere a disparităților regionale.
 - Stabilitatea și predictibilitatea reglementărilor: Pentru a facilita o implementare rapidă și eficientă, se va urmări menținerea unui cadru legislativ stabil și previzibil, reducând complexitatea birocratică.
 - Buget adecvat pentru coeziune: Se propune ca bugetul alocat politicii de coeziune post-2027 să fie cel puțin echivalent, în termeni reali, cu cel din perioada 2021-2027, incluzând suplimentările precum REACT-EU, pentru a răspunde eficient provocărilor actuale și viitoare.
 - Adoptarea unui cadru strategic unic: Implementarea unui "pact european de parteneriat" va defini obiectivele și direcțiile principale ale politicii de coeziune, garantând coerența și implicarea activă a autorităților locale și regionale în toate etapele procesului.
24. Perspectivele politicii de coeziune post-2027² reflectă un proces complex de negociere și adaptare la noile priorități și provocări ale Uniunii Europene. Dezbaterile privind viitorul acestei politici este deja în desfășurare și va căpăta amploare, oferind oportunități pentru părțile interesate locale și regionale de a influența pozițiile instituțiilor europene înainte de începerea procesului legislativ, estimat pentru prima jumătate a anului 2025.
25. Rezultatele evaluării intermediare a programelor din perioada 2021-2027, așteptate până în 2025, vor influența direct reformele post-2027, iar toate reglementările aferente trebuie stabilite până în vara anului 2027 pentru a permite statelor membre să-și finalizeze pregătirile și programarea. Bugetul alocat politicii de coeziune post-2027 va fi decisiv pentru numărul și amploarea priorităților abordate, însă cadrul financiar multianual și alocările aferente rămân incertitudini majore.
26. Simplificarea regulilor de implementare este un subiect central, având în vedere că eforturile anterioare nu au produs rezultatele așteptate. Relația dintre politica de coeziune și Mecanismul de Redresare și Rezilientă (RRF) va trebui clarificată, mai ales dacă RRF va continua post-2027, deoarece acesta este perceput de actorii locali ca prea centralizat și uneori contradictoriu cu valorile politicii de coeziune. Lecțiile privind simplificarea din RRF ar putea fi integrate în noul cadru de coeziune.
27. O altă dezbateră esențială este legătura politicii de coeziune cu Semestrul European, precum și abordarea problemelor legate de statul de drept, ratele de eroare, guvernanța regională și locală. Totodată, se observă o tendință de adoptare a unor politici „place-based”, orientate către regiunile rurale, de frontieră, insulare sau montane, deși rămâne incert cum vor fi implementate și dacă vor exista fonduri dedicate pentru aceste regiuni.
28. Posibile scenarii de recentralizare a politicii de coeziune ar putea contraveni nevoilor specifice ale regiunilor. Vor fi analizate și măsuri pentru regiunile prinse în capcana dezvoltării, alături de viitorul agendei urbane a UE și

¹ op.europa.eu

² op.europa.eu

posibila integrare a noilor domenii, cum ar fi problema locuirii. În plus, politica de coeziune va trebui să răspundă provocărilor legate de imigrație, extindere, securitate și apărare, existând riscul ca fondurile acestea să fie redirecționate frecvent, afectându-i obiectivul principal.

29. Demografia, cu accent pe „dreptul/libertatea de a rămâne”, va influența discuțiile viitoare, deși nu este clar dacă vor fi introduși noi indicatori sau mecanisme de stimulare financiară pentru regiunile afectate de declin demografic. În același timp, tranziția verde și digitală, schimbările climatice și necesitatea unui răspuns rapid la dezastre naturale vor juca un rol semnificativ, mai ales în contextul unui cadru bugetar restrictiv. Aceste provocări vor intensifica discuțiile privind alocările bugetare între diferitele regiuni și priorități, posibil deschizând tensiuni între statele contribuatoare nete și cele beneficiare nete, precum și între actorii politici interesați de menținerea finanțării pentru propriile domenii de intervenție.

2.2. Metodologia de evaluare

2.2.1. Aplicarea metodelor și instrumentelor de evaluare

30. Pentru a răspunde întrebărilor de evaluare (ÎE) s-a elaborat o metodologie bazată pe o combinație de metode și instrumente adaptate specificului intervenției evaluate. Conform Raportului Inițial (RI), instrumentele de evaluare au fost proiectate astfel încât să sprijine formularea răspunsurilor la întrebări de evaluare. Contribuția metodelor și instrumentelor de evaluare la formularea răspunsurilor este vizualizată în tabelul de mai jos.

Tabel 1-Instrumente de cercetare și analiză

Instrumente	ÎE1	ÎE2	ÎE3	ÎE4	ÎE5	ÎE6	ÎE7
Cercetare documentară	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Interviuri	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Sondaj la nivelul beneficiarilor intervențiilor	✓	✓		✓	✓	✓	✓
Studii de caz	✓	✓	✓	✓		✓	✓
Colectarea de date din baze de date publice, date de program, date administrative, platforme, publicații	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Analiza datelor primare și secundare	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ateliere de lucru	✓	✓		✓	✓	✓	✓
Focus grup	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Panel de experți	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Sursa: autori

Tabel 2 Metodologia de evaluare pentru P5

Metoda de evaluare	Detalii privind modul de aplicare
Cercetare documentară	Cercetarea documentară a fost folosită pentru toate întrebările de evaluare și a presupus analiza documentelor privind cadrul strategic, legislativ și instituțional, la nivel european și național, privind mobilitatea urbană din România. Analiza documentelor de programare (PRSE 2021-2027), Rapoartele Anuale de Implementare, Rapoartele de Evaluare anterioare, Ghiduri generale și specifice, etc.
Interviuri	Interviurile au fost realizate cu scopul de a surprinde aspecte legate de: program, intervențiile aferente P5, impactul intervențiilor la nivel de proiecte, efectele așteptate dar și alte efecte, sustenabilitatea rezultatelor, complementaritatea cu alte finanțări, procesul de implementare, capacitatea administrativă și financiară a beneficiarilor, eficiența intervențiilor, principii orizontale, bune practici. Interviurile au implicat atât reprezentanți ai autorităților programului, cât și beneficiari de finanțare.

Colectare date din baze de date publice, date program, date administrative	Principalele date colectate: - Date administrative privind proiectele finanțate (extragere din MySMIS, date AMPRSE); - Date privind contextul intervențiilor, preluate din baze de date statistice privind localitățile în care se realizează investițiile în infrastructura regională, extragere din baze de date și surse de date statistice relevante (Eurostat, INS).
Ateliere de lucru	Atelierele de lucru au avut scopul de a sprijini procesul de colectare de informații și analiză cu privire la efecte, gradul de implementare a proiectelor și impact, eficiența sub aspectul mecanismelor de implementare, dar și soluții economice, contribuție la obiectivele de mediu și la incluziunea socială, principii orizontale. Atelierele de lucru au fost organizate cu firme de consultanță implicate în pregătirea de cererilor de finanțare sau implementarea de proiecte respectiv 3 firme, precum și beneficiari de finanțare P5. A fost organizate 2 ateliere de lucru. În cadrul acestora au participat în total 12 persoane și 5 beneficiari. Dezbaterile s-au desfășurat online.
Focus Grup	Focus-grupul a avut ca scop completarea, clarificarea și validarea informațiilor colectate prin cercetarea documentară și alte instrumente de evaluare. Focus grupul a fost organizat cu reprezentanți ai Autorității de Management în format online, participând în total 13 persoane.
Sondaj în rândul beneficiarilor de finanțare	Sondajul a avut ca scop colectarea de date pe bază de chestionar în rândul beneficiarilor de finanțare P5. Chestionarul a conținut un mixt de întrebări deschise, cu sau fără opțiuni de răspuns predefinite și întrebări închise (în cazul răspunsurilor predefinite a fost utilizată o scală de tip Likert). - Tipul sondajului: chestionar online prin intermediul platformei Survey Monkey (metoda CAWI³); - Perioada derulării sondajului: sondajul a fost derulat în luna ianuarie 2025; - S-a optat pentru un sondaj exhaustiv pentru a include întreaga populație vizată, beneficiari de finanțare și aume 48 entități (6 Unități Administrativ-Teritoriale (UAT) la nivel județean, 9 UAT-uri la nivel de municipiu, 13 UAT la nivel de orașe, 12 UAT-urile la nivel comuna, 3 instituții de cult, 2 IMM-uri, 1 instituție în subordinea consiliului local, 1 instituție în subordinea/coordonarea Guvernului, 1 instituție de învățământ). - Rata de răspuns a fost de 38%, respectiv 41 de răspunsuri din care 26% au fost furnizate de către UAT-uri la nivel județean, 31% UAT la nivel de municipiu, 24% UAT-uri la nivel de oraș, 14% UAT-uri la nivel de comună și 2% alt tip de beneficiar. Din totalul răspunsurilor 17% au fost furnizate de către beneficiari ai P5, respectiv 7 răspunsuri. - Metode de asigurare a calității: retransmiterea invitației periodic prin e-mail, contactare telefonică.
Panel/Group de experți	Panelul de experți a avut ca scop colectarea de informații cu privire la relevanța intervențiilor și contextul de implementare; identificarea efectelor pozitive și negative pe care intervențiile le generează la nivel regional și local, aspecte cheie ce trebuie îmbunătățite procesul de implementare. În panel au fost implicați 4 experți cu experiență în dezvoltare regională și mobilitate urbană, aceștia acoperind toate axele prioritare ce fac obiectul evaluării. Panelul de experți a fost realizat în două etape. În prima etapă a fost transmis spre analiză un document sumativ al principalelor constatări (inclusiv din concluziile sondajului), dar și temele de discuție. În etapa a doua a fost realizată o dezbateră online, concluziile dezbaterii fiind transpuse în analizele evaluării.
Studii de caz	Studiile de caz au fost realizate cu scopul de a colecta dovezi de la nivelul proiectelor, implicând beneficiari de finanțare, relevanța programului raporta la nevoile locale și regionale, eficiența mecanismelor de implementare, modalitățile de îmbunătățire a procesului, identificarea de bune practici în implementarea măsurilor PNIESC și cele referitoare la pilonul social european (PEDS) și lecții învățate.

³ Computer-Assisted Web Interviewing (Interviuri Web Asistate de Calculator)

	La nivelul P5 au fost realizate 4 studii de caz, acestea fiind selectate după o serie de criterii ce au vizat tipologia de proiecte, acoperirea regională, tipurile de beneficiari, valoarea și complexitatea investiției, disponibilitatea beneficiarilor de a răspunde demersurilor echipei de evaluare.
Procesarea și analiza statistică a datelor	Procesarea și analiza statistică a datelor a vizat: - progresul fizic și financiar; - numărul de proiecte aprobate/ contractate/ finalizate, rezultatele financiare înregistrate; - gradul de atingere a indicatorilor; - gradul de realizare a indicatorilor la nivel de proiect/pe tipuri de intervenții, precum și la nivelul teritorial relevant; - gradul de realizare al indicatorilor de rezultat și raportul față de indicatorii de realizare.

2.2.2. Probleme întâmpinate și limitări în aplicarea metodologiei de evaluare, robustețea concluziilor

31. Una dintre principalele provocări ale procesului de evaluare a fost intervalul de timp restrâns, de aproximativ două luni, alocat desfășurării acesteia, ceea ce a îngreunat considerabil procesul de colectare a datelor, desfășurat sub presiunea necesității de a furniza informații pentru analize. Organizarea proceselor de colectare în paralel, cu implicarea unor resurse umane suplimentare, a permis obținerea datelor necesare din surse multiple, asigurând condițiile unei triangulări optime.
32. O altă constrângere a procesului de evaluare a fost reprezentată de termenul de referință al evaluării, 31 decembrie 2024, aproape la mijlocul perioadei de desfășurare a acesteia. Astfel, după realizarea analizelor preliminare pe baza datelor disponibile până în noiembrie 2024, a fost necesară reluarea acestora utilizând datele de la 31 decembrie 2024, a căror extragere completă a fost posibilă abia la sfârșitul lunii ianuarie, generând o presiune suplimentară asupra procesului de evaluare.
33. Majoritatea proiectelor contractate sunt proiecte etapizate, respectiv proiecte finanțate inițial prin POR 2014-2020, nefinalizate, a căror continuare este asigurată prin PRSE 2021-2027, precum și proiecte noi aflate în stadii incipiente de implementare. În absența unor proiecte finalizate, analiza realizărilor s-a bazat exclusiv pe țintele asumate prin proiectele contractate, fără posibilitatea de a evalua rezultatele efective.

3. ANALIZA INTERVENȚIILOR EVALUATE

3.1. Contextul programului

34. Programul Regional Sud-Est (PRSE) 2021-2027, alături de celelalte șapte programe regionale, reprezintă o premieră în cadrul Acordului de Parteneriat al României cu UE, fiind pentru prima dată gestionate la nivel regional în cadrul Politicii de Coeziune. În perioadele de programare anterioare intervențiile de dezvoltare regională au fost implementate prin programe concepute la nivel național pentru toate regiunile de dezvoltare.
35. PRSE a demarat cu importante provocări legate de crearea unui sistem instituțional eficient la nivel regional pentru gestionarea programului. Autoritatea de management, înființată pentru prima dată în cadrul Agenției pentru Dezvoltare Regională, își asumă un rol nou, sprijinindu-se pe experiența acumulată ca Organism Intermediar în perioadele anterioare de programare. Abordarea descentralizată aduce nu doar așteptări ridicate, ci și o responsabilitate suplimentară de a demonstra beneficiile acestei structuri inovatoare. Gestionarea eficientă a acestor provocări va fi esențială pentru a confirma potențialul descentralizării în implementarea Politicii de Coeziune.
36. PRSE a fost aprobat prin Decizia nr. C(2022)7639/21.10.2022 pentru sprijin din partea FEDR în cadrul obiectivului „Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică” pentru regiunea Sud-Est.
37. Practic aprobarea și demararea implementării vin la mai mult de un an de la intrarea în vigoare a Regulamentului privind dispozițiile comune (RDC) pentru Politica de Coeziune 2021-2027 a fost aprobat la 24 iunie 2021 și publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene la 30 iunie 2021. Regulamentul este cunoscut oficial ca Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului, stabilind cadrul general pentru fondurile europene structurale și de investiții, inclusiv Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR), Fondul Social European Plus (FSE+), Fondul de Coeziune și altele.

Modificări ale programului

38. Programul a fost modificat o singură dată, noua versiune fiind aprobată prin Decizia nr. C(2024)3872/05.06.2024. Modificările au vizat:

- preluarea proiectelor finanțate din POR 2014-2020 pe baza listei de proiecte aprobate ;
- modificări ale acțiunilor și alocărilor aferente pentru arealul ITI Delta Dunării;
- modificarea descrierilor activităților/indicatorilor/alocărilor pe coduri de intervenție pentru Obiectivele specifice ale PRSE;
- clarificarea aspectelor legate de mecanismul de guvernanță al dezvoltării urbane integrate;
- actualizarea îndeplinirii stadiului condițiilor favorizante.

39. **Obiectivul general al PR Sud-Est 2021-2027** constă în creșterea competitivității economice regionale și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, a infrastructurii și serviciilor, în scopul reducerii disparităților intraregionale și dezvoltării sustenabile, prin gestionarea eficientă a resurselor, valorificarea potențialului demografic și de inovare, precum și prin asimilarea progresului tehnologic.

40. PR Sud-Est 2021-2027 urmărește ca Regiunea de dezvoltare Sud-Est să devină **una dintre cele mai dinamice regiuni europene** în ceea ce privește **creșterea inteligentă și sustenabilă a economiei**, valorificând diversitatea locală și stimulând inovarea în vederea diminuării disparităților și creșterii standardului de viață.

41. ADR Sud-Est, în calitate de Autoritate de Management (AM) a conceput Programul Regional Sud-Est, adaptat la nevoile și specificul regional.

42. Bugetul total al programului este 1,47 mld Euro, din care 1,24 mld EUR FEDR și 0,25 mld EUR contribuție de la bugetul de stat (BS) asigură resursele financiare pentru intervențiile încadrate în șapte priorități așa cum se vizualizează în Figura 3.

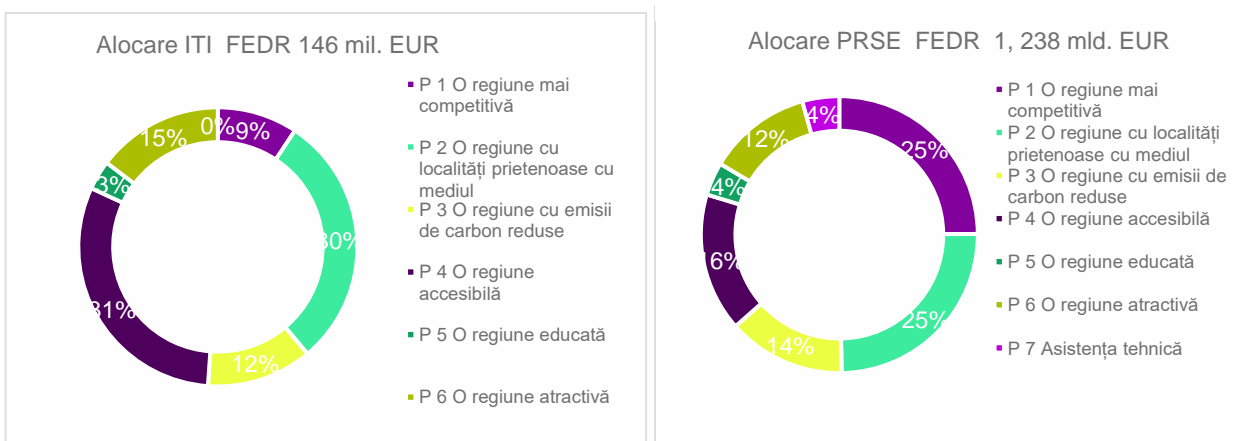
43. Programul are o distribuție a alocării pe obiective specifice neuniformă pe cele 7 priorități dintre care 6 sunt priorități de investiții, respectând concentrările tematice impuse prin RDC 1060/2021 după cum urmează:

- Alocarea Obiectiv de politică 1: 26% (min 25% cerință RDC)
- Alocarea Obiectiv de politică 2: 33% (min 30% cerință RDC)

Figură 2-Alocarea ITI PRSE 2021-2027

- Coeficient alocare schimbări climatice : 31% (min 30%, cerință RDC Anexa 1)
- Alocarea Dezvoltare Urbană: 20% (min 8% cerință RDC)

Figură 1-Alocare PRSE 2021-2027

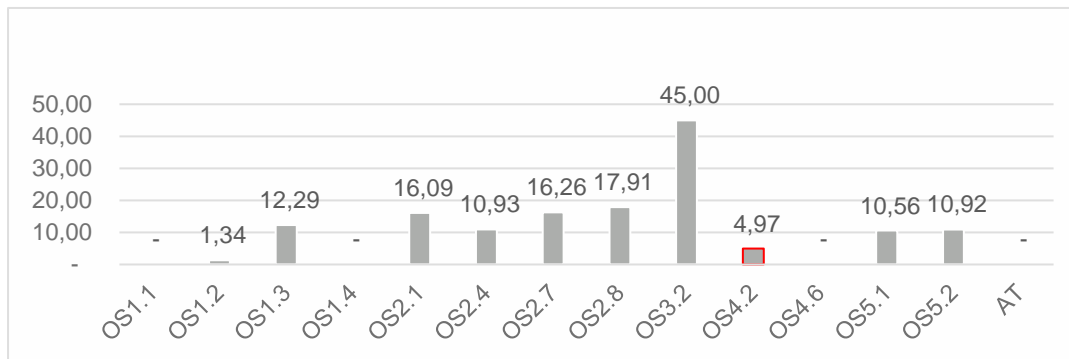

Alocarea financiară pentru ITI Delta Dunării.

44. ITI Delta Dunării beneficiază de o alocare dedicată de 146 mil EUR FEDR (171 mil EURO alocarea FEDR+BS), reprezentând 11,8% din totalul alocării PRSE. Toate prioritățile au alocări pentru ITI Delta Dunării și cea mai mare parte a OS, așa cum poate fi urmărit în tabelele 16 și 17 ale Anexei VI și Figura 4 de mai jos.
45. OS 2.7 apare cu cea mai mare alocare pentru ITI din totalul alocării din PRSE, 60% explicabil prin natura obiectivului specific și anume "Intensificarea acțiunilor de protecție și conservare a naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare". În schimb nu sunt alocări pentru ITI Delta Dunării în cazul OS 1.1 "Dezvoltarea și creșterea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate", 1.4 "Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat" și 4.6 "Creșterea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială.
46. Cele 171 mil EUR disponibile pentru ITI Delta Dunării sunt oferite prioritar pentru accesibilitate OS 3.2, urmată de mobilitate urbană, OS 2.8, biodiversitate OS2.7 și eficiență energetică OS 2.1, astfel cum este prezentat în figura 3 de mai jos.
47. PRSE contribuie cu mai mult de jumătate din contribuția totală a fondurilor Europene ale Politicii de Coeziune la finanțarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Durabilă Delta Dunării.

Figură 3-Distribuția finanțării alocate în cadrul ITI DD (milioane EUR, FEDR)

2

Complexitatea PRSE 2021-2027

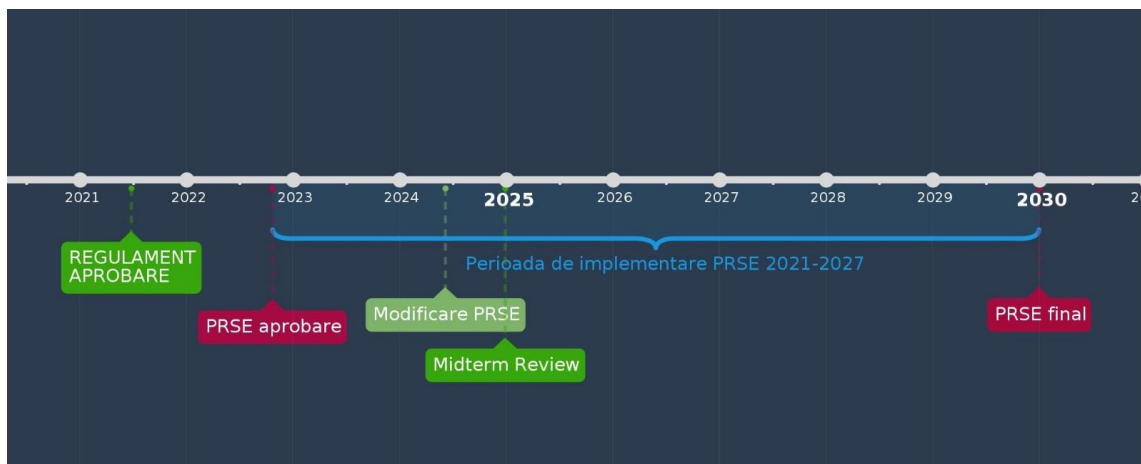
48. Programul Regional Sud-Est (PRSE) 2021-2027 se distinge prin complexitatea sa, fiind conceput pentru a răspunde diverselor Obiective de Politică (OP) ale Uniunii Europene.
5 Obiective de politică, 6 priorități de investiții, 12 obiective specifice și 19 acțiuni.
49. PRSE înglobează cinci obiective de politică, fiecare dintre ele fiind tradus într-o serie de priorități regionale și acțiuni specifice, care acoperă domenii de maxim interes precum digitalizarea, inovația, mobilitatea, educația, protecția mediului și dezvoltarea durabilă. Această legătură directă cu prioritățile europene subliniază integrarea sa în viziunea strategică a Uniunii Europene.
50. Fiecare prioritate din cadrul PRSE este susținută de un set de acțiuni concrete, care detaliază modul practic de implementare. Spre exemplu, prioritățile dedicate digitalizării și sprijinului acordat IMM-urilor cuprind măsuri ce vizează infrastructura digitală regională, transferul tehnologic, dezvoltarea competențelor digitale și accesul la finanțare.
51. În același timp, programul promovează o abordare integrată, îmbinând dimensiuni sociale, economice, culturale și ecologice. De exemplu, acțiunile de regenerare urbană și dezvoltarea infrastructurii educaționale includ obiective precum promovarea incluziunii sociale și sustenabilitatea pe termen lung.
52. Un alt aspect distinctiv al PRSE este atenția acordată specificului regional. Programul recunoaște diversitatea teritorială, disparitățile și răspunde acestora prin măsuri adaptate unor zone cu caracteristici unice, precum ITI

Delta Dunării. Măsurile dedicate protecției patrimoniului și dezvoltării locale integrate reflectă o adaptare precisă la nevoile și potențialul regiunilor.

53. Programul sprijină, de asemenea, cele două mari tranziții strategice ale Uniunii Europene: tranziția verde și tranziția digitală. Acestea sunt promovate prin acțiuni dedicate eficienței energetice, infrastructurii verzi, reducerii emisiilor de carbon, digitalizării IMM-urilor și modernizării serviciilor publice. În plus, utilizarea unor instrumente financiare diverse, permite integrarea investițiilor directe, finanțării încrucișate și susținerii proiectelor inovatoare.
54. PRSE este conectat la politica și procesele de dezvoltare a Regiunii Sud-Est, pe mai multe niveluri, de la politici strategice europene relevante, la priorități regionale și politici și acțiuni locale. Această abordare multi-nivel asigură flexibilitatea necesară pentru a răspunde eficient nevoilor fiecărui nivel de intervenție. În același timp, fiecare obiectiv politic are asociat un set clar de rezultate și indicatori, ceea ce subliniază importanța unui sistem de monitorizare și evaluare bine definit pentru a măsura eficiența implementării.
55. Complexitatea PRSE reflectă interconexiunile dintre priorități coborând în logica intervenției până la legăturile directe și indirecte dintre acțiuni și reflectă adaptarea sa la specificul regional și cerințele Uniunii Europene. Aceste elemente impun Autorității de Management asigurarea unui sistem de implementare bazat pe o coordonare robustă și mecanisme eficiente de implementare și evaluare, fiind un exemplu elocvent al modului în care politica de coeziune poate fi personalizată la nivel regional pentru a genera un impact semnificativ.
56. Implementarea PRSE a demarat cu o provocare importantă generată de numărul mare de proiecte finanțate prin POR 2014-2020 și propuse spre etapizare și continuarea finanțării din PRSE 2021-2027. Această situație pe de o parte limitează accesul la finanțare pentru proiecte noi și a generat o încărcare administrativă semnificativă la nivelul AM pentru contractarea finalizării acestor proiecte, în detrimentul lansării timpurii al apelurilor pentru noile proiecte ale perioadei 2021-2027.

Figură 4-Timeline-ul PRSE, inclusiv modificări

Contextul Priorității 5 – O regiune educată

57. Educația este elementul cheie care conduce la creșterea calității capitalului uman. Calitatea procesului educațional este direct influențată de infrastructura educațională. Potrivit Strategiei privind modernizarea infrastructurii educaționale 2017-2023 amplasarea infrastructurii educaționale influențează performanțele elevilor prin mai mulți factori, cum ar fi distanța până la școală și timpul alocat navetei, segregarea școlară, numărul de elevi înscriși, organizarea activităților în două schimburi, precum și conexiunile dintre unitățile de învățământ și actorii de pe piața muncii. Provocările care țin de sistemul educațional din România s-au accentuat în ultimii ani din cauza numărului crescut de reforme fragmentate care au generat modificări structurale din punct de vedere economic și investițional. Ca urmare a acestor reforme, în regiunea Sud-Est este înregistrat un trend descendent al unităților de învățământ. În mod similar, se înregistrează un trend descendent și în rândul populației școlare din regiunea Sud-Est. Deși fondurile alocate de UE în perioadele anterioare de programare au

sprijinit îmbunătățirea infrastructurii educaționale și a formării profesionale în numeroase unități școlare din Regiunea Sud-Est, o parte semnificativă a acestora rămâne insuficient modernizată și de o calitate inadecvată, atât în mediul urban, cât și în cel rural.

58. Infrastructura educațională antepreșcolară, preșcolară, primară și secundară dar și cea din învățământul profesional și tehnic continuă să fie finanțată la nivel regional prin PRSE 2021-2027.
- **Acțiunea 5.1 Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului preșcolar**
59. Finanțare proiecte etapizate: Apel proiecte etapizate pentru dezvoltarea infrastructurii educaționale antepreșcolare și preșcolare în RSE, inclusiv ITI DD
60. Finanțare intervenții suplimentare din Acțiunea 5.1:
- reabilitarea infrastructurii educaționale antepreșcolare și preșcolare (creșe și grădinițe);
 - construirea/modernizarea și dotarea creșelor și grădinițelor, inclusiv spațiile de joacă aferente acestora etc
- **Acțiunea 5.2 Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului primar și secundar**
61. Finanțare proiecte etapizate: Apel proiecte etapizate pentru dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului primar și secundar în RSE, inclusiv ITI DD
62. Finanțare intervenții suplimentare din Acțiunea 5.2:
- reabilitarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului primar și secundar și consolidarea și reabilitarea energetică;
 - construirea/modernizarea/extinderea sălilor de sport, terenuri de sport, spații afterschool;
 - monitorizare video școală etc
- **Acțiunea 5.3 Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului profesional și tehnic**
63. Finanțare proiecte etapizate: Apel proiecte etapizate pentru dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului primar și secundar în RSE
- Finanțare intervenții suplimentare din Acțiunea 5.3:
- reabilitarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului profesional și tehnic în și consolidarea și reabilitarea energetică;
 - dotarea unităților de învățământ etc.
- **Acțiunea 5.4 Dezvoltarea infrastructurii educaționale în învățământul universitar**
64. Finanțare proiecte etapizate: Apel proiecte etapizate pentru dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului universitar în RSE.
- Finanțare intervenții suplimentare din Acțiunea 5.4:
- construcția, extinderea, modernizarea și dotarea infrastructurii educaționale universitare de stat;
 - dotarea laboratoarelor de specialitate
- **Acțiunea 5.5 Dezvoltarea taberelor școlare / centrelor de agrement pentru copii și tineri**
65. Se va avea în vedere un apel distinct, necompetitiv de proiecte pentru Centrul de agrement „2 Mai” din Comuna Limanu, județul Constanța pentru care documentația tehnică este pregătită prin Programul Operațional Asistență Tehnică (POAT) 2014-2020.
- modernizarea, reabilitarea și dotarea taberelor școlare/centre de agrement
66. Prioritatea 5 are o pondere relativ redusă în PRSE între cele 7 priorități alocarea financiară reprezentând doar 4% din totalul alocării FEDR a programului.

Modificări ce vizează Prioritatea 5

67. Potrivit modificărilor de program, în ceea ce privește P5, prioritate la finanțare vor avea unitățile școlare din învățământul antepreșcolar, preșcolar, primar și secundar din mediul urban și rural, inclusiv în teritoriul ITI DD, care vor viza reducerea abandonului școlar, supraaglomerarea, creșterea accesului la educație al elevilor aparținând unor grupuri dezavantajate, reducerea decalajelor între rural și urban privind accesul la educație de calitate și evoluția demografică a populației școlare, școli din zone marginalizate, pentru a asigura sustenabilitatea și eficiența investițiilor pe termen mediu și lung, în conformitate și cu RST 2020.

68. De asemenea, la nivelul P5, a fost realizată o **realocare a fondurilor** inițial destinate taberelor școlare în cadrul ITI Delta Dunării. În contextul **Obiectivului Specific 4.6** – „Creșterea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială” – nu au fost identificate nevoi de finanțare pentru acest tip de infrastructură. Astfel, prin modificarea programului din 2024, sumele alocate inițial au fost transferate către acțiuni dedicate eficienței energetice a clădirilor din arealul ITI Delta Dunării.
69. Structura intervențiilor aferente priorității 5 este redată succint în tabelul de mai jos:

Tabel 3. Structura intervențiilor P5

OP 4 O Europă mai socială și mai incluzivă, prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale	
P 5 O REGIUNE EDUCATĂ	
d (ii) Îmbunătățirea accesului egal la servicii de calitate și incluzive în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educație online	Acțiunea 5.1 – Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului preșcolar
	Acțiunea 5.2 – Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului primar, secundar, inclusiv învățământ incluziv
	Acțiunea 5.3 – Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului profesional și tehnic
	Acțiunea 5.4 – Dezvoltarea infrastructurii educaționale în învățământul universitar
d (vi) Creșterea rolului culturii și al turismului sustenabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială (FEDR)	Acțiunea 5.5 - Dezvoltarea taberelor școlare / centrelor de agrement pentru copii și tineri

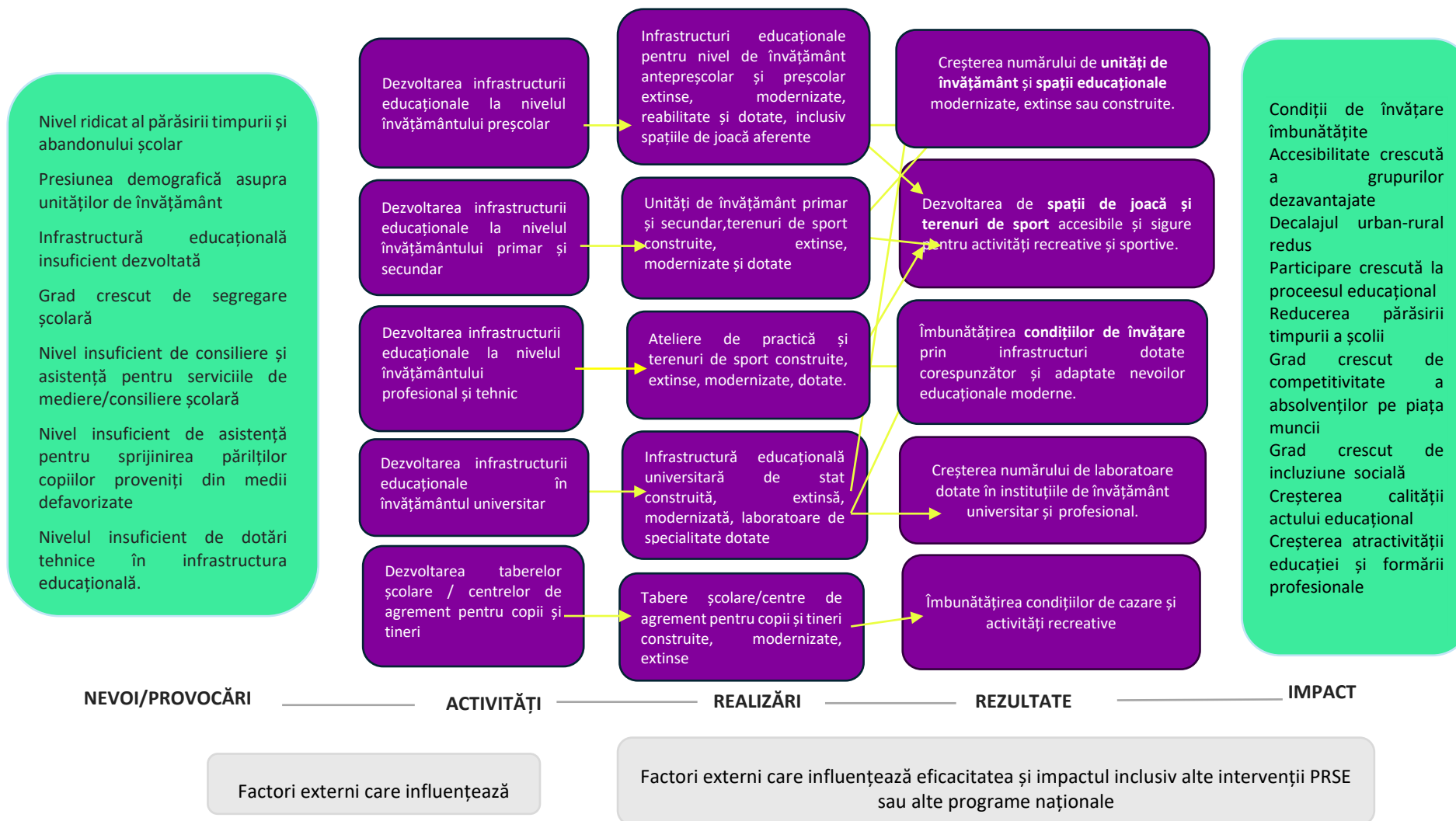
3.2. Logica intervenției

70. Echipa de evaluare a transpus în faza de inițiere a evaluării logica intervenției evaluării într-un model de tip lanț cauza, plecând de la identificarea nevoilor și provocărilor din sistemul educațional, continuând cu activitățile planificate, realizările și rezultatele pe termen mediu și culminând cu impactul ce vizează termenul lung al intervenției.
71. Intervențiile aferente Priorității 5 au fost concepute ca un mecanism de creștere a participării la educație prin investiții în infrastructura de învățământ pe toate nivelurile Clasificarea Internațională Standard a Educației (ISCED) și prin investiții în dezvoltarea taberelor școlare/a centrelor de agrement pentru copii.
72. Prioritatea 5 adresează nevoi majore precum:
- nivelul ridicat al părăsirii timpurii a școlii și abandonului școlar
 - presiunea demografică asupra unităților de învățământ
 - infrastructura educațională insuficient dezvoltată,
 - gradul crescut de segregare școlară
 - nevoia de specializare pentru competențele adecvate dezvoltării economico-sociale.
73. Teoria schimbării are la bază presupunerea fundamentată teoretic și prin experiența practică, conform căreia creșterea gradului de participare la educației pe niveluri ISCED este influențată și de îmbunătățirea infrastructurii educaționale prin acțiuni precum construcția, reabilitare, modernizarea, extinderea și echiparea unităților de învățământ.
74. Participarea la educație este influențată în primul rând de calitatea infrastructurii de educație și de subfinanțarea procesului educațional. Potrivit logicii intervenției îmbunătățirea infrastructurii educaționale va determina și o creștere a participării numărului de copii și tineri înmatriculați în sistemul educațional.

75. Pentru a răspunde acestor provocări, sunt planificate intervenții care includ dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivel preșcolar, prin extinderea, modernizarea și dotarea unităților de educație timpurie, inclusiv în scopul sprijinirii reîntoarcerii mamelor din concediul de maternitate.
76. La nivel primar și secundar, intervențiile constau în construirea, extinderea și modernizarea unităților de învățământ, inclusiv a terenurilor de sport și a spațiilor de tip afterschool. În ceea ce privește învățământul profesional și tehnic, se are în vedere modernizarea atelierelor de practică și a terenurilor de sport, atât în mediul urban cât și rural. La nivel universitar, intervențiile vizează modernizarea și dotarea laboratoarelor de specialitate, iar pentru copiii și tinerii din taberele școlare sau centrele de agrement, sunt planificate măsuri de modernizare și reabilitare a infrastructurii existente.
77. Aceste activități vor genera realizări concrete, cum ar fi crearea de săli de clasă și spații de joacă pentru copiii preșcolari, unități de învățământ modernizate cu facilități îmbunătățite pentru accesibilitatea elevilor, inclusiv a celor din grupuri dezavantajate, ateliere de practică moderne și terenuri de sport accesibile în mediul urban și rural. La nivel universitar, vor fi modernizate laboratoare de specialitate și vor fi create infrastructuri dedicate educației pentru adulți și formării profesionale. În plus, vor fi asigurate spații de cazare, săli de luat masa și facilități pentru activități educaționale non-formale, activități de recreere și sportive.
78. Pe termen mediu, implementarea acestor măsuri va contribui la asigurarea unui număr crescut de spații adecvate pentru activitățile didactice, reducerea decalajului urban-rural în accesul la educație, creșterea accesibilității pentru grupurile dezavantajate și pentru persoanele cu dizabilități, creșterea participării în sistemul educațional și reducerea părăsirii timpurii a școlii. Totodată, măsurile vor sprijini îmbunătățirea competitivității absolvenților pe piața muncii.
79. Pe termen lung, intervențiile vor avea un impact pozitiv asupra sistemului educațional prin condiții de învățare îmbunătățite pentru toți elevii și studenții, dezvoltarea unei incluziuni sociale crescute și consolidarea unui sistem educațional modern și echitabil, capabil să răspundă cerințelor pieței muncii și dezvoltării economico-sociale.

Figură 5-Logica intervenției aferentă P5

3.3.3. . Analiza portofoliului de proiecte finanțate în cadrul Priorității

ALOCARE FINANCIARĂ P5 ȘI GRAD DE ABSORBȚIE (PERSPECTIVE)

80. Valoarea totală alocată pentru P5 reprezintă aprox. 5% din valoarea totală a PRSE. Din valoarea totală a P5, aprox. 18% este alocat pentru ITI Delta Dunării.
81. Din perspectiva alocării pe acțiuni și coduri de intervenție alocarea este în favoarea acțiunii 5.2. ce vizează codul de intervenție 122, respectiv infrastructuri pentru învățământul primar și secundar, reprezentând aprox 30% din bugetul total al P5.
82. Cele mai mari alocări FEDR se regăsesc la Acțiunea 5.2, destinată infrastructurii pentru învățământul primar și secundar, cu un total de 14,6 milioane EUR în Regiunea Sud-Est , din care 11,6 milioane EUR prin apelurile regionale și 2.9 milioane pentru ITI Delta Dunării Aceasta este, de departe, cea mai mare sumă alocată unei intervenții specifice, ceea ce sugerează o prioritate clară acordată modernizării școlilor și sprijinului pentru învățământul preuniversitar. O altă categorie cu o alocare importantă este învățământul profesional și tehnic (Acțiunea 5.3), cu 13,08 milioane EUR în Regiunea Sud-Est din care 11,77 milioane EUR în cadrul apelurilor regionale. Această finanțare indică o orientare strategică către dezvoltarea competențelor practice și formarea profesională a tinerilor, aspect esențial în contextul cerințelor pieței muncii. Învățământul universitar (Acțiunea 5.4) are alocat 11 milioane EUR, ceea ce denotă o investiție importantă în modernizarea universităților.
83. Cea mai mică alocare FEDR se regăsește la finanțarea încrucișată pentru învățământul preșcolar, cu 323.529 EUR pentru Regiunea Sud-Est și 291.176 EUR pentru apelurile regionale. Alocarea mai scăzută dedicată intervențiilor complementare FSE+ este justificată prin faptul că aceste activități sunt finanțate în principal din alte surse de finanțare (de ex, Programul Educație și Ocupare (PEO)) și indică o separare între infrastructura fizică (FEDR) și măsurile soft (FSE+).
84. Această alocare financiară evidențiază o strategie clară de sprijinire a infrastructurii educaționale, punând accentul pe modernizarea și dezvoltarea capacităților educaționale ale regiunii. Acțiunile dedicate învățământului primar, secundar și profesional concentrează cele mai mari sume, reflectând **necesitatea modernizării școlilor și adaptării educației la cerințele pieței muncii.**
85. Analiza alocărilor financiare pentru dezvoltarea infrastructurii educaționale și a infrastructurii sociale din cadrul Priorității 5 în Regiunea Sud-Est evidențiază distribuția fondurilor pentru fiecare acțiune, cu accent pe contribuția Fondului European de Dezvoltare Regională (FEDR) și a finanțării disponibile pentru Investițiile Teritoriale Integrate (ITI) Delta Dunării.
- **Acțiunea 5.1**, care vizează dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivel preșcolar, beneficiază de o alocare totală de 10,95 milioane EUR (FEDR + Buget de Stat - BS), din care 1,09 milioane EUR sunt destinate exclusiv arealului ITI Delta Dunării. La nivel regional, fondurile rămase pentru apeluri generale sunt de 9,86 milioane EUR. În plus, o componentă de 576 mii EUR este alocată finanțării încrucișate din FEDR pentru acțiuni complementare de tip FSE+.

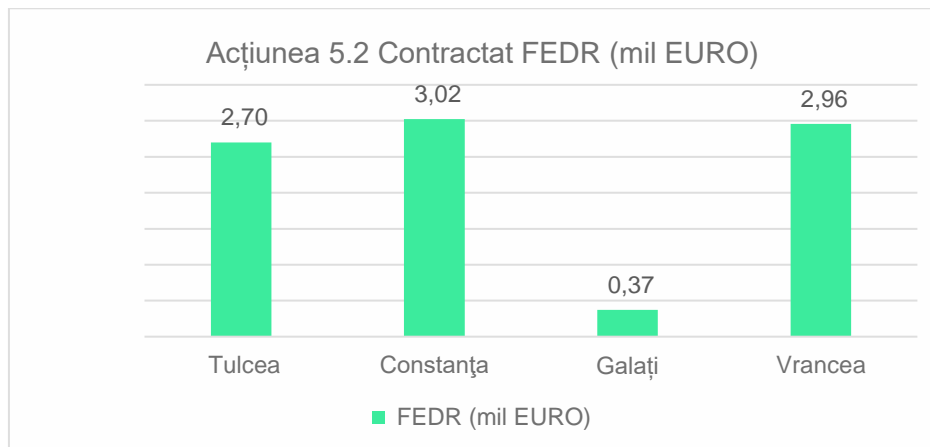
Figură 6-Distribuția contractării A5.1

- **Acțiunea 5.2**, care sprijină infrastructura în învățământul primar și secundar, inclusiv educația incluzivă, este cea mai finanțată intervenție din această prioritate, cu un total de 26,03 milioane EUR. ITI Delta Dunării ar alocat 5,25 milioane EUR, în timp ce apelurile regionale dispun de 20,78 milioane EUR. Finanțarea încrucișată atinge 1,21 milioane EUR, cu o distribuție proporțională între regiune și ITI.

Figură 7-Distribuția contractării A5.2

- **Acțiunea 5.3**, destinată infrastructurii educaționale pentru învățământul profesional și tehnic, are alocată 23,32 milioane EUR, din care 2,33 milioane EUR sunt rezervate ITI Delta Dunării. Alocarea pentru apelurile regionale se ridică la 20,99 milioane EUR, indicând un interes crescut pentru sprijinirea formării profesionale și a educației pentru adulți.
- **Acțiunea 5.4**, care susține dezvoltarea infrastructurii universitare, beneficiază de 19,6 milioane EUR, fără a exista o alocare specifică pentru ITI Delta Dunării. Toate fondurile sunt distribuite prin apeluri regionale, ceea ce sugerează o abordare echilibrată pentru sprijinirea universităților la nivel regional.
- **Acțiunea 5.5**, destinată dezvoltării taberelor școlare și a centrelor de agrement pentru copii și tineri, primește o alocare totală de 3,56 milioane EUR, fără contribuție ITI. Toate fondurile sunt destinate apelurilor regionale, ceea ce indică o distribuție echitabilă pentru îmbunătățirea infrastructurii de agrement.

86. În ansamblu, fondurile totale alocate pentru Prioritatea 5 în Regiunea Sud-Est însumează 85,26 milioane EUR, dintre care 8,85 milioane EUR sunt dedicate ITI Delta Dunării. Fondurile pentru apeluri regionale ating 76,40 milioane EUR, ceea ce indică o alocare semnificativă pentru proiectele care vizează îmbunătățirea infrastructurii educaționale și sociale la nivelul regiunii. Distribuția fondurilor reflectă o prioritizare a investițiilor în infrastructura școlară și universitară, cu un accent special pe formarea profesională și educația incluzivă.

ANALIZA APELURILOR DIN CADRUL P5

87. În cadrul P5 au fost contractate 18 proiecte prin 9 apeluri. Toate apelurile sunt pentru proiectele etapizate. Pentru zona ITI DD au fost lansate trei apeluri și s-au contractat 5 proiecte. Încă 5 proiecte sunt în faza de precontractare.
88. Din perspectiva gradului de contractare, analiza portofoliilor de proiecte indică un grad total de contractare de 33% din valoarea FDER alocată apelurilor regionale. La nivel de domeniu de intervenție, valoarea cea mai mare a contractării este aferentă infrastructurilor pentru învățământ primar și secundar respectiv 68% din valoarea FDER alocată apelurilor regionale, în ceea ce privește intervențiile pentru infrastructuri pentru educație și formare profesională și pentru educația adulților nu există proiecte contractate. O situație similară se atestă și în cazul infrastructurilor pentru învățământ terțiar dar și în cel al infrastructurilor sociale care contribuie la incluziunea socială în cadrul comunității (tabere și centre de agrement).

89. Analiza alocărilor FEDR pentru apelurile din cadrul Priorității 5 evidențiază o distribuție semnificativă a fondurilor între diferitele tipuri de apeluri, cu o distincție clară între apelurile ITI.
90. În ceea ce privește OS4.2, valoarea totală a apelurilor a fost de 34 milioane EUR, din care 19,120 milioane FEDR. Pentru cele 9 apeluri au fost depuse 45 de proiecte cu o valoare totală mult peste cea disponibilă, respectiv 99,289 milioane EUR. Valoarea celor trei apeluri destinate arealului ITI DD însumează 3,2 milioane EUR.
91. În ceea ce privește OS4.6 respectiv Acțiunea 5.2, urmează să fie lansat un apel necompetitiv cu o valoare totală de 2 milioane EUR. Alocarea distinctă pentru ITI Delta Dunării confirmă angajamentul pentru dezvoltarea echilibrată a regiunii, oferind oportunități de finanțare adaptate nevoilor locale.
92. Progresul proiectelor este limitat având în vedere data demarării acestora:
- *Progrese proiecte etapizate*: Cele 18 proiecte contractate în cadrul apelurilor destinate proiectelor etapizate au demarat în trimestrele III (5 contractate) și IV (13 contracte) ale anului 2024.
 - În prima etapă (POR 2014-2020), s-a înregistrat un progres semnificativ, lucrările fiind finalizate într-o proporție de 70-80%. În etapa a doua (PRSE 2021-2027), vor fi finalizate lucrările rămase.
93. La data de 31.12.2024, situația plăților (FEDR) la nivelul P5 era în valoare de 2,107,130 EUR, ceea ce reprezintă aprox. 14% din valoarea contractată.
94. În trimestrele II și III ale anului 2025 este planificată lansarea a 5 apeluri competitive în valoare totală de 51,238,756 EUR (28,728,610 EUR FEDR +22,510,146 EUR BS), 2 dintre acestea fiind pentru zona ITI DD.

Tabel 4. Distribuția contractelor în rândul beneficiarilor

Beneficiar	Număr proiecte	FEDR mil EUR
Acțiunea 5.1 Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului preșcolar	5	3.48
Tulcea	1	0.54
Constanța	1	0.13
Vrancea	3	2.81
Acțiunea 5.2 Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului primar și secundar	11	9.05
Tulcea	4	2.70
Constanța	5	3.02
Galați	1	0.37
Vrancea	1	2.96
Acțiunea 5.3 Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului profesional și tehnic	2	4.09
Vrancea	2	4.09

TIPURI DE INTERVENȚII FINANȚATE DIN P5

95. În cadrul Priorității 5 – O regiune educată, Programul Regional Sud-Est (PRSE) sprijină dezvoltarea infrastructurii educaționale pentru a îmbunătăți accesul egal la servicii de calitate și incluzive în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții. Finanțarea vizează modernizarea și extinderea infrastructurilor educaționale la toate nivelurile de învățământ, începând de la educația timpurie și până la învățământul universitar, precum și crearea unor infrastructuri care să susțină incluziunea socială prin educație.
96. Astfel, sunt alocate fonduri pentru dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului preșcolar (6,147,059 euro pentru infrastructura destinată educației timpurii), primar și secundar (14,608,140 euro pentru

infrastructuri specifice), precum și pentru învățământul profesional și tehnic (13,088,463 euro). În ceea ce privește învățământul superior, sunt prevăzute 11,000,000 euro pentru infrastructuri destinate universităților și instituțiilor de învățământ terțiar.

97. Pe lângă aceste investiții, există o finanțare încrucișată în cadrul FEDR, care sprijină acțiuni complementare din FSE+, esențiale pentru implementarea măsurilor structurale. Aceasta se regăsește în cazul infrastructurilor pentru educația timpurie (323,529 euro) și pentru învățământul primar și secundar (682,007 euro).
98. De asemenea, în cadrul priorității este inclusă o componentă dedicată creșterii rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică și incluziunea socială, prin finanțarea unor infrastructuri sociale destinate copiilor și tinerilor, precum tabere școlare și centre de agrement (2,000,000 euro).
99. Prin aceste intervenții, PRSE contribuie la crearea unui sistem educațional mai echitabil și mai accesibil, adaptat cerințelor actuale și nevoilor de dezvoltare ale regiunii.
100. Proiectele contractate până la data de 31.12.2024 vizează dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului preșcolar (5 proiecte), la nivelul învățământului primar și secundar (11 proiecte) precum și la nivelul învățământului profesional și tehnic (2 proiecte). La finalizarea celor 18 proiecte este previzionat un număr anual de utilizatori ai structurilor noi sau modernizate și de îngrijire a copiilor de 4975 copii/tineri. Capacitate a sălilor de clasă din structurile noi sau modernizate și de îngrijire a rezultată va fi de 7979 persoane

4. ANALIZELE ȘI CONSTATĂRILE CORESPUNZĂTOARE FIECĂREI ÎNTREBĂRI DE EVALUARE

4.1. Relevanță și coerență (ÎE1, ÎE2)

Detalierea întrebării de evaluare și aspecte urmărite:

ÎE1. În ce măsură obiectivele, acțiunile și intervențiile implementate continuă să răspundă la recomandările relevante din cadrul Semestrului European?

Relevanța față de recomandările relevante din cadrul Semestrului European?

Principalele constatări din mixul de metode și instrumente aplicate:

- 101.** Recomandările Specifice de Țară (RST) sunt documente emise anual de CE pentru fiecare stat membru al UE, ca parte a Semestrului European, un ciclu de coordonare a politicilor economice și bugetare în UE. Ele oferă orientări privind prioritățile economice, sociale și de mediu ale fiecărei țări, cu scopul de a sprijini implementarea reformelor și utilizarea eficientă a fondurilor Europene.
- 102.** Programul Regional Sud-Est a integrat RST (formulate în 2019-2020, perioada de elaborare a programului), în fundamentarea priorităților de investiții și a obiectivelor specifice corespunzătoare, evidențiind următoarea recomandare relevantă pentru Prioritatea 5:
- Necesitatea îmbunătățirii accesului la educație (**sustinând obiectivul specific RSO4.2. Îmbunătățirea accesului la servicii și favorabile incluziunii și de calitate în educație, formare și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online**)
- 103.** Astfel, în ceea ce privește investițiile în **educația incluzivă (RST3 2019, RST2 2020)**, PRSE alocă 47,8 milioane EUR pentru dezvoltarea infrastructurii educaționale (OS 4.2, OS 4.6). Contractarea de 16,6 milioane EUR indică un progres moderat, însă măsurile destinate grupurilor defavorizate, precum dezvoltarea infrastructurii preșcolare, primare și secundare, trebuie extinse pentru a răspunde pe deplin recomandărilor europene privind accesul echitabil la educație.
- 104.** Pentru Prioritatea 5, strategia programului asigură contribuții directe la RST prin coerența obiectivelor specifice OS4.2 și OS4.6 și a acțiunilor planificate, vizând ameliorarea disparităților intra-regionale, în particular dezvoltarea și încurajarea orașelor mici, și obiectivele sociale privind accesul la servicii de educație de calitate prin dezvoltarea infrastructurii educaționale pentru toate nivelurile de învățământ și sprijinirea incluziunii sociale în rândul elevilor și personalului didactic.
- 105.** CE a adresat României în perioada 2019-2024 un total de 54 de recomandări de țară, dintre care pentru 12 recomandări PRSE include acțiuni cu o contribuție directă la implementarea recomandării după cum se vede în tabelul Anexă 3. Din această listă evidențiem recomandările care vizează domeniul educației, și anume:
- *RST3 2019 Să amelioreze calitatea și caracterul incluziv al educației, în special pentru romi și alte grupuri defavorizate*
 - *RST2 2020 Să asigure accesul egal la educație.*
- 106.** Programul Regional Sud-Est a integrat cele două RST (formulate în 2019-2020 perioada de elaborare a programului), în fundamentarea priorităților de investiții și a obiectivelor specifice corespunzătoare, prin următoarele acțiuni :
- 04.2. Îmbunătățirea accesului la servicii și favorabile incluziunii și de calitate în educație, formare și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online.**
- OS4.6. Creșterea rolului culturii și al turismului sustenabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială**
- Valoare alocată aferentă RST3 2019 și RST2 2020-45 milioane EUR
 - Valoare contractată aferentă RST 2019 și RST 2020-16 milioane EUR.
- 107.** Activitățile aferente celor două obiective vizează dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului preșcolar, primar și secundar în scopul reducerii abandonului școlar, supraaglomerării și creșterii accesului la educație a elevilor din grupuri dezavantajate și reducerea decalajelor între urban-rural în ceea ce privește calitatea educației. Astfel, **intervențiile PRSE continuă să răspundă la recomandările relevante din cadrul Semestrului European** prin următoarele activități cu alocare prevăzută în planul financiar:

- Infrastructuri pentru educația și îngrijirea timpurie, cu o alocare FEDR de 6 milioane EUR.
- Finanțare încrucișată în cadrul FEDR (sprijin acordat acțiunilor de tip FSE+, necesare pentru implementarea părții FEDR a operațiunii și legate direct de aceasta) cu o alocare FEDR de 323 mii EUR.
- Infrastructuri pentru învățământul primar și secundar cu o alocare FEDR de 14 milioane EUR.
- Finanțare încrucișată în cadrul FEDR (sprijin acordat acțiunilor de tip FSE+, necesare pentru implementarea părții FEDR a operațiunii și legate direct de aceasta) cu o alocare de 682 mii EUR.
- Infrastructuri pentru educație și formare profesională și pentru educația adulților cu o alocare FEDR de 13 milioane EUR
- Infrastructuri pentru învățământul terțiar cu o alocare FEDR de 11 milioane EUR.
- Alte infrastructuri sociale care contribuie la incluziunea socială în cadrul comunității cu o alocare FEDR de 2 milioane EUR.

Sumarul răspunsului:

- 108.**În domeniul educației incluzive, PRSE a alocat 47,8 milioane EUR pentru dezvoltarea infrastructurii educaționale, însă până în prezent au fost contractate doar 16,6 milioane EUR, indicând un progres moderat. Este necesară extinderea măsurilor destinate grupurilor defavorizate pentru a asigura un acces echitabil la educație, conform recomandărilor europene.
- 109.**PRSE pune accent pe tranziția verde, eficiența energetică a clădirilor, conservarea biodiversității, mobilitatea urbană durabilă și îmbunătățirea accesului la educație.
- 110.**Recomandările recente din 2024 subliniază necesitatea accelerării implementării programelor de politică de coeziune, îmbunătățirea guvernancei și a capacității administrative, precum și satisfacerea nevoilor legate de locuințele sociale și serviciile conexe în zonele urbane mai mici.
- 111.**Chiar dacă PRSE include măsuri pentru consolidarea capacității administrative și sprijinirea implementării programului, acestea nu sunt reflectate în mod specific în Prioritatea 5. Constatările RST din mai 2024 indică progrese limitate în aplicarea recomandărilor privind educația, evidențiind necesitatea unor eforturi suplimentare pentru a atinge obiectivele stabilite.

ÎE2. În ce măsură intervențiile planificate răspund nevoilor grupurilor țintă și provocărilor socio-economice din regiune, aferente fiecărui obiectiv specific, din cadrul Priorității 5? În ansamblu și pentru ITI DD. Există nevoia ajustării designului P5?

Principalele constatări din mixul de metode și instrumente aplicate:

- 112.**România întâmpină provocări recurente privind calitatea educației, cât și accesul la educație, în pofida progreselor înregistrate în ultimii ani prin accesarea unui volum ridicat de finanțări pentru sectorul educațional.
- 113.**Potrivit justificărilor aferente intervențiilor P5 incluse în program, mediul de învățare afectează semnificativ procesul de învățare. Intervențiile propuse urmăresc reducerea abandonului școlar, reducerea supraaglomerării și creșterea accesului la educație a elevilor din toate grupurile, inclusiv cele dezavantajate, dar și reducerea decalajelor urban-rural privind calitatea educației, prin investiții în infrastructură școlară pe toate nivelurile de învățământ.

Analiza grilei de evaluare pentru reducerea disparităților privind accesul la educație de calitate în mediul rural și urban:

- 114.**Implementarea PRSE s-a bucurat de inițiativele de simplificare adoptate la nivel UE (prin regulamente cum ar fi opțiunile de costuri simplificate) și la nivel național, procedural prin Ordonanța de urgență 23/2023 numită ordonanța de simplificare. Evaluarea constată că acestea și-au atins parțial scopul iar continuarea procesului necesită optimizări. Acestea vizează procesul de evaluare și selecție a proiectelor unde varful încărcării administrative în cea mai mare parte s-a transferat din prima etapă de verificare în etapa de contractare și nu neaparat s-a eliminat, grilele de evaluare tehnica sunt în continuare complicate și evidențiază posibilitati de simplificare cu efecte benefice atât asupra beneficiarilor cât și autorității de management ce se confruntă cu deficit de resurse pentru un proces de evaluare prelungit. Opțiunile de costuri simplificate oferite de regulament nu sunt valorificate, rata forfetară pentru costuri indirecte reușind în mică măsură să simplifice procesele.

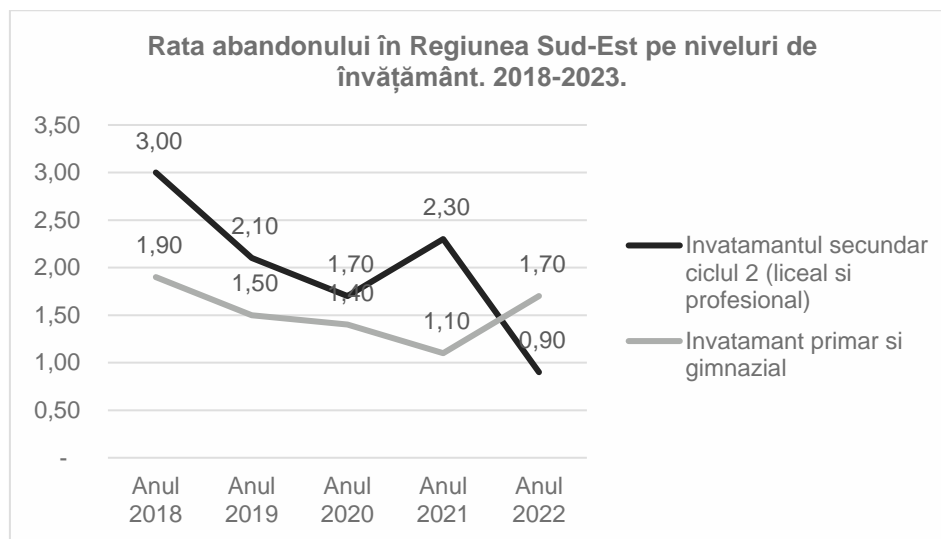
- 115.** Grila de evaluare prezentată în tabel reflectă modul în care sunt punctate proiectele depuse în cadrul apelurilor pentru Prioritatea 5 din Programul Regional Sud-Est, având ca obiectiv reducerea decalajului privind accesul la educație de calitate. Deși apelurile nu vizează explicit beneficiari din orașe municipii sau comune reședințe de județ pentru apelurile deja încheiate și pentru cel lansat, respectiv cele în programate pentru anul 2025, grila de evaluare stabilește o diferențiere clară în punctaj pentru investițiile în mediul rural comparativ cu investițiile în mediul urban.
- 116.** În mediul rural, proiectele sunt punctate în funcție de nivelul de marginalizare al unității administrativ-teritoriale. Investițiile realizate în comune sever marginalizate primesc punctaj maxim, în timp ce cele din comune cu un grad mai redus de marginalizare sunt evaluate cu un punctaj mai mic. Această abordare subliniază importanța concentrării resurselor în zonele cu cele mai mari provocări în ceea ce privește accesul la educație de calitate.
- 117.** În mediul urban, criteriul de evaluare este similar, însă se bazează pe procentul populației aflate în zone marginalizate. UAT-urile urbane cu o populație marginalizată de peste 12,9% primesc punctaj maxim, iar cele cu o pondere mai mică sunt punctate corespunzător. Astfel, se pune accentul pe zonele urbane marginalizate, însă nu se adresează explicit marilor orașe sau municipiilor.
- 118.** Un alt aspect important este reprezentat de includerea activităților de tip FSE+, care pot fi punctate suplimentar în grilă, însă analiza implementării indică faptul că aceste activități sunt slab integrate în proiectele depuse.
- 119.** Grila include, de asemenea, criterii de evaluare ce vizează presiunea demografică și rata de participare în învățământ a preșcolarilor și elevilor din zonele regiunea de Sud-Est, acordarea punctajului maxim fiind acordat către proiectele din zonele cu presiune demografică mai mare și respectiv către proiectele care vizează UAT-urile cu rata de participare cea mai scăzută, conform ponderilor stabilite. Această abordare reflectă o prioritizare clară a investițiilor în localitățile cu acces limitat la educație de calitate, contribuind la reducerea decalajelor educaționale și la creșterea ratei de participare în învățământ, în special în rândul grupurilor vulnerabile.
- 120.** De asemenea, analiza grilei de evaluare a proiectelor în domeniul educației relevă că sunt punctate o parte **Analiza socio-economică** care a stat la baza elaborării programului scoate în evidență provocări majore în ceea ce privește infrastructura școlară în regiunea Sud-Est.
- 121.** Potrivit documentului menționat, la nivelul anului 2021, funcționau 865 unități școlare de învățământ preuniversitar și universitar, regiunea situându-se pe locul 5 în comparație cu celelalte regiuni. Numărul mic de unități școlare răspândite pe toată suprafața regiunii poate genera un acces dificil al elevilor la școli, dar pe de alta parte numărul în scădere al acestora nu permite din punct de vedere economic înființarea a noi unități. Cea mai drastică scădere a numărului de unități de învățământ, se înregistrează la nivelul de instruire profesională și preșcolară. La nivel regiunii PRSE în perioada 2021, populația școlară a scăzut cu 13,5% comparativ cu anul 2011. Singurele nivele de instruire care au înregistrat creșterii ale numărului de elevi, au fost nivelul primar și gimnazial special și învățământul postliceal și de maiștri. În conformitate cu nevoile identificate, programul și-a propus să intervină în scopul creșterii atractivității educației pe toate nivelurile prin îmbunătățirea infrastructurii educaționale, prin:
- Acces egal la educație de calitate și reducerea ratei de abandon timpuriu;
 - modernizarea și dezvoltarea infrastructurii educaționale preuniversitare și a infrastructurii care vizează cursuri de formare, laboratoare, ateliere, la nivel local/regional.
 - modernizarea și dezvoltarea infrastructurii educaționale universitare, inclusiv resurse TIC, laboratoare, ateliere, la nivel regional;
 - corelarea ofertei sistemului educațional și de formare profesională cu noile cerințe ale pieței muncii.
- 122.** Conform Recomandărilor de Țară din 2024, infrastructura educațională a României se confruntă cu următoarele probleme principale identificate, după cum urmează:
- niveluri scăzute ale competențelor de bază și inegalități mari în educație
 - număr mic de elevi cu performanțe foarte bune la matematică, lectură și științe – după cum arată testele PISA
 - rate scăzute de participare la învățământul terțiar
 - o prevalență ridicată a părăsirii timpurii a școlii
 - infrastructură școlară precară
 - lipsa de personal didactic cu calificări adecvate, în special în zonele rurale.

- 123.** Potrivit problemelor anterior enumerate, analiza subliniază performanțele scăzute ale elevilor raportat la testele PISA. Rezultatele slabe obținute reflectă probleme structurale persistente. În 2022, 48,6% dintre elevii români de 15 ani au avut dificultăți în reprezentarea matematică a unor situații simple, 41,7% nu au putut identifica ideea principală dintr-un text, iar 44% nu au reușit să recunoască explicația corectă pentru fenomene științifice familiare.
- 124.** Disparitățile educaționale sunt accentuate de decalajele dintre elevii din medii favorizate și cei dezavantajați. În 2022, 75,4% dintre elevii din familii defavorizate au obținut rezultate slabe la matematică (comparativ cu 18,7% dintre cei din medii avantajoase), România înregistrând cel mai mare decalaj educațional din UE.
- 125.** Deficiențele sistemului educațional din România se reflectă și în rata scăzută de absolvire a învățământului terțiar. În 2023, doar 22,5% dintre persoanele cu vârste între 25 și 34 de ani aveau studii superioare, una dintre cele mai mici rate din UE. Printre principalele cauze ale acestui fenomen se numără:
- Ratele ridicate de părăsire timpurie a școlii, în special în mediul rural (27,5%) și în rândul romilor;
 - Promovabilitatea scăzută la examenul de bacalaureat, care limitează accesul la învățământul superior;
 - Abandonul universitar ridicat, influențat de dificultăți economice și lipsa sprijinului educațional.
- 126.** În plus, educația și formarea profesională nu răspund pe deplin cerințelor pieței muncii, ceea ce contribuie la un deficit de personal calificat și la un dezechilibru între cererea și oferta de competențe. Deși participarea adulților la programe de formare și recalificare a crescut semnificativ în ultimii ani (de la 5,8% în 2016 la 19,1% în 2022), aceasta rămâne sub media UE.
- 127.** Astfel, sectorul de educație din România se confruntă cu provocări majore, de la subfinanțare și inegalități sociale, până la relevanța scăzută a competențelor dobândite. Deși reformele recente urmăresc să adreseze aceste probleme, succesul lor depinde de implementarea eficientă și de angajamentul autorităților în îmbunătățirea sistemului educațional, conform Documentului de lucru al Comisiei Europene privind RȘT din iunie 2024.
- 128.** România întâmpină provocări recurente privind calitatea educației, cât și accesul la educație, în pofida progreselor înregistrate în ultimii ani prin accesarea unui volum ridicat de finanțări pentru sectorul educațional.
- 129.** Analiza socio-economică actualizată denotă faptul că numărul de absolvenți din regiunea Sud-Est nu are tendințe diferite de cele naționale, caracterizate de o scădere, pe fondul scăderii populației școlare și a emigrației. Un indicator sugestiv a calității educației este **rata abandonului școlar**, care a continuat să crească în regiune după anul 2021. Un fenomen îngrijorător este creșterea abandonului din învățământul primar și gimnazial în anul 2023, asociată cu creșteri în județele Tulcea, Vrancea, Brăila și Constanța. Această tendință nu este izolată și apare în mai multe județe din țară, fiind corelată cu factori economici (sărăcie, lipsa veniturilor), sociali, psihologici sau educaționali. Consecințele sunt severe și regăsesc, de exemplu, în resursele umane de o calitate redusă și fără abilități solide, recunoscute pe piața muncii, sau rate reduse ale absolvenților de învățământ terțiar. Pentru a combate abandonul școlar, este nevoie de măsuri integrate, cum ar fi: programe de sprijin financiar, investiții în infrastructura școlară, pregătirea cadrelor didactice, adaptarea curriculei și promovarea incluziunii sociale.

Figură 8-Rata abandonului în Regiunea Sud-Est pe niveluri de învățământ 2018-2023

Sursa: date INS, TEMPO online

130. Analiza socio-economică derulată a relevat existența, în continuare, a următoarelor provocări la nivelul regiunii Sud-Est, în ceea ce privește educația:

1. Lipsa infrastructurii educaționale adecvate pentru învățământul preșcolar (Acțiunea 5.1):

131. Regiunea Sud-Est se confruntă cu un deficit semnificativ de infrastructură pentru educația și îngrijirea timpurie, ceea ce limitează accesul copiilor la educație de calitate încă de la o vârstă fragedă. Aceasta afectează în mod disproporționat copiii din mediul rural și din familiile vulnerabile.

Finanțarea încrucișată cu FSE+ este necesară pentru a sprijini nu doar infrastructura, ci și integrarea unor programe care să îmbunătățească accesul și incluziunea.

2. Starea precară a infrastructurii pentru învățământul primar și secundar (Acțiunea 5.2):

132. Multe școli din regiune sunt sub standarde din punct de vedere al siguranței și calității infrastructurii. De asemenea, lipsa dotărilor moderne reduce capacitatea de a oferi educație incluzivă pentru copiii cu nevoi speciale.

133. Există disparități majore între județe în ceea ce privește calitatea infrastructurii școlare, județe precum Tulcea și Vrancea fiind mai afectate.

3. Deficiențe în infrastructura pentru învățământul profesional și tehnic (Acțiunea 5.3):

134. Sistemul de învățământ profesional și tehnic din regiune suferă din cauza lipsei laboratoarelor moderne, echipamentelor specializate și spațiilor adaptate cerințelor actuale ale pieței muncii.

135. Aceasta contribuie la o slabă corelare între educație și nevoile economiei regionale, afectând integrarea tinerilor pe piața muncii.

4. Subdezvoltarea infrastructurii pentru învățământul universitar (Acțiunea 5.4):

136. Universitățile din regiune, deși prezente, nu dispun de infrastructuri competitive, precum laboratoare de cercetare modernizate și spații adecvate pentru formare avansată, ceea ce limitează atractivitatea pentru studenți și cercetători.

137. Această situație contribuie la migrarea tinerilor din regiune către alte centre universitare din țară sau străinătate.

5. Insuficiența taberelor școlare și a centrelor de agrement pentru copii și tineri (Acțiunea 5.5):

138. Numărul taberelor școlare și al centrelor de agrement este redus, iar multe dintre cele existente sunt slab dotate. Aceasta limitează accesul copiilor și tinerilor la activități extracurriculare care contribuie la incluziunea socială și la dezvoltarea personală.

139. Provocările care justifică finanțarea:

- Îmbunătățirea accesului la educație timpurie și incluzivă:

- Investițiile sunt esențiale pentru a crea o bază solidă pentru educație, reducând inegalitățile dintre mediul urban și cel rural.
- o Crearea unui mediu educațional modern și incluziv:
- Modernizarea infrastructurii școlare și dotarea cu echipamente moderne sunt necesare pentru a sprijini educația de calitate și pentru a răspunde nevoilor copiilor cu dizabilități sau alte vulnerabilități.
- o Dezvoltarea educației orientate spre piața muncii:
- Modernizarea infrastructurii pentru învățământul profesional și tehnic va crește atractivitatea acestui tip de educație și va contribui la integrarea tinerilor pe piața muncii.
- o Creșterea competitivității învățământului universitar:
- Îmbunătățirea infrastructurii universitare va atrage mai mulți studenți, va stimula cercetarea și va contribui la reducerea migrației tinerilor talentați.
- o Promovarea incluziunii sociale prin activități extracurriculare:
- Dezvoltarea taberelor școlare și a centrelor de agrement va sprijini incluziunea socială și va oferi oportunități de dezvoltare personală pentru copii și tineri.

140. Analiza valorii totale a proiectelor depuse comparativ cu valoarea disponibilă a apelurilor relevă faptul că în ceea ce privește regiunea Sud-Est există un interes considerabil pentru acoperirea nevoii ce vizează infrastructura educațională. Cu o alocare UE de 28,5 milioane euro și un număr de 45 de proiecte depuse, valoarea eligibilă a acestora depășește 77,6 milioane euro, ceea ce înseamnă că cererea este de aproape 2,7 ori mai mare decât resursele disponibile.

Tabel 5-Gradul de suprasubscripție P5

OS	Număr apeluri	Valoare alocată UE	Proiecte depuse	Valoare eligibilă proiecte depuse	Grad de suprasubscripție
OS4.2	9	285,47,490	45	77,645,858	271,9%

Exista nevoia ajustării designului P5?

- 141.** Un obiectiv sectorial pentru regiunea Delta Dunării, în conformitate cu strategiile educaționale naționale, este obținerea unei educații de calitate accesibile tuturor și furnizarea de competențe mai bune pentru locuitori pentru ca aceștia să sprijine o creștere inteligentă și favorabilă incluziunii locale și dezvoltării economice durabile. Mai mult decât atât, în scopul de a răspunde mai bine provocărilor demografice și migrației specifice zonei, se recomandă îmbunătățirea procesului de coordonare inter-sectorială. Rațiunea este aceea de a contribui la o creștere inteligentă în România, inclusiv prin reducerea numărului de persoane expuse riscului de șomaj, sărăcie și excluziune socială prin creșterea participării la învățarea pe tot parcursul vieții și la îmbunătățirea relevanței sistemelor de educație și formare profesională pentru piața forței de muncă.
- 142.** Din punct de vedere social, reabilitarea și dotarea unităților de învățământ din regiunea Delta Dunării, contribuie la alcătuirea unei rețele de dezvoltare a infrastructurii educaționale și reprezintă obiectivul finanțării din cadrul acestei axe pentru această intervenție. Sectorul educației, în special în Centrul Deltei, este constrâns de accesibilitatea redusă și densitatea scăzută a populației. Infrastructura educațională se confruntă cu provocări semnificative în ceea ce privește gestionarea inaccesibilității și a unei populații de elevi în scădere.
- 143.** Din punct de vedere demografic, există proporțional mai puține cadre didactice calificate în Deltă (67%) în comparație cu restul țării (89%). Câteva comune și-au închis școlile din cauza numărului mic de elevi și costurilor mari de funcționare, iar transportul către alte școli a devenit o problemă. Mai mult, școlile se luptă cu lipsa de igienă, încălzire și, în unele cazuri, apă potabilă.
- 144.** Primul obiectiv specific referitor la învățarea pe tot parcursul vieții este, în mod clar, o prioritate pentru o regiune care trece de la activități dependente de resurse naturale la activități cu valoare adăugată ridicată. Cel de-al doilea obiectiv se referă la crearea unei rețele educaționale, prin care să se rezolve constrângerile educaționale

legate de accesul limitat și densitatea mică a populației din centrul Deltei. Se pot îmbunătăți infrastructurile pentru îngrijirea și educația timpurie a copilului prin restructurarea infrastructurilor aferente grădinițelor, care, datorită scăderii numărului de copii, vor deveni disponibile pentru reamenajare.

145. În privința ajustării designului caracteristic Priorității 5, beneficiarii de finanțare care au contractat proiecte aferente P5, nu au indicat ajustări ale designului care se referă în mod specific la Prioritatea 5, ci vizează îmbunătățiri la nivelul procesului de contractare și implementare a proiectelor.
146. Principalele nevoi suplimentare identificate în rândul beneficiarilor de finanțare evidențiază necesitatea unor finanțări diversificate, adaptate la specificul și nevoile particulare ale fiecărei comunități locale. Aceștia consideră esențial ca finanțările să pornească de la realitățile și prioritățile comunităților, precum infrastructura, utilitățile de bază și transportul public, în special în localitățile mai mici care se simt lăsate în urmă față de orașele mari. De asemenea, flexibilizarea cadrului dedicat ajustărilor financiare adecvate pentru întâmpinarea factorilor de risc iminent (de exemplu: lucrări de descărcare arheologică în regiunea Sud-Est, inclusiv în zona Delta Dunării) în funcție de dinamica pieței este crucială, având în vedere creșterea constantă a prețurilor materialelor și serviciilor. Lipsa unor ajustări rapide duce la sume neeligibile semnificative și la diminuarea dotărilor, afectând calitatea proiectelor. În plus, beneficiarii au subliniat nevoia unui sprijin suplimentar și constant pentru elaborarea documentațiilor necesare, mai ales pentru cerințele tehnice complexe precum DNSH, și pentru respectarea întocmai a cerințelor stricte ale ghidurilor de finanțare, proces care adesea depășește capacitatea și experiența echipelor locale.

Sumarul răspunsului:

147. România se confruntă cu provocări persistente în domeniul educației, în ciuda eforturilor și finanțărilor considerabile din ultimii ani. Calitatea și accesul la educație rămân problematici, reflectându-se în performanțele scăzute ale elevilor la testele PISA și în ratele ridicate de abandon școlar, în special în mediul rural și în rândul comunităților defavorizate.
148. În regiunea Sud-Est, analiza socio-economică evidențiază o scădere a numărului de unități școlare și a populației școlare, ceea ce limitează accesul elevilor la educație de calitate. Deficiențele infrastructurale sunt notabile la toate nivelurile de învățământ, de la preșcolar la universitar, afectând negativ procesul educațional și contribuind la disparități semnificative între mediul urban și cel rural.
149. Pentru a aborda aceste provocări, PRSE propune investiții în modernizarea și dezvoltarea infrastructurii educaționale, cu scopul de a reduce abandonul școlar, de a diminua supraaglomerarea și de a îmbunătăți accesul la educație pentru toate categoriile de elevi, inclusiv cei din grupuri dezavantajate. Cu toate acestea, succesul acestor măsuri depinde de implementarea eficientă și de angajamentul autorităților în aplicarea reformelor necesare pentru îmbunătățirea sistemului educațional.

4.2. Complementaritate (ÎE3)

ÎE3. În ce măsură Prioritatea 5 este aliniată la strategiile europene, naționale și regionale relevante și astfel poate contribui la realizarea obiectivelor acestora?

Principalele constatări din mixul de metode și instrumente aplicate:

150. Prioritatea 5 reflectă obiectivele strategice ale Uniunii Europene pentru perioada 2021-2027, inclusiv Pilonul European al Drepturilor Sociale, prin promovarea accesului la educație de calitate și învățare pe tot parcursul vieții. Aceste obiective sunt atinse prin acțiuni ce vizează dezvoltarea infrastructurii educaționale, dotarea unităților de învățământ cu facilități moderne și promovarea educației digitale, inclusiv în zone izolate, cum este Delta Dunării. Complementar, PRSE este în sinergie cu Programul Transnațional Dunărea, Programul INTERREG România-Ucraina și INTERREG România-Moldova, care finanțează infrastructura educațională, dezvoltarea de competențe digitale și schimbul de bune practici în educație.
151. La nivel național, Prioritatea 5 este aliniată cu Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă și Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare, având ca obiectiv modernizarea infrastructurii educaționale și creșterea accesului la educație pentru toate categoriile sociale. Acțiunile specifice includ sprijinirea înființării de centre educaționale în zone rurale, facilitarea parteneriatelor între școli și sectorul privat pentru formare

profesională și investiții în educație digitală. PRSE completează intervențiile din PEO, PIDS, PCIDIF și PNRR, care vizează reducerea abandonului școlar, incluziunea socială, digitalizarea educației și modernizarea infrastructurii educaționale. Totodată, P5 este corelată cu Strategia Națională de Specializare Inteligentă și Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare, care promovează dezvoltarea capitalului uman și inovarea în educație. De asemenea, urmărește obiectivele Acordului de Parteneriat al României cu UE, în special dezvoltarea resurselor umane și reducerea sărăciei prin educație.

152. Prioritatea 5 din Programul Regional Sud-Est urmărește modernizarea infrastructurii educaționale, digitalizarea educației și reducerea disparităților regionale. Cu toate acestea, analiza implementării indică faptul că proiectele finanțate nu includ activități specifice de tip FSE+, în ciuda existenței mecanismului de finanțare încrucișată FEDR – FSE+, care ar permite integrarea măsurilor educaționale și sociale destinate grupurilor vulnerabile, deși grilele ETF de evaluare a proiectelor depuse diferențiază, la nivel de punctaj acordat, includerea în cadrul proiectului a activităților de tip FSE, respectiv :

- Proiectul vizează activități de tip FSE – 5 puncte
- Proiectul nu vizează activități de tip FSE – 0 puncte

153. Neincluderea activităților specifice FSE+ poate fi atribuită necunoașterii instrumentului sau lipsei de informare în rândul beneficiarilor cu privire la posibilitatea integrării activităților de tip FSE în proiectele finanțate din FEDR. Astfel, investițiile au rămas concentrate pe proiectele de infrastructură, fără a implementa măsuri complementare pentru prevenirea abandonului școlar, combaterea segregării școlare sau sprijinirea elevilor din medii defavorizate prin consiliere și activități extracurriculare. Astfel, aceste măsuri au fost prevăzute prin PEO care a fost conceput pentru a sprijini intervenții finanțate prin Fondul Social European Plus (FSE+). Spre deosebire de acțiunile finanțate prin P5 PRSE, care finanțează infrastructura educațională, PEO se axează pe măsuri active și servicii menite să îmbunătățească accesul și calitatea educației, precum și integrarea pe piața muncii a diferitelor categorii de populație, rezultând o complementaritate ce permite combaterea abandonului școlar, combaterea segregării școlare și sprijinirea elevilor din medii defavorizate în continuarea parcursului educațional.

154. Conform regulamentului FEDR, finanțarea încrucișată permite utilizarea a până la 15% din valoarea eligibilă a proiectului pentru acțiuni de tip FSE+. Integrarea acestor activități ar fi permis o abordare holistică, combinând modernizarea infrastructurii cu intervenții sociale și educaționale care să sprijine participarea grupurilor vulnerabile la educație. Lipsa acestor măsuri reduce impactul asupra reducerii abandonului școlar, creșterii ratei de participare a grupurilor subreprezentate și diminuării segregării școlare.

155. Cu privire la alinierea Priorității 5 cu strategiile regionale, aceasta este integrată în Planul de Dezvoltare Regională Sud-Est 2021-2027, care urmărește dezvoltarea educației și formării profesionale ca parte a unui obiectiv strategic privind creșterea atractivității regiunii prin educație de calitate și reducerea disparităților regionale, contribuind astfel la competitivitatea și sustenabilitatea economică a regiunii. De asemenea, Strategia Regională de Specializare Inteligentă Sud-Est evidențiază educația ca un pilon cheie pentru dezvoltarea regională. Un exemplu semnificativ de aliniere regională este Strategia de Dezvoltare Integrată a Deltei Dunării, care are obiective comune cu Prioritatea 5, precum reducerea abandonului școlar și promovarea incluziunii.

156. Intervențiile PRSE sunt complementare cu cele prevăzute în SUERD și Programele INTERREG, promovând turismul durabil, patrimoniul cultural și educația incluzivă, contribuind astfel la dezvoltarea socio-economică a regiunii și la atingerea obiectivelor strategice europene și naționale.

157. Restrângând cadrul către planurile naționale formulate pe bază de strategii, PRSE este complementar cu Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR).

158. Prin stabilirea acestei complementarități, atât PRSE cât și PNRR vizează îmbunătățirea obiectivelor strategice din regiunea Sud-Est privind educația, cât și reducerea disparităților regionale.

159. PNRR al României include investiții semnificative în domeniul educației, complementare cu obiectivele Programului Regional Sud-Est. Două dintre aceste obiective complementare sunt:

- **Dezvoltarea infrastructurii educaționale**

Atât PNRR, cât și Programul Regional Sud-Est vizează modernizarea și extinderea infrastructurii educaționale la toate nivelurile, de la învățământul preșcolar până la cel universitar. Aceste investiții urmăresc îmbunătățirea calității educației și creșterea accesului la facilități educaționale moderne în regiunea Sud-Est.

- **Promovarea incluziunii sociale prin educație**

Ambele programe pun accent pe reducerea disparităților în educație și pe asigurarea accesului egal la educație de calitate pentru toate categoriile sociale. Acest obiectiv include măsuri pentru sprijinirea elevilor din medii defavorizate și pentru integrarea grupurilor vulnerabile în sistemul educațional.

160. Prin alinierea acestor obiective, PNRR și Programul Regional Sud-Est își propun să creeze un sistem educațional mai robust și mai incluziv, contribuind astfel la dezvoltarea socio-economică durabilă a regiunii.
161. În același timp, complementaritatea cu PNRR provoacă la nivel general o competitivitate între solicitanții de finanțare în domeniul educației. PNRR, având un termen de finalizare mai apropiat, respectiv 2026 și fiind considerat mai ușor accesibil din punctul de vedere al depunerii proiectelor, solicitanții finanțării s-au orientat mai degrabă spre accesarea fondurilor nerambursabile din PNRR.
162. Cu toate acestea, cererea pentru investițiile din domeniul educațional este suficient de mare și acoperitoare încât să existe în continuare mulți aplicanți eligibili pentru PRSE.
163. De asemenea, este important de menționat că, de la lansarea Programului Regional Sud-Est 2021-2027, nu au fost identificate noi strategii europene, naționale sau regionale care să afecteze sau să modifice alinierea Priorității 5 la obiectivele strategice existente.

Sumarul răspunsului:

164. Prioritatea 5 a PRSE este aliniată cu obiectivele strategice ale UE și naționale, promovând accesul la educație de calitate și învățarea pe tot parcursul vieții. Aceasta vizează modernizarea infrastructurii educaționale, digitalizarea educației și reducerea disparităților regionale, inclusiv în zone izolate precum Delta Dunării.
165. PRSE este complementar cu alte programe naționale și europene, precum INTERREG, PNRR și Strategia Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării, sprijinind dezvoltarea capitalului uman și creșterea competitivității regionale. Deși competiția cu PNRR pentru finanțare este ridicată, cererea de investiții educaționale rămâne mare, asigurând aplicanți eligibili pentru PRSE.
166. Nu au fost identificate noi strategii care să modifice alinierea Priorității 5 la obiectivele strategice existente.

4.3. Eficiență și eficacitate (ÎE4 și ÎE6)

Detalierea întrebării de evaluare și aspecte urmărite:

ÎE4. În ansamblu, cât de eficiente sunt mecanismele de implementare ale P5? Care sunt barierele întâmpinate în implementarea Priorității 5 a programului, pentru fiecare etapă procedurală? Cum pot fi depășite acestea? În ansamblu și pentru ITI DD.

ÎE6. Care sunt factorii cheie care pot influența succesul intervențiilor contractate/planificate? Dar cei care pot afecta în mod negativ eficacitatea acestora?

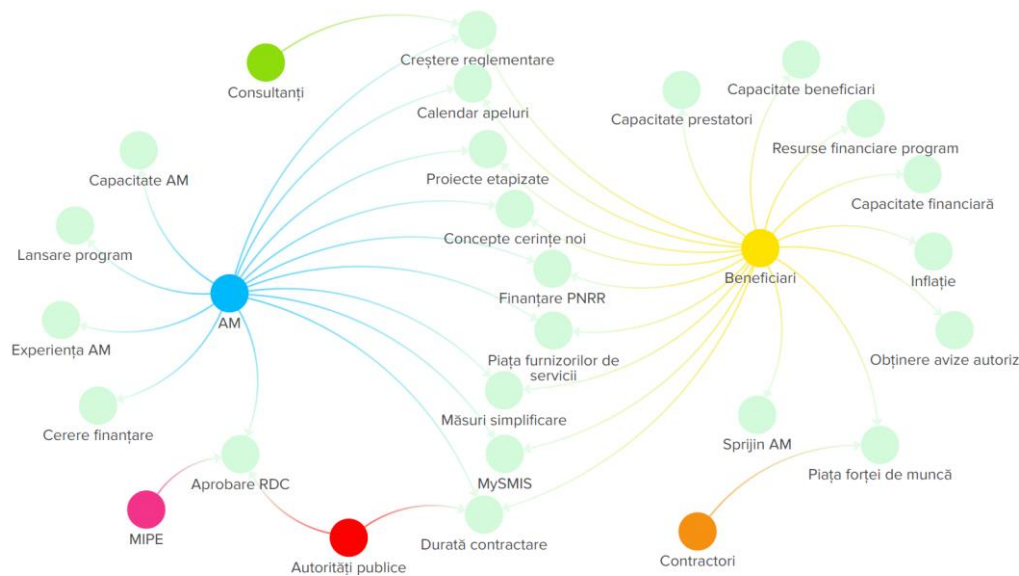
167. Această analiză de evaluare se concentrează pe eficiența mecanismelor de implementare a Priorității 5 și pe identificarea barierelor care afectează desfășurarea intervențiilor în fiecare etapă procedurală. De asemenea, evaluarea urmărește să evidențieze soluțiile posibile pentru depășirea acestor obstacole, atât la nivel general, cât și în contextul mecanismului ITI DD. În acest sens, este esențial să se determine măsura în care structurile și procesele actuale facilitează atingerea obiectivelor stabilite și să se propună eventuale îmbunătățiri pentru optimizarea implementării.
168. Pentru a răspunde acestor întrebări, s-a realizat o analiză documentară detaliată a rapoartelor de implementare, a datelor privind indicatorii de realizare și rezultat, precum și a progresului general înregistrat în cadrul Priorității 5. Această analiză a fost completată de o evaluare a modului în care proiectele contractate contribuie la obiectivele programului, oferind o perspectivă asupra impactului concret al intervențiilor.
169. În plus, au fost desfășurate interviuri semi-structurate cu părțile interesate relevante, inclusiv autorități regionale și beneficiari ai proiectelor, pentru a obține o imagine detaliată asupra factorilor care influențează succesul implementării. Prin aceste interviuri, s-au explorat atât elementele care contribuie la eficacitatea intervențiilor, cât și factorii care pot afecta negativ implementarea acestora.

170. Evaluarea a luat în considerare și factori contextuali esențiali, precum evoluțiile economice și demografice regionale, schimbările în politicile publice naționale și europene, gradul de acceptare socială a măsurilor de incluziune și educație, precum și nivelul de finanțare și capacitatea administrativă a beneficiarilor. Prin această abordare, analiza oferă o perspectivă integrată asupra implementării Priorității 5, identificând punctele forte, provocările și recomandările pentru optimizarea procesului.

Principalele constatări din mixul de metode și instrumente aplicat:

171. Analiza privind barierele identificate indică bariere administrative, financiare și economice drept principalele provocări în implementarea Priorității 5.
172. Vizând cele 3 faze de gestionare a programului, respectiv faza de programare, selecție și contractare, faza de implementare și monitorizare, Figurile 9 și 10 prezintă distribuția barierelor întâmpinate distribuite în funcție de entitatea care poate influența și de fazele programului:

Figură 9-Factori care afectează implementare PRSE. Entități afectate sau care pot influența factorii

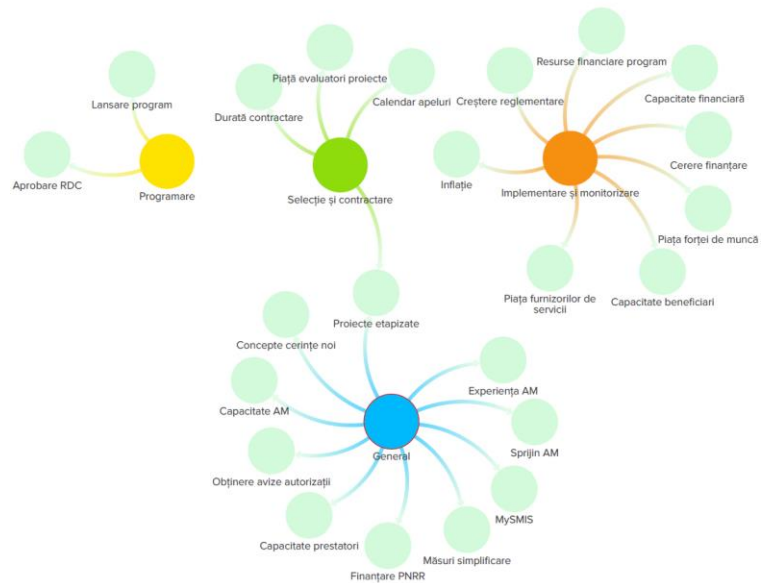

173. Factorii identificați variază de la întârzieri administrative și lipsa resurselor financiare la capacitatea limitată a beneficiarilor și fluctuațiile economice.

- În faza de programare, întârzierile în aprobarea programului și durata mare a procesului de contractare sunt principalele bariere, având un impact negativ puternic. Aceste întârzieri sunt influențate în principal de autoritățile publice, MIPE și ADR, ceea ce indică necesitatea unor măsuri de eficientizare a proceselor decizionale și de reducere a birocrăției. Comparativ cu programările anterioare, durata contractării s-a scurtat semnificativ dar continuă să fie mare, ceea ce ar putea indica dificultăți specifice acestor domenii în procesul de selecție și semnare a contractelor.

- În faza de **selecție și contractare**, problemele administrative, precum obținerea autorizațiilor și derularea achizițiilor, sunt identificate ca fiind o barieră semnificativă, afectând toate prioritățile. Una din problemele pe care beneficiarii le-au sesizat au fost cele legate de obținerea numeroaselor avize necesare elaborării proiectelor tehnice de construcție și apoi a demarării lucrărilor. Aceasta este o problemă complexă care nu ține de AM dar care afectează procesul de implementare a proiectelor și care implică multiple entități, inclusiv Ministerul Mediului, Ministerul Culturii. Totodată, indisponibilitatea evaluatorilor externi cu expertiză specifică, precum eficiența energetică, reprezintă un alt obstacol major care poate întârzia selecția și implementarea proiectelor. De asemenea, ghidurile insuficient de clare contribuie la dificultăți în depunerea și aprobarea proiectelor, necesitând clarificări suplimentare din partea ADR pentru a îmbunătăți procesul. Procedurile birocratice, inclusiv semnarea actelor adiționale, au fost de durată, uneori depășind jumătate de an. Problemele din timpul licitațiilor, cum ar fi corecțiile financiare aplicate pentru omisiuni tehnice au generat frustrări și întâzieri suplimentare.

Figură 10-Incidența factorilor care afectează implementarea în diferite faze ale programului

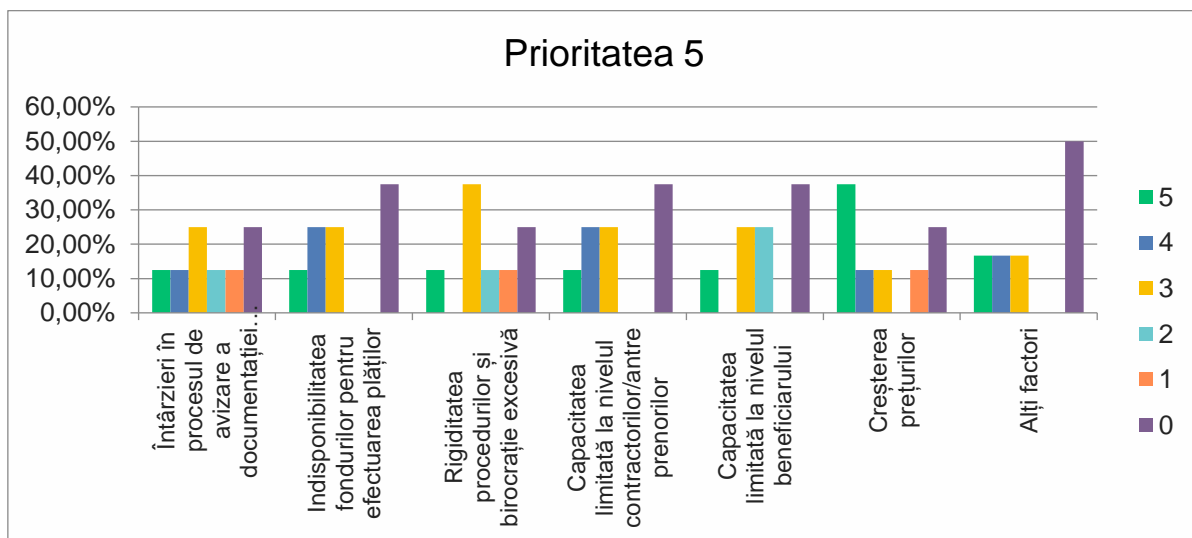
- În faza de **implementare și monitorizare**, creșterea prețurilor este identificată drept unul dintre cele mai mari riscuri, fiind influențată de factorii economici generali. Acest aspect afectează toate prioritățile și poate duce la dificultăți în respectarea bugetelor inițiale ale proiectelor. Lipsa resurselor pentru acoperirea cheltuielilor neeligibile este un alt obstacol major, împiedicând direct beneficiarii și necesitând o mai bună planificare a resurselor bugetare din partea statului. De asemenea, capacitatea limitată a contractorilor și antreprenorilor, forța de muncă insuficient calificată și capacitatea redusă a beneficiarilor sunt factori ce pot influența ritmul de implementare al proiectelor, în special pentru proiectele ITI. Retragerea constructorilor, cauzată de creșterea prețurilor și de sumele mici alocate inițial, a fost un obstacol major, mai ales în contextul Ordonanței 64/ 2022. Inflația și scumpirea materialelor au determinat apariția unor costuri neeligibile, iar ajustările de prețuri nu au fost întotdeauna acoperite de program, lăsând beneficiarii într-o situație financiară dificilă. Proiectele situate în zone de sit arheologic au întâmpinat dificultăți suplimentare (specific în zona ITI DD), necesitând costuri adiționale și determinând etapizări încă dinainte de începerea lucrărilor. Comunicarea dificilă cu proiectanții, în special pentru obținerea documentației legate de cerințele DNSH, a adăugat un strat suplimentar de complexitate, beneficiarii fiind nevoiți să explice constant importanța respectării acestor cerințe. Rambursările întârziate și perioadele lungi dintre depunerea cererilor de plată și returnarea fondurilor de către ADR au generat presiuni financiare continue. În plus, beneficiarii au subliniat necesitatea ca finanțările să fie mai bine adaptate nevoilor locale, cum ar fi infrastructura, transportul public și utilitățile de bază, întrucât programele existente tind să se axeze pe obiective „verzi” care nu sunt întotdeauna prioritare pentru localitățile mai mici. Nevoia de ajustare a bugetelor pentru a reflecta dinamica pieței și de sprijin suplimentar în elaborarea documentațiilor

rămâne o cerință constantă a beneficiarilor care se confruntă cu bariere semnificative pe tot parcursul proiectelor lor.

174. Problemele de funcționare ale MySMIS, experiența limitată a autorităților de management și oferta de finanțare prin PNRR sunt, de asemenea, identificate ca obstacole minore (-1), dar care pot avea un impact cumulativ asupra eficienței programului.
175. În cazul proiectelor etapizate s-a înregistrat o indisponibilitate a fondurilor pentru efectuarea plăților datorită perioadei dintre încheierea Programului POR 2014-2020 și semnarea contractelor pe noua programare, ceea ce a întârziat implementarea proiectelor.
176. De asemenea, piața slab consolidată a consultanților și interesul scăzut pentru implementarea proiectelor (-1) sugerează nevoia de sprijin suplimentar pentru beneficiari în procesul de accesare și gestionare a fondurilor. În ceea ce privește aspectele administrative specifice, obținerea autorizațiilor de descărcare arheologică este menționată ca o problemă (-1) pentru proiectele amplasate pe situri arheologice, ceea ce poate cauza întârzieri suplimentare în derularea acestora.
177. Analiza factorilor identifică principalele bariere în implementarea programelor, cu un accent pe întârzierile administrative, lipsa fondurilor și creșterea prețurilor, acestea având cel mai mare impact negativ asupra progresului proiectelor. Pentru a îmbunătăți implementarea, este necesară optimizarea proceselor administrative, asigurarea unei finanțări mai eficiente și consolidarea capacităților beneficiarilor și contractorilor.
178. Conform datelor colectate și analizate din sondajele adresate beneficiarilor finanțării pentru Prioritatea 5, analiza factorilor pozitivi și negativi evidențiază o serie de provocări majore care afectează progresul proiectelor, dar și aspecte care influențează implementarea în mod variabil.
179. Conform datelor colectate și analizate din sondajele adresate beneficiarilor finanțării pentru Prioritatea 5, analiza barierelor în implementarea Priorității 5 evidențiază mai multe provocări care afectează progresul proiectelor, de la probleme administrative la dificultăți financiare și operaționale.

Figură 11-Percepția beneficiarilor cu privire la bariere care afectează implementarea proiectelor

Sursa: Sondaj beneficiari de finanțare

- **Întârzierile în procesul de avizare a documentației tehnice** sunt percepute ca o barieră semnificativă de 25% dintre respondenți, ceea ce indică faptul că procesul birocratic poate cauza întârzieri considerabile. Totuși, pentru o parte dintre beneficiari, acest aspect nu reprezintă o problemă majoră,

având un impact diferit în funcție de proiect. Indisponibilitatea fondurilor pentru efectuarea plăților este o altă provocare, afectând aproximativ 25% dintre respondenți, deși 37,5% nu o consideră o dificultate reală, ceea ce sugerează că finanțarea este o problemă punctuală și nu generalizată.

- **Rigiditatea procedurilor și birocrația excesivă** sunt percepute ca un obstacol important pentru 37,5% dintre respondenți, ceea ce indică faptul că cerințele administrative îngreunează derularea proiectelor. În schimb, un sfert dintre respondenți nu consideră acest aspect o problemă, ceea ce arată o variație în funcție de specificul fiecărui proiect. Capacitatea limitată la nivelul contractorilor și beneficiarilor este văzută ca o barieră moderată, 25% dintre respondenți considerând că aceasta afectează implementarea, însă 37,5% nu o percep ca un obstacol, ceea ce sugerează că experiența și resursele disponibile diferă în funcție de beneficiar.
- **Creșterea prețurilor** reprezintă cea mai semnificativă barieră, fiind considerată un obstacol major de 37,5% dintre respondenți. Fluctuațiile economice și costurile în creștere pot afecta direct bugetele proiectelor și capacitatea de implementare. De asemenea, 12,5% dintre respondenți o consideră o problemă moderată, în timp ce 25% nu o percep ca un risc imediat.

180. O pondere de 50% dintre respondenți nu au semnalat obstacole suplimentare, ceea ce sugerează că dificultățile existente sunt în mare parte previzibile și gestionabile.

181. Principalele bariere în implementarea Priorității 5 sunt creșterea prețurilor, rigiditatea procedurilor administrative și lipsa fondurilor pentru efectuarea plăților. Deși întârzierile administrative și capacitatea beneficiarilor sunt considerate probleme, impactul lor variază în funcție de proiect. Pentru a îmbunătăți implementarea, este necesară optimizarea proceselor birocratice, asigurarea unor mecanisme eficiente de finanțare și găsirea unor soluții pentru a compensa efectele creșterii prețurilor asupra bugetelor proiectelor.

182. Analiza factorilor interni și externi care influențează implementarea programelor evidențiază o serie de provocări esențiale pe parcursul diferitelor faze ale implementării Priorităților din Programul Regional Sud-Est.

183. În baza celor 4 studii de caz realizate pentru Prioritatea 5, factorii pozitivi și negativi care au influențat implementarea priorității în cauză sunt împărțiți după cum urmează :

184. Factori pozitivi:

- **Modernizarea infrastructurii educaționale** – Toate proiectele au îmbunătățit condițiile de învățare pentru elevi și profesori.
- **Impact social pozitiv** – Creșterea accesului la educație pentru grupuri vulnerabile și reducerea abandonului școlar.
- **Alinierea cu strategiile UE și naționale** – Proiectele sunt conforme cu obiectivele europene privind educația incluzivă, dezvoltarea durabilă și reducerea disparităților regionale.
- **Implementarea măsurilor de eficiență energetică** – Măsuri precum termoizolarea clădirilor, utilizarea panourilor solare și modernizarea sistemelor de iluminat și încălzire au dus la reducerea consumului de energie și a costurilor operaționale
- **Parteneriate locale și internaționale** – Colaborarea cu sectorul privat și alte instituții educaționale a susținut dezvoltarea profesională a elevilor. Prin oferirea unor condiții educaționale mai bune, proiectele au contribuit la creșterea șanselor de integrare socio-profesională a elevilor din grupuri vulnerabile.

185. Factori negativi:

- **Întârzieri administrative** – Procesul de avizare și contractare a finanțării a dus la blocaje în implementare.
- **Creșterea costurilor materialelor** – Inflația a afectat bugetele proiectelor, necesitând ajustări financiare.
- **Capacitate administrativă redusă** – Beneficiarii au întâmpinat dificultăți în gestionarea procedurilor și cerințelor birocratice.
- **Probleme în achiziții** – Procedurile complexe de licitație au dus la întârzieri și reluări de procese.
- **Probleme de reglementare** – Necesitatea descărcărilor arheologice și noile norme de siguranță au generat costuri suplimentare și întârzieri.

186. Implementarea Priorității 5 a avut un impact pozitiv asupra infrastructurii educaționale, dar a fost afectată de multiple bariere administrative, financiare și economice. Pentru îmbunătățirea implementării viitoare, sunt necesare măsuri pentru eficientizarea proceselor de avizare, simplificarea procedurilor administrative și asigurarea unei mai bune planificări financiare.

187. Pe baza sondajului aplicat, beneficiarii de finanțare au răspuns întrebării ce vizează cei mai importanți factori întâmpinați în implementarea proiectelor, surprinzând la nivel transversal pentru tot programul următorii factori pozitivi:

- **Calitatea managementului de proiect**
 - Management riguros și planificare detaliată
 - Capacitatea de adaptare și gestionarea riscurilor
 - Experiența echipei de management al proiectului
- **Disponibilitatea resurselor financiare**
 - Fonduri suficiente pentru implementare
 - Suport din partea ofițerilor ADRSE în gestionarea finanțării
 - Motivație financiară adecvată pentru echipele implicate
- **Profesionalismul și experiența actorilor implicați**
 - Personal calificat cu experiență profesională relevantă
 - Seriozitatea contractorilor în execuția lucrărilor
 - Transparență și raportare periodică a progresului

188. Acești factori au fost considerați esențiali pentru buna desfășurare a proiectelor, contribuind la reducerea riscurilor și la asigurarea unei implementări eficiente a investițiilor în infrastructura educațională. Factorii pozitivi evidențiați pe baza sondajului reprezintă factori orizontali pentru tot programul, aspectele menționate de beneficiari corespunzând priorităților de investiții în mod transversal.

189. Conform interviurilor susținute cu reprezentanți ai Autorității de Management, sunt identificați de către autoritatea responsabilă o serie de factori pozitivi și negativi care au impactat succesul sau au limitat dinamica implementării proiectelor.

190. Factorii pozitivi implementați sunt :

- **Proiecte mature** – Majoritatea proiectelor contractate au un grad ridicat de maturitate, având documentațiile tehnice realizate și autorizațiile de construire obținute, ceea ce reduce timpul necesar implementării. Existând în acest context proiecte etapizate din perioada de programare a POR SE 2014-2020, după contractarea pe PRSE acestea pot intra în mod direct în etapa de implementare.
- **Ordonanța de Urgență nr. 23 privind simplificarea** – Acest act legislativ a adus un cadru comun de implementare, a simplificat procesul de evaluare, selecție și contractare și a introdus măsuri pentru digitalizare. Respectiv, Ordonanța de Urgență nr. 23/2023 a fost adoptată pentru a introduce măsuri de simplificare și digitalizare în gestionarea fondurilor europene aferente Politicii de Coeziune 2021-2027. Scopul principal al acestei ordonanțe este de a facilita accesul transparent și eficient al beneficiarilor la fondurile externe nerambursabile, asigurând totodată o administrare unitară și modernizată a acestora. Astfel, prin aplicarea acestor măsuri, procesul de accesare a fondurilor este
- **Mecanismul cererilor de plată și prefinanțare** – Mecanismul cererilor de plată și prefinanțare reprezintă un instrument esențial în implementarea proiectelor finanțate din fonduri europene, contribuind la asigurarea unui flux financiar stabil pentru beneficiari. Aceste mecanisme sunt menite să sprijine entitățile publice și private care implementează proiecte, astfel încât să nu întâmpine blocaje financiare care să afecteze derularea activităților, permițând implementarea proiectelor fără întârzieri majore.
- **Consultări cu beneficiarii și implicarea lor încă din perioada de programare** – Sprijinul constant oferit beneficiarilor prin consultări publice, întâlniri individuale și clarificări rapide a dus la o mai bună înțelegere a procesului și reducerea erorilor.
- **Costuri simplificate** – Introducerea unui mecanism de cheltuieli indirecte eligibile a redus presiunea administrativă asupra beneficiarilor.

- **Monitorizare mai eficientă** – Implementarea unui plan de monitorizare, anexat la contract, ajută la urmărirea etapelor și identificarea rapidă a problemelor.
- **Respectarea termenelor** – Deși au existat întârzieri punctuale, majoritatea termenelor de selecție și contractare au fost respectate, iar unele chiar devansate

Sumarul răspunsului:

- 191.** Implementarea Priorității 5 întâmpină multiple bariere, cele mai semnificative fiind întârzierile administrative, dificultățile financiare și fluctuațiile economice. Probleme precum aprobarea tardivă a programului, durata lungă a contractării, birocrăția excesivă și ghidurile neclare afectează toate etapele – de la programare până la monitorizare.
- 192.** În faza de implementare, creșterea prețurilor și lipsa fondurilor pentru plăți sunt principalele obstacole, alături de capacitatea limitată a contractorilor și beneficiarilor. De asemenea, rigiditatea procedurilor administrative și indisponibilitatea evaluatorilor externi îngreunează progresul proiectelor.
- 193.** Conform sondajelor, percepția barierelor variază în funcție de specificul proiectului, însă problemele cele mai frecvent raportate sunt creșterea prețurilor, lipsa resurselor financiare și procedurile administrative greoaie. Optimizarea proceselor birocratice, asigurarea unui mecanism de finanțare mai eficient și adaptarea la fluctuațiile economice sunt esențiale pentru îmbunătățirea implementării.
- 194.** Analiza implementării programelor din cadrul Programului Regional Sud-Est evidențiază o serie de factori care au influențat parcursul proiectelor, atât pozitiv, cât și negativ. Pe partea pozitivă, modernizarea infrastructurii educaționale a adus beneficii directe comunităților, îmbunătățind condițiile de învățare și oferind șanse mai mari pentru grupurile vulnerabile. De asemenea, proiectele mature, cu documentații complete și sprijinul oferit de Ordonanța de Urgență nr. 23/2023, au contribuit la reducerea blocajelor administrative și la eficientizarea proceselor.
- 195.** Cu toate acestea, implementarea a fost îngreunată de întârzieri administrative, creșterea costurilor materialelor și capacitatea limitată a beneficiarilor de a gestiona cerințele birocratice. Complexitatea procedurilor de achiziție și reglementările suplimentare, cum ar fi descărcările arheologice, au generat costuri și întârzieri semnificative.
- 196.** Pentru îmbunătățirea viitoarelor implementări, este necesară o mai bună adaptare a bugetelor la fluctuațiile pieței, simplificarea procedurilor administrative și un sprijin continuu pentru beneficiari, în special în elaborarea documentațiilor și gestionarea eficientă a fondurilor.

ÎE5. Care este progresul actual în implementarea Priorității 5 în raport cu indicatorii relevanți de realizare și rezultat? În ansamblu și pentru ITI DD. Care este aportul proiectelor contractate la progresul general înregistrat în cadrul Priorității 5?

- 197.** Pentru a evalua progresul actual în implementarea Priorității 5 a Programului Regional Sud-Est, analiza s-a concentrat pe indicatorii relevanți de realizare și rezultat, atât la nivel general, cât și în cadrul mecanismului ITI DD. Evaluarea urmărește să determine gradul de atingere a obiectivelor planificate până în prezent, să identifice eventualele discrepanțe față de țintele stabilite și să evidențieze aportul concret al proiectelor contractate la progresul general al priorității.
- 198.** Pentru a răspunde acestei întrebări, s-a realizat o analiză documentară detaliată asupra rapoartelor de progres, **cadru de performanță privind indicatorii de realizare și rezultat, cererile de finanțare și documentele programatice.**

Principalele constatări din mixul de metode și instrumente aplicate:

În ceea ce privește progresul specific, analiza indicatorilor pentru **OS4.2** indică un progres semnificativ în cadrul infrastructurii educaționale, dar un interes scăzut pentru zona ITI cu privire la **OS4.6** - creșterea rolului culturii și al turismului sustenabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială. În acest context, nu au fost identificate nevoi de finanțare a taberelor școlare la nivelul ITI Delta Dunării, sumele alocate inițial fiind transferate în cadrul modificării de program din anul 2024 către acțiunile care vizează eficiența energetică a clădirilor din arealul ITI DD.

Tabel 6-Progrese P5 pe OS

Obiectiv specific	Total alocări financiare în funcție de fond și contribuția națională (mil EUR)	Costul eligibil total al operațiunilor selectate (în mil EUR)	Contribuția din partea fondurilor la operațiunile selectate (în mil EUR)	Totalul cheltuielilor eligibile declarate de beneficiari (mil EUR)	Numărul de operațiuni selectate
OS4.2	83.36	30.21	16.61	0.00	18
OS4.6	3.64	0.00	0.00	0.00	0

199. Analiza alocărilor financiare pentru **OS4.2** și **OS4.6** evidențiază diferențe semnificative în progresul implementării.

- **OS4.2**, care vizează dezvoltarea infrastructurii educaționale și strategiile teritoriale, a înregistrat un nivel relativ ridicat de contractare, cu **30,21 milioane EUR** din totalul de **83,36 milioane EUR** deja alocate pentru operațiuni, iar contribuția fondurilor europene atinge **16,61 milioane EUR**. Cu toate acestea, nu există încă **cheltuieli eligibile declarate de beneficiari**, ceea ce sugerează că proiectele sunt în faza de contractare, dar nu au ajuns la implementare efectivă.
- **În ceea ce privește OS4.6**, la momentul desfășurării analizei, nu au fost încă lansate apelurile aferente acestei acțiuni. Prin urmare, nu există proiecte semnate și nu poate fi măsurat progresul. Cele două apeluri care urmează să fie lansate au o alocare de **3,64 mil EUR**, inclusiv un apel distinct, necompetitiv, de proiecte pentru Centrul de agrement „2 Mai” din Comuna Limanu, județul Constanța pentru care documentația tehnică este pregătită prin POAT 2014-2020.
- Referitor la **OS4.6** „Creșterea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială”, nu au fost identificate nevoi de finanțare a taberelor școlare la nivelul ITI Delta Dunării, sumele alocate inițial fiind transferate în cadrul modificării de program din anul 2024 către acțiunile care vizează eficiența energetică a clădirilor din arealul ITI DD.

Tabel 7-Situația contractelor etapizate și ITI

OS apel	%val contractata din alocare	%val etapizate din total contractat	%nr proiecte etapizate din total contracte	%ITI fin total contractat	%nr proiecte ITI din total contracte
OS 4.2	36%	100%	100%	20%	28%
OS 4.6	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A

200. Analiza indicatorilor pentru OS4.2 și OS4.6 din acest tabel reflectă diferențe semnificative în implementarea și contractarea proiectelor aferente acestor obiective specifice.

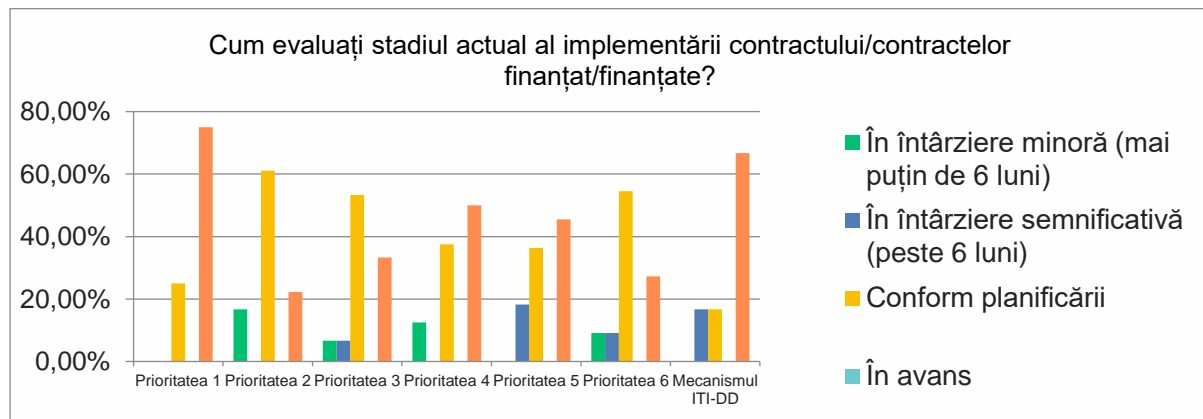
- **OS4.2** care vizează dezvoltarea infrastructurii educaționale și a strategiilor teritoriale integrate, prezintă un nivel ridicat de progres în ceea ce privește contractarea și etapizarea proiectelor. Procentul valorii contractate din alocare este de 36%, ceea ce indică un grad relativ moderat de utilizare a fondurilor disponibile. Totuși, un aspect pozitiv este că 100% din proiectele contractate sunt etapizate, ceea ce sugerează că toate investițiile planificate au un calendar clar de implementare și au fost incluse în etape de execuție stabilite. De asemenea, 20% din valoarea total contractată provine din mecanismul ITI, iar 28% dintre proiectele contractate sunt asociate acestui instrument, ceea ce reflectă o utilizare semnificativă a finanțării ITI în cadrul OS4.2.

201. **OS4.6** care se concentrează pe creșterea rolului culturii și a turismului sustenabil (turism pentru tineret), nu a înregistrat progrese. La momentul desfășurării evaluării nu există contracte semnate.

- 202.** Astfel, OS4.2 prezintă un progres clar, cu toate proiectele contractate etapizate și o contribuție semnificativă a mecanismului ITI la implementare, în timp ce OS4.6 nu are niciun proiect contractat până în prezent.
- 203.** La nivel de indicatori de realizare și rezultat, implementarea obiectivelor din cadrul OS4.2 și OS4.6 prezintă un progres moderat, cu unele sectoare care au atins deja țintele stabilite și altele care înregistrează întârzieri semnificative.
- 204.** În ceea ce privește **OS 4.2**, care vizează dezvoltarea infrastructurii educaționale și strategiile teritoriale, datele arată că proiectele selectate au potențialul de a acoperi o mare parte din obiectivele finale.
- Capacitatea sălilor de clasă din structurile noi sau modernizate pentru îngrijirea copiilor este acoperită în proporție de 74%, iar în cazul sălilor de clasă pentru învățământ, nivelul de realizare potențială este de 83%. Deși aceste cifre indică un progres semnificativ, până la finalul anului 2024, nicio operațiune nu a fost efectiv pusă în aplicare, ceea ce ar putea ridica probleme în atingerea obiectivelor finale dacă implementarea nu este accelerată.
 - În cazul proiectelor vizate prin strategiile de dezvoltare teritorială integrată, acestea acoperă în prezent 45% din ținta stabilită, sugerând un progres mai lent față de infrastructura educațională.
 - Totuși, la nivel de strategie, s-a reușit implementarea completă a obiectivelor, fiind atins 100% din ținta propusă pentru sprijinirea strategiilor teritoriale.
- 205.** Pentru **OS 4.6**, care se axează pe infrastructura pentru agrement și turism pentru tineret, situația este mai complexă, în ceea ce privește dezvoltarea taberelor școlare și a centrelor de agrement pentru copii și tineri, nu a fost lansat niciun apel la momentul desfășurării evaluării.
- 206.** Analiza generală a acestor obiective evidențiază că infrastructura educațională și strategiile teritoriale au un grad ridicat de îndeplinire potențială, însă implementarea efectivă a proiectelor rămâne o provocare, având în vedere că nicio operațiune nu a fost încă pusă în aplicare până la finalul anului 2024. Pe de altă parte, sectorul turismului și agrementului se confruntă cu întârzieri majore, în special în cazul centrelor de agrement pentru copii și tineri, unde progresul este inexistent. Pentru optimizarea progresului în toate domeniile, este esențială monitorizarea mai atentă a implementării proiectelor, accelerarea procesului de selecție și finanțare a intervențiilor restante și creșterea eforturilor pentru atingerea obiectivelor finale până în 2029.
- 207.** Datele extrase din sondajele adresate beneficiarilor finanțării arată că implementarea contractelor finanțate în cadrul **Priorității 5** prezintă un progres moderat, însă există și întârzieri semnificative.

Figură 12-Stadiul actual al implementării conform beneficiarilor de finanțare

Sursa: Sondaj beneficiari de finanțare

- 36,36% dintre respondenți au raportat că implementarea contractelor se desfășoară conform planificării, ceea ce indică faptul că o parte semnificativă a proiectelor nu întâmpină probleme majore.
- 18,18% au menționat că există întârzieri semnificative (peste 6 luni), ceea ce sugerează că anumite contracte se confruntă cu blocaje administrative, financiare sau de execuție.

- Nu au fost raportate întârzieri minore (sub 6 luni), ceea ce poate indica faptul că proiectele sunt fie implementate fără probleme majore, fie întârziate semnificativ.
- 45,45% dintre respondenți nu au oferit un răspuns, ceea ce poate semnala fie o lipsă de informații clare privind implementarea, fie o percepție redusă asupra progresului real.

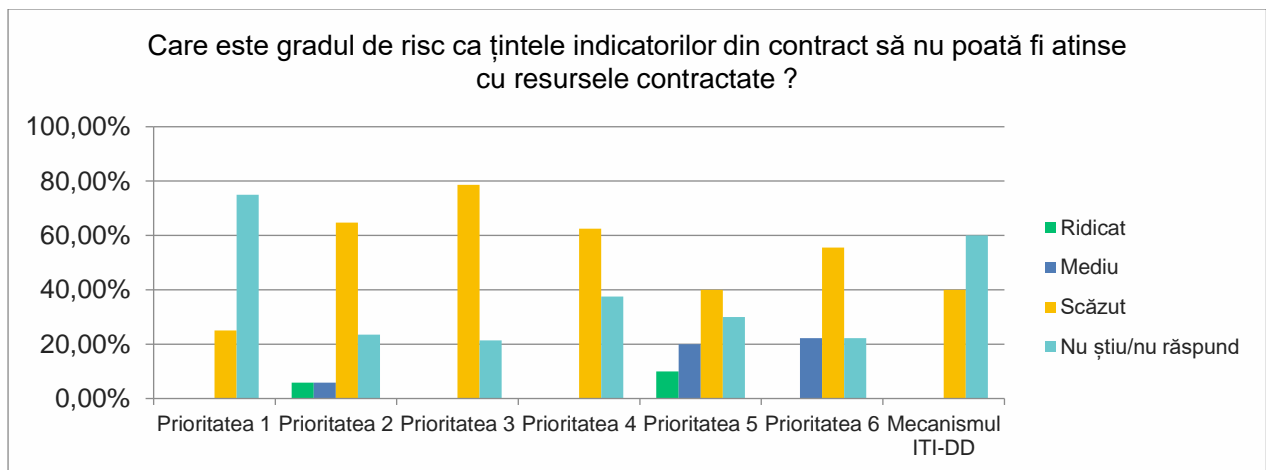
208. Aceste date sugerează că, deși o parte din proiectele Priorității 5 sunt în desfășurare conform planului, există și o proporție semnificativă de contracte care înregistrează întârzieri importante, ceea ce ar putea afecta atingerea obiectivelor stabilite.

209. Implementarea proiectelor finanțate prin mecanismul ITI-DD prezintă un nivel ridicat de incertitudine și întârzieri semnificative, în urma analizei răspunsurilor oferite de beneficiarii finanțării în cadrul sondajului.

- Doar 16,67% dintre respondenți au raportat că proiectele se desfășoară conform planificării, ceea ce indică o implementare dificilă și posibilă lipsă de eficiență în gestionarea contractelor.
- Un alt 16,67% au menționat întârzieri semnificative (peste 6 luni), ceea ce arată existența unor probleme majore care afectează implementarea proiectelor finanțate prin acest mecanism.
- 66,67% dintre respondenți nu au oferit un răspuns, ceea ce poate sugera fie o lipsă de date clare, fie o percepție generalizată că progresul ITI-DD nu este suficient de transparent sau monitorizat corespunzător.

210. Această situație indică faptul că mecanismul ITI-DD se confruntă cu probleme semnificative în implementare, ceea ce poate afecta atingerea rezultatelor programate. Este necesară o analiză mai detaliată a factorilor care contribuie la aceste întârzieri, precum și identificarea soluțiilor pentru îmbunătățirea eficienței implementării proiectelor finanțate prin acest mecanism.

Figură 13-Gradul de risc aferent țintelor contractuale conform beneficiarilor de finanțare

Sursa: Sondaj beneficiari de finanțare

211. Analiza graficului privind gradul de risc ca țintele indicatorilor din contract să nu poată fi atinse cu resursele contractate evidențiază diferențe semnificative între priorități în ceea ce privește percepția riscului.

- Prioritatea 5 are o situație mai vulnerabilă, cu 40% dintre respondenți care consideră riscul scăzut, dar un procent similar (40%) considerând că riscul este mediu, iar 20% percep riscul ca ridicat, sugerând provocări în implementare.
- În cazul mecanismului ITI-DD, 60% dintre respondenți au indicat un risc scăzut, însă 40% nu au oferit un răspuns, ceea ce poate semnala lipsa unor informații clare privind disponibilitatea resurselor.

212. Graficul subliniază că riscurile cele mai mari sunt percepute la nivelul Priorității 1, Priorității 2 și Mecanismului ITI-DD, unde există fie o incertitudine ridicată, fie o posibilitate crescută de neatingere a indicatorilor. Pe de altă parte, Prioritățile 3, 4 și 5 sunt cele mai stabile, având un grad de risc perceput scăzut, ceea ce sugerează o mai

bună alocare și utilizare a resurselor disponibile. Această analiză subliniază necesitatea unei monitorizări mai atente a priorităților cu risc ridicat pentru a preveni posibilele întârzieri sau dificultăți în implementare.

- 213.** Teritoriul acoperit de ITI prezintă câteva tendințe care sunt comune cu cele ale regiunii Sud-Est. Astfel, populația a urmat tendința regiunii, de scădere, dar rata depopulării este semnificativ mai mare decât media pe țară. În localități precum Chilia Veche, Ceatalchioi sau C.A. Rosetti, rata de scădere este sub -6%. Spre deosebire de alte regiuni care au cunoscut o creștere a populației urbane sau peri-urbane, în teritoriul ITI scăderea populației se manifestă atât la nivel urban cât și rural.
- 214.** Fondurile ITI din această prioritate sunt dedicate reducerii abandonului școlar, a supraaglomerării, pentru creșterea accesului la educație al elevilor din grupuri dezavantajate, reducerea decalajelor între rural - urban privind accesul la educație de calitate și evoluția demografică a populației școlare, școli din zone marginalizate, pentru a asigura sustenabilitatea și eficiența investițiilor pe termen mediu și lung, în conformitate și cu RST 2020. Conform situației disponibile la 31.12.2024, pe Prioritatea 5 – ITI DD au fost lansate 2 apeluri de proiecte (PR/SE/2024/ Etap/5.1/ITI și respectiv PR/SE/2024/ Etap/5.2/ITI) în cadrul cărora s-au contractat 5 proiecte.
- 215.** Aproximativ 3% din valoarea totală a P5 este alocată proiectelor finanțate prin mecanismul ITI Delta Dunării. Gradul de suprasubscripție al contractelor depuse pentru cele două apeluri dedicate reflectă interesul ridicat și nevoia de finanțare a proiectelor dedicate zonei ITI DD. Proiectele depuse pentru apelul PR/SE/2024/ Etap/5.1/ITI, cu o alocare de 263.775,51 mii EUR, depășesc valoarea disponibilă ajungând la 206,22%, iar cele pentru apelul PR/SE/2024/ Etap/5.2/ITI, cu o valoare de 2.696.786,35 mil EUR ajungând la 100,95%.

Tabel 8. Apeluri ITI

Apel	Tip Appel	Valoare Apel (FEDR)	Nr. Proiecte depuse	Valoare proiecte depuse (FEDR)	Grad de suprasubscripție
PR/SE/2024/ Etap/5.1/ITI	Necompetitiv	263.775,51	1	543.957,58	206,22%
PR/SE/2024/ Etap/5.2/ITI	Necompetitiv	2.671.428,57	4	2.696.786,35	100,95%

Sumarul răspunsului:

- 216.** Din analiza progresului actual în implementarea Priorității 5 a Programului Regional Sud-Est, reies câteva aspecte esențiale privind atingerea indicatorilor de realizare și rezultat.
- OS4.2 înregistrează un progres clar în ceea ce privește contractarea și planificarea investițiilor, dar întârzierea în execuția efectivă a proiectelor poate afecta atingerea obiectivelor finale.
 - Pe de altă parte, OS4.6 se confruntă cu întârzieri în lansarea apelurilor de proiecte, nefiind contractat niciun proiect la momentul desfășurării evaluării.
 - Aproximativ 3% din bugetul total al Priorității 5 este alocat mecanismului ITI Delta Dunării, cu un interes ridicat reflectat de gradul de suprasubscripție: 206,22% pentru apelul 5.1/ITI și 100,95% pentru apelul 5.2/ITI. Aceste cifre demonstrează o nevoie acută de finanțare și un interes semnificativ pentru investițiile educaționale în această zonă marginalizată.
- 217.** Analiza implementării progresului din cadrul Programului Regional Sud-Est evidențiază o serie de factori care au influențat parcursul proiectelor, atât pozitiv, cât și negativ. Pe partea pozitivă, modernizarea infrastructurii educaționale a adus beneficii directe comunităților, îmbunătățind condițiile de învățare și oferind șanse mai mari pentru grupurile vulnerabile. De asemenea, proiectele mature, cu documentații complete și sprijinul oferit de Ordonanța de Urgență nr. 23/2023, au contribuit la reducerea blocajelor administrative și la eficientizarea proceselor.
- 218.** Cu toate acestea, implementarea a fost îngreunată de întârzieri administrative, creșterea costurilor materialelor și capacitatea limitată a beneficiarilor de a gestiona cerințele birocratice. Complexitatea procedurilor de achiziție și reglementările suplimentare, cum ar fi descărcările arheologice, au generat costuri și întârzieri semnificative.

219. Pentru îmbunătățirea viitoarelor implementări, este necesară o mai bună adaptare a bugetelor la fluctuațiile pieței, simplificarea procedurilor administrative și un sprijin continuu pentru beneficiari, în special în elaborarea documentațiilor și gestionarea eficientă a fondurilor.

4.4. Contribuția la implementarea PNIESC și PEDS (ÎE6 și ÎE7)

Detalierea întrebării de evaluare și aspecte urmărite:

ÎE7. Cum contribuie P5 la implementarea PNIESC (prin proiecte în implementare și contractate / estimate)?

Principalele constatări din mixul de metode și instrumente aplicate:

220. Programul Național Integrat pentru Energie și Schimbări Climatice (PNIESC) reprezintă principalul cadru strategic al României pentru atingerea obiectivelor europene privind tranziția energetică și combaterea schimbărilor climatice. Strategia acestuia este structurată pe cinci dimensiuni cărora le corespund obiective și politici/măsuri de sprijin, respectiv:

- Dimensiunea decarbonizare;
- Dimensiunea eficiență energetică;
- Dimensiunea securitate energetică;
- Dimensiunea piața internă a energiei;
- Dimensiunea cercetare, inovare și competitivitate.

221. PNIESC stabilește o serie de obiective care contribuie la atingerea țintelor Pactului Verde European și la combaterea schimbărilor climatice:

- Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră
- Creșterea ponderii energiilor regenerabile
- Îmbunătățirea eficienței energetice
- Reducerea impactului asupra ecosistemelor și biodiversității
- Adaptarea la schimbările climatice

222. Obiectivul general al PRSE 2021-2027 este creșterea competitivității economice regionale și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, a infrastructurii și serviciilor, în scopul reducerii disparităților intraregionale și dezvoltării sustenabile, prin gestionarea eficientă a resurselor, valorificarea potențialului demografic și de inovare, precum și prin asimilarea progresului tehnologic.

223. În concordanță cu recomandările Raportului de Țară, PRSE susține obiectivele de mediu prin finanțarea de proiecte care favorizează dezvoltarea sustenabilă a regiunii, reducerea impactului activităților economice asupra mediului și creșterea rezilienței climatice.

224. La elaborarea PRSE au fost abordate probleme emergente la nivel regional care corespund recomandărilor formulate în RST, precum poluarea zonelor urbane ca urmare a consumului ridicat de energie în clădiri, performanță energetică limitată a clădirilor publice și a celor rezidențiale, grad ridicat de deșertificare, sistem de transport public învechit și neadaptarea infrastructurii de mobilitate și conectivitate, transport public electric redus, rețea rutieră de transport insuficient dezvoltată și de o calitate necorespunzătoare, și altele.

225. PRSE se aliniază cu obiectivele naționale și europene în domeniul energiei și schimbărilor climatice, având o contribuție importantă la tranziția verde și la reducerea impactului asupra mediului.

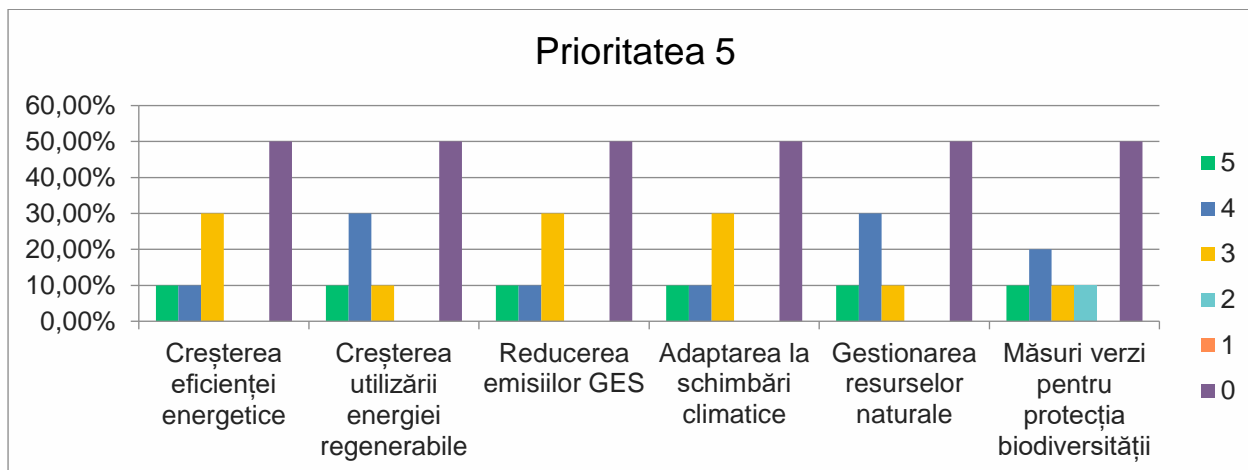
226. PRSE 2021-2027 sprijină PNIESC prin investiții în eficiența energetică, energia regenerabilă și mobilitatea urbană durabilă. Cu toate acestea, analizând progresul până la sfârșitul anului 2024 și resursele mobilizate, se constată că actuala contribuție a PRSE este scăzută datorită stadiului modest în implementarea programului. Totuși între intervențiile finanțate de PRSE cele ce contribuie la obiectivele de mediu ale PNIESC sunt cele mai avansate și cu un grad de contractare peste nivelul altor OS.

227. Prioritatea 5 susține în mod indirect atingerea țintelor PNIESC, prin tipurile de intervenții ce vizează reabilitarea energetică a infrastructurii educaționale, fără a reprezenta însă obiectivul principal al intervenției, mai exact:

- Acțiunea 5.2. Reabilitarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului primar și secundar și consolidarea și reabilitarea energetică.
- Acțiunea 5.3. Reabilitarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului profesional și tehnic și consolidarea și reabilitarea energetică.

- 228.**Intervențiile contribuie în mod indirect la obiectivul de mediu eficiență energetică, P&M 36 Îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor publice la nivel local.
- 229.**Având în vedere tipologia specifică acestor intervenții, respectiv modernizarea, extinderea sau reabilitarea infrastructurii, la nivelul implementării există și măsuri ce sunt incluse în aplicare principiilor orizontale de durabilitate care pot contribui semnificativ la obiectivele de mediu. (A se vedea tabelele din Anexa 5) care identifică ca posibile măsuri orizontale: utilizarea energiei regenerabile (inclusiv pe durata lucrărilor în timpul implementării proiectelor), achiziții verzi, auditul și managementul energetic incluse în procesele de implementare a proiectelor de lucrări, reducerea deșeurilor municipale, reciclarea.
- 230.**Conform sondajului adresat beneficiarilor de finanțare, contribuția Priorității 5 – O regiune mai educată la Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice (PNIESC) este percepută ca fiind redusă.

Figură 14-Percepția beneficiarilor de finanțare cu privire la contribuția la PNIESC

Sursa: Sondaj beneficiari de finanțare

- 231.**În ceea ce privește creșterea eficienței energetice, doar 10% dintre respondenți au considerat că proiectele contribuie semnificativ, în timp ce 30% au evaluat impactul ca fiind moderat. Cu toate acestea, 50% nu au oferit un răspuns, ceea ce poate indica fie absența unor inițiative relevante, fie o percepție scăzută asupra importanței acestui aspect. O situație similară se regăsește și în cazul creșterii utilizării energiei regenerabile, unde 10% dintre respondenți au acordat nota maximă, iar 30% au evaluat contribuția proiectelor ca fiind semnificativă, însă jumătate dintre respondenți nu au oferit un răspuns, reflectând o incertitudine asupra relevanței acestora.
- 232.**Pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (GES), doar 10% dintre respondenți au acordat nota maximă, iar 30% au evaluat impactul la un nivel mediu. Totuși, 50% nu au răspuns, ceea ce sugerează fie o lipsă de inițiative clare în acest domeniu, fie o comunicare insuficientă a impactului proiectelor existente. Situația este aproape identică în ceea ce privește adaptarea la schimbările climatice, unde 10% dintre respondenți au evaluat contribuția ca fiind ridicată, iar 30% consideră impactul moderat, însă jumătate dintre respondenți nu au oferit un răspuns.
- 233.**În domeniul gestionării resurselor naturale, 10% dintre respondenți au acordat nota maximă, iar 30% au evaluat impactul ca fiind semnificativ. Cu toate acestea, 50% nu au răspuns, ceea ce ridică semne de întrebare asupra implicării reale a priorității în această direcție. O ușoară creștere a percepției pozitive se observă în cazul măsurilor verzi pentru protecția biodiversității, unde 10% dintre respondenți au acordat nota 5, iar 20% nota 4. Totuși, și aici, 50% dintre respondenți nu au oferit un răspuns, ceea ce sugerează un impact limitat sau necunoscut al proiectelor în acest sector.

Sumarul răspunsului:

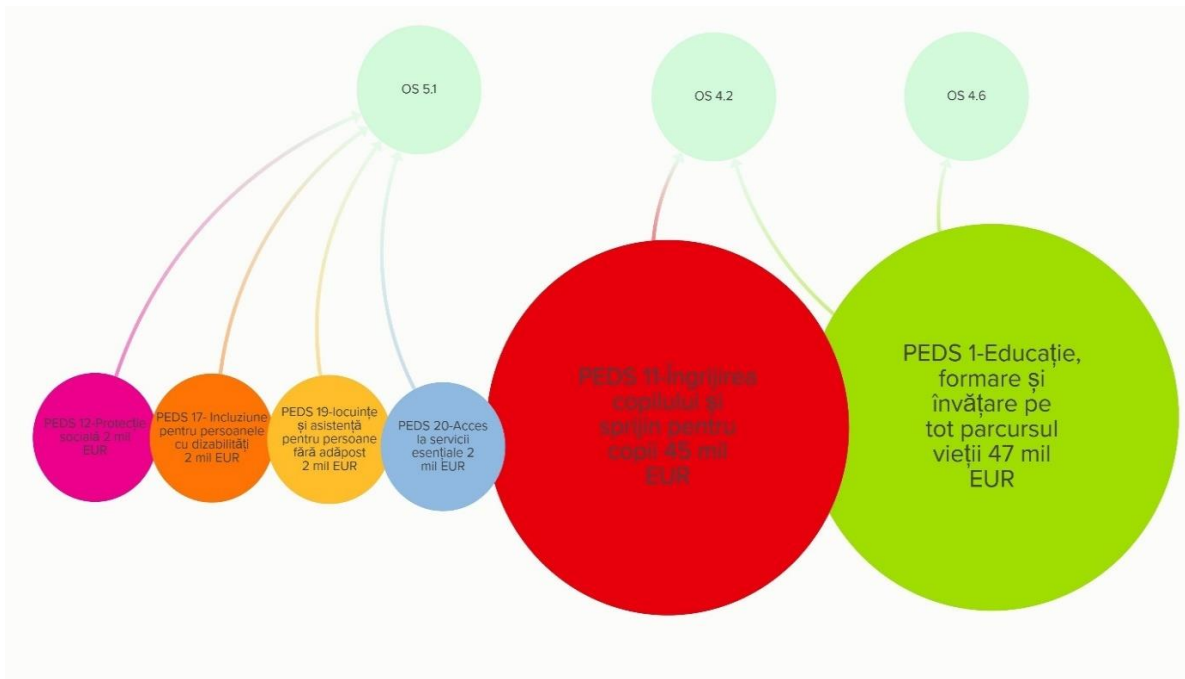
234. PRSE 2021-2027 alocă fonduri pentru eficiența energetică, energia regenerabilă și mobilitatea urbană durabilă, însă progresul implementării este încă modest. Totuși, proiectele legate de obiectivele de mediu au un grad de contractare mai ridicat comparativ cu alte domenii.
235. În cadrul Priorității 5, investițiile în reabilitarea infrastructurii educaționale includ și măsuri de eficiență energetică, însă nu reprezintă obiectivul principal al intervenției. Exemple de acțiuni relevante:
- Reabilitarea infrastructurii educaționale primare și secundare, cu o alocare de 15 milioane EUR, dintre care 59% contractați.
 - Reabilitarea infrastructurii învățământului profesional și tehnic, cu o alocare de 13 milioane EUR, dar cu un grad de contractare mai scăzut (30%).
236. Deși impactul acestor proiecte este indirect, ele contribuie la îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor publice, utilizarea energiei regenerabile, reciclare și reducerea deșeurilor municipale.
237. Un sondaj realizat în rândul beneficiarilor indică o percepție redusă asupra contribuției Priorității 5 la PNIESC. Doar 10% consideră impactul proiectelor semnificativ, 30% îl evaluează ca moderat, iar 50% nu au oferit un răspuns, semnalând fie lipsa inițiativelor relevante, fie o comunicare insuficientă. Aceeași tendință se observă și în domeniul gestionării resurselor naturale și protecției biodiversității, sugerând un impact limitat sau o conștientizare scăzută a beneficiilor proiectelor.

ÎE7s. Cum contribuie P5 la implementarea PEDS (prin proiecte în implementare și contractate / estimate)?

Principalele constatări din mixul de metode și instrumente aplicate:

238. Pilonul European al Drepturilor Sociale (PEDS) este cadrul strategic adoptat de UE în 2017, având rolul de a consolida drepturile sociale ale cetățenilor și de a asigura o convergență ascendentă a standardelor de viață și de muncă în statele membre. Acesta stabilește 20 de principii fundamentale grupate în trei domenii-cheie (a se vedea tabel A11.1)

Figură 15-Contribuția PRSE la pilonii PEDS

239. Potrivit Raportului de Țară 2024, în ceea ce privește transpunerea în practică a Pilonului European al Drepturilor Sociale, chiar dacă au fost înregistrate unele progrese, România continuă să se confrunte cu unele dintre cele

mai mari riscuri de sărăcie și inegalitate din Europa. Printre cauzele sărăciei se numără servicii de sănătate și îngrijire la prețuri inaccesibile, acces deficitar la servicii sociale. În ceea ce privește domeniul educație și formării, Raportul accentuează lipsa competențelor de bază în rândul tinerilor pentru inserția profesională și existența inegalităților pentru copii/tineri defavorizați.

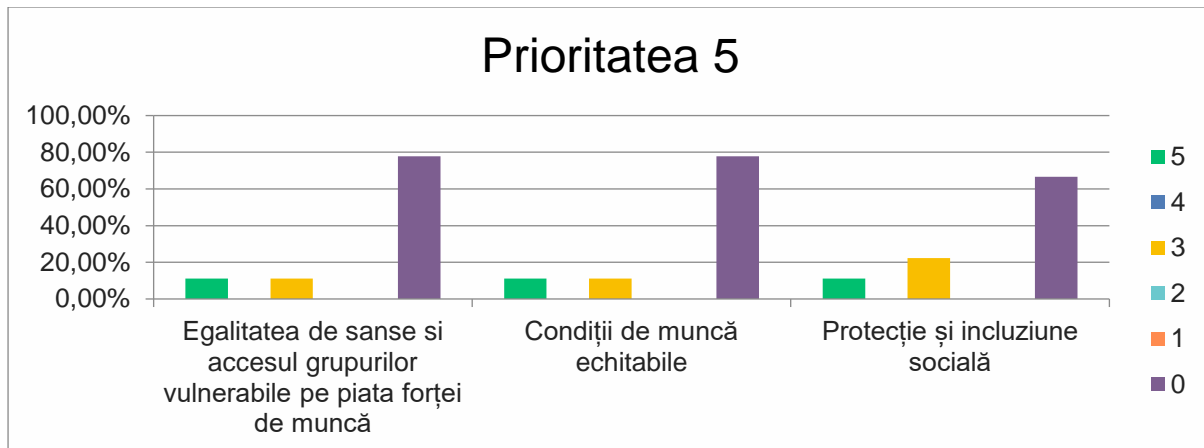
- 240.** PRSE adresează nevoile regionale în ceea ce privește educația, formarea profesională și învățarea pe tot parcursul vieții, contribuind la atingerea țintelor PEDS atât în mod direct prin realizările și rezultatele proiectelor, cât și indirect prin integrarea principiilor ca aspecte orizontale în implementarea proiectelor sau în operarea infrastructurilor.
- 241.** Intervențiile programului contribuie în mod direct la atingerea obiectivelor aferente următoarelor arii: Egalitate de șanse și acces pe piața forței de muncă dar și Protecție și incluziune socială.
- 242.** Intervențiile vizate de Prioritatea 5 contribuie în mod direct la atingerea obiectivelor aferente următoarelor arii: Egalitate de șanse și acces pe piața forței de muncă și Protecție și incluziune socială.
- *OS4.2 Îmbunătățirea accesului la servicii și favorabile incluziunii și de calitate în educație, formare și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online*
- 243.** Alocare FEDR de 45,8 milioane EUR, intervenția contribuie la PEDS1-Educație, formare și învățare pe tot parcursul vieții și PEDS11-Îngrijirea copilului și sprijin pentru copii.
- 244.** Acțiuni implementate:
- 245.** Până la sfârșitul anului 2024, PRSE a sprijinit îmbunătățirea infrastructurii educaționale pentru a reduce disparitățile în accesul la educație. Proiectele implementate până în prezent includ 18 contracte încheiate cu o valoare totală FEDR contractată de 16 milioane EUR, ceea ce reprezintă aproximativ 36% din totalul alocării. Proiectele contractate vizează:
- 246.** Construirea, modernizarea și dotarea a 5 unități de învățământ preșcolar pentru a crește gradul de participare a populației la învățământul antepreșcolar și preșcolar și îmbunătățirea serviciilor educaționale
- 247.** Construirea, modernizarea și dotarea a 11 unități de învățământ primar și secundar pentru creșterea accesului, calității și atractivității educației, reducerea abandonului școlar și creșterea gradului de participare la nivelul educației timpurii și învățământului obligatoriu, în special pentru copii cu risc de părăsire timpurie a sistemului. Construirea, modernizarea și dotarea a 2 unități de învățământ profesional și tehnic pentru creșterea accesului la servicii educaționale de calitate și învățare pe tot parcursul vieții. La 31.12.2024 nu erau proiecte finalizate însă proiectele contractate asigură realizări în termeni de capacitate a sălilor de clasă sau structurilor educaționale noi sau modernizate de 7128 de persoane, depășind ținta programului atingând un nivel de 173%.
- *OS4.6 Creșterea rolului culturii și al turismului sustenabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială*
- 248.** Alocare FEDR de 2 milioane EUR, intervenția contribuie la PEDS1-Educație, formare și învățare pe tot parcursul vieții
- 249.** Până la sfârșitul anului 2024 nu au fost lansate apeluri în cadrul acestui obiectiv specific, în anul 2025 urmează să fie lansat un apel de proiecte care vizează infrastructura taberelor școlare/centrelor de agrement pentru copii și tineri cu o alocare FEDR de 2 milioane EUR.
- 250.** PRSE sprijină indirect Pilonul European al Drepturilor Sociale (PEDS) prin integrarea principiilor de egalitate de șanse, nediscriminare și condiții de muncă echitabile ca aspecte orizontale în implementarea proiectelor și operarea infrastructurilor finanțate. Aceste contribuții nu se materializează prin alocări financiare specifice pentru acțiuni dedicate, ci prin impunerea unor criterii și condiții care asigură respectarea și promovarea acestor principii la nivel transversal în toate domeniile și proiectele sprijinite de program.
- 251.** Un exemplu relevant este integrarea egalității de gen și a nediscriminării (PEDS 2 și PEDS 3) ca principii orizontale, ceea ce presupune că toate proiectele finanțate trebuie să respecte și să sprijine participarea echitabilă a femeilor și a grupurilor vulnerabile, atât în accesul la oportunități economice, cât și în utilizarea infrastructurilor dezvoltate prin program. De asemenea, accesibilitatea pentru persoanele cu dizabilități este un criteriu fundamental în proiectarea și operarea infrastructurilor finanțate, asigurându-se astfel conformitatea cu PEDS 17 (Incluziune pentru persoanele cu dizabilități). Satisfacerea cerințelor privind aplicarea principiilor orizontale este criteriu de evaluare tehnică și financiară, prin urmare solicitanții includ astfel de măsuri. Analiza cererilor

de finanțare relevă faptul că abordările variază de la măsuri minimale de conformare cu reglementările aplicabile la modalități de aplicare inovative.

- 252.** În ceea ce privește condițiile de muncă echitabile, PRSE poate contribui la asigurarea unui mediu de lucru sigur și adaptat (PEDS 10), prin măsurile aplicabile în contractele de execuție de lucrări ce presupun utilizarea forței de muncă și unde sunt aplicabile reglementări stricte privind sănătatea și securitatea în muncă. Aceste contracte au potențialul de a stimula ocuparea în zonele unde se implementează proiectele, mai mult decât atât și calificarea contribuind la crearea de oportunități de ocupare îndeosebi pentru persoane vulnerabile pe piața forței de muncă.
- 253.** Potrivit **analizei cererilor de finanțare**, beneficiarii își asumă în cadrul cererilor de finanțare măsuri specifice pentru obținerea punctajelor cât mai crescute, pentru aprobarea proiectelor depuse. Măsurile asumate includ facilitarea accesului elevilor la educație prin adaptarea infrastructurii pentru persoanele cu dizabilități, asigurarea principiului nediscriminării în toate etapele implementării proiectului, promovarea unui mediu de lucru incluziv prin instruirea personalului și prin combaterea stereotipurilor de gen. Din acest punct de vedere, cererile de finanțare includ o serie de măsuri care să servească scopului de a obține finanțarea în urma evaluării conform grilei ETF.
- 254.** Cu toate acestea, chiar dacă la nivelul programului sunt prevăzute măsuri care încurajează contribuția proiectelor finanțate la PEDS, iar grila ETF include criterii specifice prin care sunt punctate cererile de finanțare care prevăd astfel de măsuri, informațiile extrase din cadrul interviurilor cu beneficiarii au indicat faptul că aceștia includ mai degrabă măsurile minime și obligatorii din punct de vedere legal în cererile depuse, întrucât acestea pot genera costuri suplimentare (inclusiv neeligibile) pe care nu le pot acoperi ulterior din bugetul propriu.
- 255.** În plus, consultanții care oferă sprijin beneficiarilor pentru redactarea cererilor de finanțare includ aceste măsuri fără ca acestea să fie internalizate și asumate în totalitate de către beneficiari, creând o discrepanță vizibilă între modul în care aceste măsuri au fost asumate prin cererea depusă și modul în care coordonatorii de proiect și reprezentanții UAT-urilor se raportează la importanța implementării acestor măsuri.
- 256.** În anumite situații, din răspunsurile oferite în cadrul interviurilor a reieșit că persoana interviuată nu era familiarizată cu implementarea acestor măsuri, însă a presupus că acestea au fost aplicate, având în vedere menționarea lor în cererile de finanțare.
- 257.** În rândul beneficiarilor de finanțare a fost identificată nevoia de mai mult ghidaj vis-à-vis de măsurile pe care le-ar putea include în cererile depuse, inclusiv manuale dedicate tipurilor de măsuri și instrumente pe care le pot utiliza pentru a maximiza contribuția proiectelor la obiectivele PEDS și PNIESC, deopotrivă.
- 258.** În prezent, aceste măsuri nu sunt încă suficient de vizibile sau popularizate în rândul beneficiarilor de finanțare, cu precădere în cazul UAT-urilor mici, ceea ce indică faptul că în prezent nu există un simț de conștientizare complet dezvoltat în ceea ce privește impactul acestor măsuri.
- 259.** Conform datelor extrase din sondajele adresate beneficiarilor de finanțare, în cadrul Priorității 5 – O regiune mai educată din Programul Regional Sud-Est, implementarea Pilonului European al Drepturilor Sociale este percepută ca având o contribuție minimă la obiectivele legate de egalitatea de șanse, condițiile de muncă echitabile și incluziunea socială.

Figură 16-Percepția beneficiarilor de finanțare privind contribuția la PEDS

Sursa: Sondaj beneficiari de finanțare

- 260.** Pentru egalitatea de șanse și accesul grupurilor vulnerabile pe piața forței de muncă, doar 11,11% dintre respondenți au considerat că proiectele contribuie „în foarte mare măsură” și același procent le-a evaluat cu nota 3. Cu toate acestea, 77,78% dintre respondenți nu au oferit un răspuns, ceea ce poate indica fie lipsa unor inițiative relevante, fie o percepție scăzută asupra impactului proiectelor în acest domeniu.
- 261.** Situația este similară în cazul condițiilor de muncă echitabile, unde doar 11,11% dintre respondenți au oferit nota 5 și același procent nota 3, iar 77,78% nu au răspuns. Aceasta sugerează că măsurile de promovare a muncii echitabile sunt fie insuficient implementate, fie nu sunt recunoscute ca având un impact semnificativ.
- 262.** Pentru protecție și incluziune socială, 11,11% dintre respondenți au acordat nota maximă, iar 22,22% au oferit nota 3, indicând o contribuție ușor mai mare față de celelalte obiective. Totuși, 66,67% dintre respondenți nu au oferit un răspuns, ceea ce arată că există incertitudini legate de eficiența intervențiilor în acest domeniu.

Sumarul răspunsului:

- 263.** PRSE 2021-2027 sprijină indirect Pilonul European al Drepturilor Sociale (PEDS) prin investiții în educație, formare profesională și incluziune socială. Intervențiile vizează îmbunătățirea accesului la educație și condițiilor de muncă, promovând egalitatea de șanse și dezvoltarea resurselor umane.
- 264.** Principalele contribuții:
- **Investiții în infrastructura educațională**, incluzând modernizarea unităților de învățământ preșcolar, primar, secundar și profesional-tehnic (45,8 milioane EUR alocate, cu 36% contractate).
 - **Integrarea principiilor PEDS** ca aspecte orizontale, prin măsuri de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități și aplicarea standardelor de egalitate de gen și nediscriminare.
 - **Impact limitat asupra pieței muncii și condițiilor de muncă echitabile**, contribuția fiind mai degrabă indirectă, prin cerințe impuse în implementarea proiectelor.

Percepția beneficiarilor:

- 265.** Sondajul cu beneficiarii de finanțare arată că implementarea PEDS este considerată modestă. Doar 11,11% dintre respondenți au evaluat pozitiv impactul proiectelor asupra egalității de șanse și condițiilor de muncă, în timp ce 77,78% nu au oferit un răspuns, sugerând fie lipsa unor inițiative clare, fie o comunicare insuficientă a impactului real al proiectelor. Deși PRSE contribuie la obiectivele PEDS, impactul său direct rămâne limitat.
- 266.** Pentru îmbunătățirea rezultatelor, este necesară integrarea mai activă a măsurilor privind incluziunea socială și egalitatea de șanse în proiectele finanțate, precum și o mai bună monitorizare și comunicare a progresului.

5. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

5.1. Concluzii

- 267.** Programul Regional Sud-Est (PRSE) joacă un rol esențial în domeniul educației, fiind, alături de PNRR, singura sursă de finanțare pentru infrastructura educațională. Acesta răspunde unei nevoi fundamentale la nivel regional, sprijinind modernizarea și dezvoltarea unităților de învățământ pentru a asigura accesul la educație de calitate. PRSE contribuie la îmbunătățirea infrastructurii școlare prin investiții care vizează reabilitarea, extinderea și dotarea instituțiilor de învățământ, asigurând astfel condiții adecvate pentru desfășurarea procesului educațional.
- 268.** Valoarea alocării pentru Prioritatea 5 reprezintă aproximativ 4% din valoarea întregului program, iar analiza valorii contractelor depuse raportat la valoarea alocată relevă faptul că există o nevoie locală semnificativ mai mare decât totalul disponibil. Aceiași tendință este menținută și în cazul alocării pentru arealul ITI DD fiind înregistrat un grad de suprasubscripție în ceea ce privește infrastructura preșcolară din arealul ITI DD de 206,22%.
- 269.** La elaborarea intervențiilor aferente P5 au fost respectate RȘT emise în perioada 2019-2022 iar programul continuă să răspundă în recomandărilor din 2024 fiind aliniat cu obiectivele strategice europene.
- 270.** Implementarea efectivă a proiectelor a fost afectată de schimbările socio-economice generate de creșterea gradului de inflației care a determinat creșterea costurilor materialelor, fluctuații economice care au afectat bugetele proiectelor, generând sume neeligibile și necesitatea ajustărilor financiare, ceea ce a întârziat finalizarea investițiilor.
- 271.** Chiar dacă au fost înregistrate progrese în ceea ce privește implementarea intervențiilor aferente P5 până la 31.12.2024 ritmul implementării trebuie accelerat pentru atingerea țintelor propuse.
- 272.** Proiectele mature, cu documentații complete și autorizări obținute, au beneficiat de un parcurs mai lin, însă capacitatea administrativă limitată a multor beneficiari a generat dificultăți semnificative. Întârzierile au fost generate și de factori precum capacitatea financiară limitată la nivelul beneficiarilor, Aceste impedimente determinate de capacitatea limitată în rândul beneficiarilor cauzează întârzieri în lansarea procedurilor de achiziție lucrări, nerespectarea calendarului de activități și a planului de monitorizare.
- 273.** Contribuția PRSE la Pilonul European al Drepturilor Sociale se reflectă prin investițiile în educație, incluziune socială și dezvoltarea resurselor umane, dar impactul direct asupra pieței muncii și condițiilor de muncă rămâne modest. Evaluarea a identificat o nevoie de creștere a conștientizării și sprijin tehnic pentru implementarea unor măsuri care să maximizeze impactul proiectelor asupra incluziunii sociale și accesului echitabil la educație. Implementarea acestor măsuri rămâne fragmentată și limitată de lipsa resurselor, de formalismul în abordarea beneficiarilor și de insuficiența conștientizare a impactului acestora.

5.2. Recomandări

- 274.** Accelerarea lansării apelurilor și a procesului de evaluare, selecție și contractare și încadrarea în termenele calendarului de lansări pentru anul 2025.
- 275.** Sprijinirea dezvoltării capacității solicitanților de finanțare/beneficiarilor în dezvoltarea și implementarea proiectelor (mai ales din urbanul mic).
- 276.** Concentrarea sprijinului pentru beneficiari pe aspecte cheie care dincolo de conformare pe perioada implementării asigură realizări de calitate și efecte sustenabile vizând operaționalizarea infrastructurilor, complementarități cu alte surse de finanțare, orientarea finanțării spre cele nevoile prioritare, grupurile cele mai dezavantajate. Sprijinul trebuie să vizeze UAT-urile din urbanul mic și mediul urban.
- 277.** În ceea ce privește educația incluzivă (RȘT3 2019, RȘT2 2020), măsurile destinate grupurilor defavorizate, precum dezvoltarea infrastructurii preșcolare, primare și secundare, și măsuri de tip FSE+ trebuie susținute în continuare pentru a răspunde pe deplin recomandărilor europene privind accesul echitabil la educație. Sunt necesare eforturi pentru punerea în practică a prevederilor programului în ceea ce privește posibilitatea finanțării încrucișate, inclusiv prin diseminarea informațiilor către beneficiari.

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

Regio
Sud-Est

6. Anexe

Anexa I. Indicatori asumați conform cererilor de finanțare (P5)

Tabel 9. Indicatori asumați conform cererilor de finanțare P5

Beneficiar	Proiect	Capacitatea sălilor de clasă din structurile noi sau modernizate și de îngrijire a copiilor (persoane)	Număr anual de utilizatori ai structurilor noi sau modernizate și de îngrijire a copiilor	Ponderea utilizatorilor din unitățile de învățământ de masă, noi sau modernizate care aparțin grupurilor vulnerabile/marginalizate
UAT ORAȘUL ISACCEA	Modernizarea, extinderea și dotarea infrastructurii învățământului obligatoriu și îmbunătățirea spațiilor publice urbane - etapa I, în Orașul Isaccea, Cod SMIS 328175	433	394	35%
COMUNA VALU LUI TRAIAN	Construire grădiniță și creșa și împrejmuire în cartierul Tineretului - zona lotizată F, Comuna Valu lui Traian, județul Constanța, Cod SMIS 328274	140	140	
UAT ORAȘUL PANCIU	Educație timpurie - Proiect pentru modernizarea și dotarea infrastructurii de educație preșcolară din orașul Panciu, Cod SMIS 328340	120	120	
UAT ORAȘUL EFORIE	Reabilitare și modernizare Școala Gimnazială nr. 1 Eforie Nord, construire sala de sport, amplasare rezerva incendiu, refacere împrejmuire, Cod SMIS 328381	392	394	
UAT COMUNA ALBESTI	Construcție și dotare Școală cu clasele I-VIII, Comuna Albești, sat Albești, Județul Constanța, Cod SMIS 328389	220	394	35%
UAT ORAȘUL ISACCEA	Îmbunătățirea serviciilor educaționale, sociale și a serviciilor publice urbane, cod SMIS 328619	151		
UAT ORAȘUL MARASEȘTI	Reabilitarea și modernizarea liceului tehnologic "Eremia Grigorescu" din Orașul Mărășești, județul Vrancea, Cod SMIS 328664	420	420	
UAT ORAȘUL SULINA	Reabilitare, modernizare și dotări liceul teoretic Jean Bart – școala generală, orașul Sulina, județul Tulcea, Cod SMIS 328671	223	223	
UAT COMUNA NUFĂRU	Extindere, modernizare, dotare cladire școala Nufaru, construire sala și terenuri de sport, cod SMIS 328679.	173	173	
UAT COMUNA GRECI	Extindere, reabilitare, modernizare și dotări Școala Gimnazială Greci - corp A, cod SMIS 328754	438	438	

UAT ORAS ODOBESTI	Construire si dotare Centru pentru educatie timpurie Lumea Copiilor, Cod SMIS 329505	150	150	
UAT ORAS NAVODARI	Extindere si amenajare Scoala nr. 3 Navodari, Cod SMIS 329596.	438	633	
UAT COMUNA VALU LUI TRAIAN	Construire școală cu clasele grupa 0-grupa VIII, sală de educație fizică și sport, spațiu pentru afterschool anexă spațiu tehnic și împrejurime în cartierul Tineretului, zona lotizată F, Comuna Valu lui Traian, jud. Constanta, Cod SMIS 329782	438	500	
UAT COMUNA COBADIN	Reabilitare, modernizare și construire infrastructură educațională pentru învățământul primar și gimnazial din comuna Cobadin, județul Constanța, Cod SMIS 329968	762	762	8%
UAT MUNICIPIUL ADJUD	Reabilitarea, modernizarea, extinderea si echiparea infrastructurii educationale pentru invatamantul profesional si tehnic si invatarea pe tot parcursul vietii - Colegiul tehnic "Gheorghe Bals" din Municipiul Adjud, jud. Vrancea, Cod SMIS 331553	599	588	
UAT MUNICIPIUL ADJUD	Îmbunătățirea calității vieții populației în municipiul Adjud, județul Vrancea, componenta A, cod SMIS 332244	1.785		
UAT MUNICIPIUL ADJUD	Îmbunătățirea calitatii vietii populatiei în municipiul Adjud, judetul Vrancea - obiective Adjudu Vechi, cod SMIS 333179	200	40	
UAT MUNICIPIUL GALATI	Construire corp nou Școala Gimnazială Dan Barbilian Galați, cod SMIS 337976	640	640	
Total		7979	4975	

Anexa II. Aspecte cheie ale programului PRSE și ale Priorității 5

Tabel 10-Structura P5

Obiectiv de politică/ Prioritate/Obiectiv Specific	Acțiuni
OP 4 O Europă mai socială și mai incluzivă, prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale	
P 5 O REGIUNE EDUCATĂ	
d (ii) Îmbunătățirea accesului egal la servicii de calitate și incluzive în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educație online	Acțiunea 5.1 – Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului preșcolar
	Acțiunea 5.2 – Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului primar, secundar, inclusiv învățământ incluziv
	Acțiunea 5.3 – Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului profesional și tehnic
	Acțiunea 5.4 – Dezvoltarea infrastructurii educaționale în învățământul universitar

Tabel 11-Alocări OS P5

Obiectiv specific	OS	Alocare Regiunea SE (EUR) FEDR	din care ITI Delta Dunării (EUR) FEDR	% ITI DD in total OS
d (ii) Îmbunătățirea accesului egal la servicii de calitate și incluzive în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educație și formare la distanță și online	OS4.2	45,849,198	4,969,920	10.8%
d (vi) Creșterea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială	OS4.6	2,000,000	-	0.0%

Tabel 12-Alocare financiară pe domenii de intervenție

Acțiuni	Coduri de intervenție	Alocare Regiunea SE (EUR)		Din care ITI Delta Dunării (EUR)		Alocare apeluri regionale	
		FEDR	FEDR + BS	FEDR	FEDR+BS	FEDR	FEDR+BS
Acțiunea 5.1 Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului preșcolar	121 Infrastructuri pentru educația și îngrijirea timpurie	6,147,059	10,952,941	614,706	1,095,294	5,532,353	9,857,647
	172 Finanțare încrucișată în cadrul FEDR (sprijin acordat acțiunilor de tip FSE+, necesare pentru implementarea părții FEDR a operațiunii și legate direct de aceasta)	323,529	576,470	32,353	57,648	291,176	518,823
Acțiunea 5.2 Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului primar, secundar, inclusiv învățământ incluziv	122 Infrastructuri pentru învățământul primar și secundar	14,608,140	26,029,049	2,945,814	5,248,905	11,662,326	20,780,144
	172 Finanțare încrucișată în cadrul FEDR (sprijin acordat acțiunilor de tip FSE+, necesare pentru implementarea părții FEDR a operațiunii și legate direct de aceasta)	682,007	1,215,212	68,201	121,522	613,806	1,093,690
Acțiunea 5.3 Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului profesional și tehnic	124 Infrastructuri pentru educație și formare profesională și pentru educația adulților	13,088,463	23,321,260	1,308,846	2,332,126	11,779,617	20,989,134
Acțiunea 5.4 Dezvoltarea infrastructurii educaționale în învățământul universitar	123 Infrastructuri pentru învățământul terțiar	11,000,000	19,600,000	0	0	11,000,000	19,600,000
Acțiunea 5.5 Dezvoltarea taberelor școlare / centrelor de agrement pentru copii și tineri	127 Alte infrastructuri sociale care contribuie la incluziunea socială în cadrul comunității	2,000,000	3,563,636	0	0	2,000,000	3,563,636
TOTAL		47,849,198	85,258,567	4,969,920	8,855,494	42,879,278	76,403,074

Anexa III. Analiza socio-economică

3.1. Analiza socio-economică la nivel național și regional

Această secțiune prezintă tendințele economice și sociale la nivel național și regional după anul 2021, cu un focus pe modificările semnificative comparativ cu perioada precedentă și accentul pe identificarea a noi direcții și modele ale indicatorilor socio-economici în anii 2021, 2022, 2023 și 2024- în măsura în care datele sunt disponibile.

3.1.1. Populația României prezintă în premieră o creștere sensibilă, datorită imigrației

Populația României este în general caracterizată de un declin demografic determinat deopotriviță de mișcarea naturală și de mișcarea migratorie. Pentru prima dată în ultimele 3 decenii, acest fenomen a înregistrat o schimbare notabilă de trend care este vizibilă după anul 2022.

După decenii de declin demografic, apare în premieră o modestă creștere a populației în anul 2022 și confirmată în anul 2023. În anii 2022 și 2023 se remarcă o creștere a populației țării, diferențiată la nivel regional. **Rata de creștere a populației** la nivel național a fost de 0,5 și de 0,6 la mie în 2022 și 2023⁴. În regiunea București-Ilfov rata brută de creștere a fost de 9 persoane la 1000 locuitori, în C și NV a fost de peste 3, iar în Vest de 1,2. Regiunile cu un nivel de dezvoltare mai redus (Sud, Sud Est, Sud Muntenia) au înregistrat scăderi ale populației. Mișcarea naturală a populației, respectiv nivelurile reduse ale natalității au continuat să aibă o influență negativă asupra dinamicii populației. **Rata natalității** a scăzut accentuat, de la 9,2 la 1000 (în anul 2021) la 7,1 la mie (în anul 2023), iar cea din mediul urban este semnificativ mai redusă decât rata din mediul rural (6,4 vs. 8 nu născuți la 1000 de locuitori).

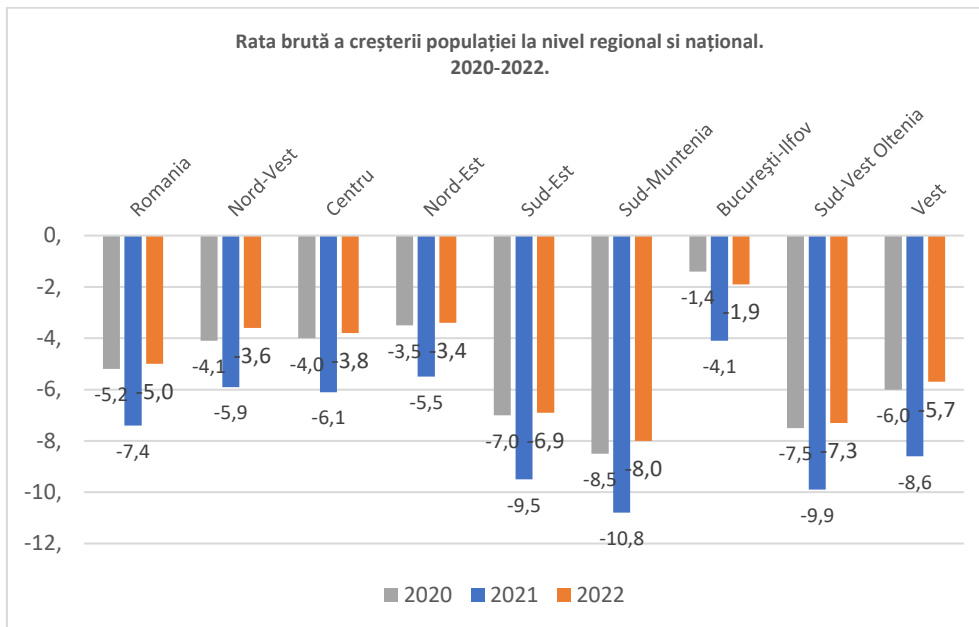
Impactul pandemiei COVID-19 este reflectat în ratele de mortalitate în creștere. Rata mortalității a avut creșteri semnificative în anul 2020 (de la 13,5 în anul 2019 la 15,5 decese la mie de locuitori), precum și în anul 2022, când a atins 17,6 decese la 1000 locuitori, semnificativ peste media Europeană de 11,1 la mie în același an. Aceste creșteri au fost datorate și supra-mortalității din perioada pandemiei COVID-19 (2020-2021). În contextul pandemiei, care a generat primul deced în România în martie 2020, numărul de îmbolnăviri a fost de 2,9 mil., iar numărul de decese datorate COVID 19 a fost de 65716⁵. Aceste valori reflectă provocările mari asupra sistemului de sănătate din cei 2 ani. În anii 2022 și 2023 rata mortalității a scăzut până la 12,7 la mie (2023), mai aproape de media Europeană (de 10,8) din același an.

După o decadă în care a scăzut accentuat, **rata mortalității infantile** a crescut de la 5 (2021) la 5,8 decedați sub 1 an la 1000 născuți vii, în anul 2023. Acest nivel este cel mai ridicat din UE, mult peste media de 3,3. Această schimbare de tendință ar trebui să îngrijoreze sistemul medical, întrucât rata mortalității infantile reflectă starea acestuia. În România, tendința este asociată cu lipsa îngrijirii medicale adecvate în timpul sarcinii, cu factori socio-economici precum sărăcia, educația redusă sau condiții precare de locuire. Prin urmare, este necesară implementarea unei strategii eficiente de prevenire și educație privind sănătatea maternală și infantilă.

La nivel regional, Regiunea București-Ilfov este singura sub media Europeană, iar în Nord-Vest situația este cea mai gravă cu o rată a mortalității infantile de 7 la mie.

⁴ EURostat, Population change by NUTS 2 region - Crude rates of total change, natural change and net migration plus adjustment [tgs00099__custom_13772973]

⁵ Ministerul Sănătății, <https://covid19.datelazi.ro/>

Sursa: date EURostat

3.1.2. Ocuparea și piața muncii: deficit de forță de muncă în anumite sectoare

Pe piața muncii s-au înregistrat progrese în perioada analizată, reflectate de creșterea salariilor nominale, care s-a accelerat în anul 2023, depășind rata inflației și rata de creștere a productivității muncii.

Totuși, declinul demografic și depopularea cronică au efecte asupra calității și dimensiunii forței de muncă. Prin urmare, piața muncii este în continuare în criză de forță de muncă, accentuată de emigrație, de lipsa unor politici eficiente de atragere de specialiști, de necorelarea cu sistemul educațional. **Rata șomajului** (5,6 % în 2021-2023) este sub nivelul celei Europene, și s-a menținut constantă în ultimii 3 ani.⁶ Rata șomajului în rândul tinerilor continuă să ridice motive de îngrijorare, deși în 2023 a scăzut la 21,8%, rămâne mult peste media UE de 14,5%.

De asemenea, **proporția tinerilor care nu lucrează, nu studiază și nu urmează programe de formare (NEET)** a fost una dintre cele mai mari din UE, situându-se la 19,3%⁷, față de media Europeană de 11,2%; ca urmare a programelor derulate și care ținesc de creșterea ocupării tinerilor s-au observat unele îmbunătățiri, indicatorul fiind pe un trend sensibil descrescător. România rămâne în continuare la o distanță apreciabilă de ținta

⁶ https://ec.EURopa.eu/EURostat/databrowser/view/lfst_r_lfu3rt_custom_13774452/default/table?lang=en

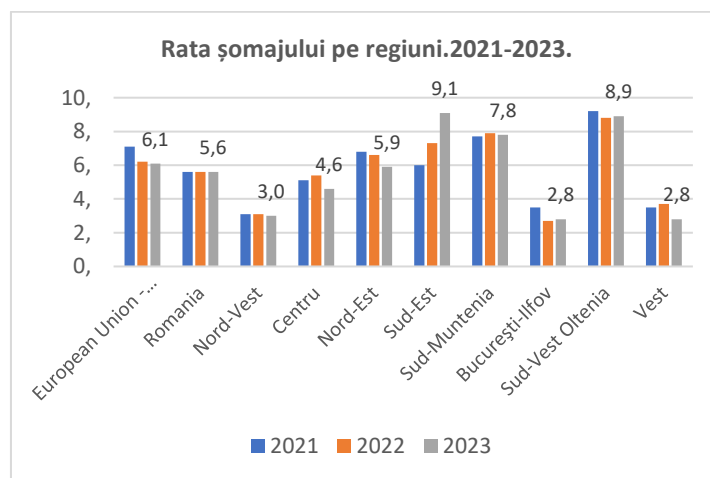
⁷ https://ec.EURopa.eu/EURostat/statistics-explained/index.php?title=Statistics_on_young_people_neither_in_employment_nor_in_education_or_training

Europeană a acestui indicator (9% în anul 2030), având și cele mai mari decalaje de gen, de peste 10 pp, în defavoarea fetelor.

Aceste evoluții atrag atenția asupra lipsei de politici și măsuri eficiente care să întărească transferul tinerilor de la educație la muncă, ceea ce poate să reprezinte pe termen mediu o amenințare la adresa implementărilor programelor. Acțiunile implementate au generat efecte pozitive, dar continuarea acestora trebuie derulată într-o manieră integratoare, care să implice deopotrivă sistemul educațional și mediul economic și de business pentru a cuprinde tinerii pe piața muncii cât mai rapid și eficient.

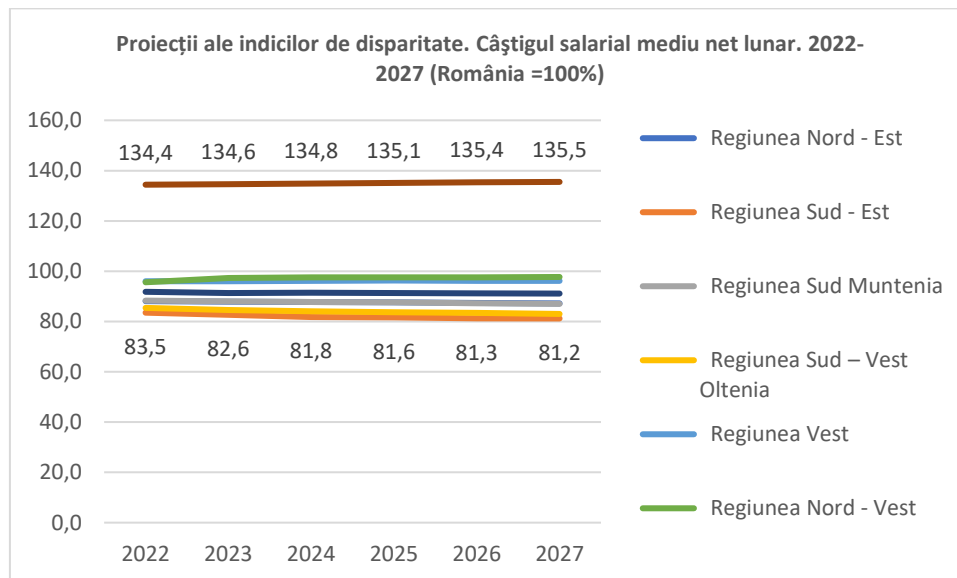
Diferențele regionale în ceea ce privește șomajul confirmă decalajele de dezvoltare asociate cu dinamica PIB. Cele trei regiuni din sudul țării au cele mai ridicate rate ale șomajului, urmate de Nord-Est. Șomajul continua să fie mai ridicat în mediul rural decât în cel urban, și de asemenea pentru persoanele cu educație scăzută, și pentru bărbați. În același timp, **Rata ocupării** continuă să fie una dintre cele mai mici din UE, redusă în regiunile din sudul țării.

Sursa: date INS, TEMPO online

Indicii de disparitate publicați de Comisia Națională de Prognoză⁸ confirmă decalaje între regiuni: Regiunea București – Ilfov rămâne cea mai atractivă din punct de vedere salarial, cu un venit salarial net de 134.4 din media națională, iar regiunile din vest și centru sunt la peste 90% din nivelul mediu național. Regiunea Vest-96.0, Regiunea Nord – Vest-95.6, Regiunea Centru -91.8. Celelalte regiuni se situează la peste 80% din nivelul mediu național, decalaje care se vor menține și în anii următori, potrivit estimărilor CNP.

⁸ <https://cnp.ro/wp-content/uploads/2024/01/Prognoza-2023-2027-in-profil-teritorial-aferenta-Prognozei-macroeconomice-de-toamna-2023.pdf>

Sursa: date INS, TEMPO online

3.1.3. Disparități sociale în scădere, dar încă persistente în anumite regiuni ale țării

Deși s-au înregistrat unele îmbunătățiri în ceea ce privește nivelul de trai, România se confruntă în continuare cu unele dintre cele mai ridicate riscuri de sărăcie (inclusiv în rândul copiilor) și niveluri de inegalitate din Europa. **Rata Persoanelor expuse riscului de sărăcie sau excluziune socială**⁹ variază pe regiuni NUTS, iar în două regiuni din sudul țării (Sud-Est și Sud-Vest) atinge valori de peste 40%. Valori sub media Europeană se găsesc în București-Ilfov (12,3%). Aceste probleme sunt strâns legate de accesul insuficient la servicii sociale, servicii de sănătate și îngrijire pe termen lung, precum și de costurile prohibitive ale acestora.

Educația populației este un factor decisiv în diminuarea riscului de sărăcie sau excluziune socială. Sistemele de educație și formare din România continuă să se confrunte cu provocări semnificative legate de calitate, incluziune și necesitatea îmbunătățirii competențelor. Problemele persistă și în ceea ce privește ratele ridicate ale NEET, deja menționate, și abandonul școlar timpuriu. Deși au fost realizate progrese în anumite domenii, persistă dificultăți în crearea unei piețe a muncii echitabile și a unui sistem de protecție socială eficient. În plus, eficiența politicilor active pentru piața muncii rămâne o preocupare, mai ales în contextul declinului demografic.

Ratele timpurii de abandon școlar au valori naționale ridicate, respectiv de 16,6%- peste media Europeană de 9,6 %. Anumite regiuni prezintă nivele de peste 20% în Centru (21%) și Sud Est (24,6%), urmate de Sud-Vest, cu rate de 19%.¹⁰, în timp ce Vest și București Ilfov sunt sub media națională.

Rata de absolvire a învățământului terțiar pentru persoanele cu vârsta între 25 și 34 de ani a fost de 22,5% în 2023, una dintre cele mai scăzute din UE, înregistrând o îmbunătățire minoră în ultimul deceniu. Această rată scăzută se datorează unor factori precum: (i) abandonul școlar timpuriu ridicat; (ii) factorii socioeconomici; (iii) ratele scăzute de promovare a examenului de bacalaureat și (iv) abandonul în învățământul terțiar¹¹.

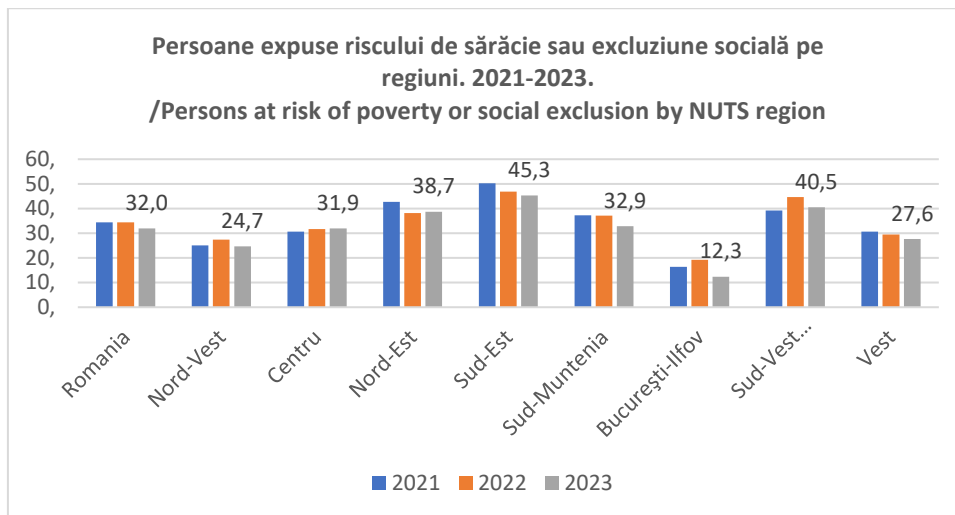
⁹ <https://op.EURopa.eu/ro/publication-detail/-/publication/5045e494-2e4a-11ef-a61b-01aa75ed71a1/language-ro>

¹⁰ <https://op.EURopa.eu/ro/publication-detail/-/publication/5045e494-2e4a-11ef-a61b-01aa75ed71a1/language-ro>

¹¹ Comisia Europeană, Raportul de țară 2024- România, <https://op.EURopa.eu/ro/publication-detail/-/publication/5045e494-2e4a-11ef-a61b-01aa75ed71a1/language-ro>

Rata de participare a adulților la activități de învățare a înregistrat o creștere semnificativă, crescând de la 5,8% în 2016 la 19,1% în 2022¹². Cu toate acestea, aceasta rămâne mult sub media Uniunii Europene. Continuarea eforturilor pentru îmbunătățirea educației și a competențelor, precum și promovarea formării și recalificării, sunt cruciale pentru dezvoltarea capitalului uman, consolidarea competitivității economice și susținerea incluziunii sociale.

3.2. Analiza socio-economica a Regiunii Sud-Est

Această secțiune evidențiază aspectele specifice relevante pentru **contextul regional și intra-regional al regiunii Sud-Est**. Analiza se concentrează pe aspecte relevante din perspectiva priorităților de investiții ale programului POR. S-au urmărit progresele la nivel regional în cazul unor domenii relevante precum resursele umane, dinamica economică, turismul, serviciile publice de educație și sănătate, infrastructura în vederea evidențierii unor tendințe distincte de cele prezentate la nivel național.

3.2.1. Dinamica populației

Regiunea Sud-Est are o populație totală de 2.345.172 de locuitori (2024)¹³, cu o densitate de 66 locuitori/km², reprezentând 12,32% din populația totală a țării și fiind a patra regiune ca mărime. Între 2012 și 2021, populația regiunii a scăzut constant, cu o diminuare mai pronunțată în mediul urban decât în mediul rural.

Tendința de scădere a populației continuat și după anul 2021, dar cu un ritm mai puțin accelerat (de -0,5%), astfel încât populația înregistrată la 1 ian 2024 era de 2345172 persoane. La nivel de județ, în termeni relativi scăderile au variat între -0,2 % (județul Constanța) și -2,1 % (județul Braila). Se remarcă un județ care are o creștere a populației de 5%, respectiv județul Vrancea. Principalele cauze ale declinului demografic sunt reducerea natalității și migrația către zone mai dezvoltate economic, atât din țară, cât și din străinătate. Sporul natural al regiunii Sud-Est a fost în continuare negativ, de -5,6 persoane/1000, cu o valoare minimă de -3 persoane/1000 în județul Constanța. Spre deosebire de perioada până în anul 2021, Sporul migratoriu are o tendință nouă după anul 2022, când se transformă din emigrație în imigrație netă. Pe regiune a avut loc o

¹²EURostat, https://ec.EURopa.eu/EURostat/statistics-explained/index.php?title=Adult_learning_statistics

¹³ INS, TEMPO, 2024

creștere cu 11961 persoane, cea mai mare fiind în jud Constanța, 4338 persoane. Pe fondul războiului din Ucraina, un număr semnificativ de refugiați își stabilesc reședința în județe de graniță precum Constanța sau Tulcea, dar și în alte județe, iar astfel declinul demografic este atenuat.

Durata medie a vieții este un indicator care oferă o imagine a nivelului de trai al regiunii. În anul 2021 aceasta a atins un vârf la nivelul regiunii Sud-Est, de 75,42 de ani, iar în anul 2022 nivelul a scăzut în toate cele 6 județe. Ulterior, a crescut până la 74,85 ani, cu cea mai mare valoare fiind în jud Vrancea.

3.2.2. Evoluții economice intra-regionale

Regiunea Sud-Est are o situație nefavorabilă pe piața muncii în perioada 2021-2024, reflectată de rate ridicate ale șomajului și câștiguri salariale sub media națională.

Rata șomajului în RSE este peste media pe media națională de 5,6%, fiind de peste 9% în anul 2023. De altfel, această valoare este cea mai ridicată din țară, fiind pe o tendință de creștere, contrar dinamicii la nivel național sau European. La nivel intra-regional, județele Galați și Buzău au cele mai ridicate rate ale șomajului, în timp de Constanța, un județ dinamic, centru universitar și economic, are cea mai redusă rată a șomajului, sub media națională, potrivit INS¹⁴¹⁵. Această situație este completată de Ratele de activitate care în Regiunea Sud Est sunt sub media Europeană și sub media națională, evidențiind o subutilizare a resurselor de muncă la nivel regional. Cea mai ridicată rata de ocupare este în Constanța, iar ea mai redusă în Galați.

Câștigul salarial mediu brut este de 5922 RON, sub media națională de 7042 RON. Creșterile succesive ale salariului minim brut pe țară garantat au antrenat creșteri ale salariului mediu la nivel de județe. Județele Constanța și Galați au câștiguri salariale de peste 6000 RON, iar în Vrancea se înregistrează cel mai redus salariu brut (5335 RON), trendul fiind crescător.

3.2.3. Educație și sănătate

Educația este elementul cheie care conduce la creșterea calității capitalului uman. **Numărul de absolvenți** din regiunea Sud-Est nu are tendințe diferite de cele naționale, caracterizate de o scădere, pe fondul scăderii populației școlare și a emigrației.

Un indicator sugestiv a calității educației este **rata abandonului școlar**, care a continuat să scadă în regiune după anul 2021. Un fenomen îngrijorător este creșterea abandonului din învățământul primar și gimnazial în anul 2023, asociată cu creșteri în județele Tulcea, Vrancea, Brăila și Constanța. Această tendință nu este izolată și apare în mai multe județe din țară, fiind corelată cu factori economici (sărăcie, lipsa veniturilor), sociali, psihologici sau educaționali. Consecințele sunt severe și regăsesc, de exemplu, în resursele umane de o calitate redusă și fără abilități solide, recunoscute pe piața muncii, sau rate reduse ale absolvenților de învățământ terțiar. Pentru a combate abandonul școlar, este nevoie de măsuri integrate, cum ar fi: programe de sprijin financiar, investiții în infrastructura școlară, pregătirea cadrelor didactice, adaptarea curriculei și promovarea incluziunii sociale.

¹⁴ INS raportează la nivel de județ doar rata șomajului pentru șomerii înregistrați, sensibil mai redusă decât rata șomerilor BIM, raportată de EUROSTAT.

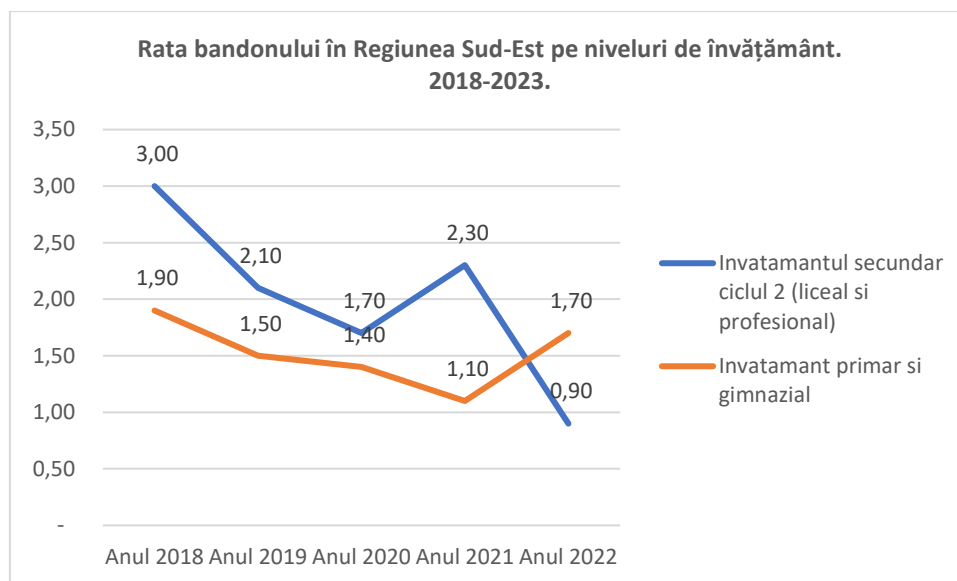
¹⁵ Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

În anul 2021, sănătatea reprezenta domeniul în care Regiunea Sud-Est era mai puțin competitivă față de alte regiuni din România¹⁶. La nivel național s-au realizat progrese, iar **numărul de spitale** din România, în anul 2023, era de 554, mai mare cu 19 unități față de anul 2021 (535). Regiunea Sud-Est ocupă în anul 2023 locul 6 cu un număr de 55 de spitale- față de 56 în anul 2021.

Se constată și în acest caz o variație semnificativă între județele Regiunii: Constanța înregistrează cea mai mare concentrație de spitale, respectiv 20 (mai puțin cu 1 spital privat față de 2021), în timp ce cel mai slab reprezentat județ, Tulcea, înregistrează doar 4 spitale. Spitalele private ocupă un loc din ce în ce mai important din numărul total de unități din țară. În Regiunea Sud-Est se înregistrează un număr de 16 spitale private, dintre care 15 în mediul urban.

Situația nu prezintă schimbări majore nici în ceea ce privește **numărul de medici**, care a crescut după anul 2021 cu 411 medici la nivel de regiune. Se mențin decalaje mari între județe: în Constanța și Galați numărul de medici este pe un trend ascendent, în timp ce în celelalte județe trendul este staționar sau are modificări reduse.

Sursa: date INS, TEMPO online

3.3. Analiza regiunii corespunzătoare ITI

În perioada de programare 2014-2020, România a folosit instrumentul **Investiții teritoriale integrate (ITI)** în Rezervația Biosferei Delta Dunării și zonele limitrofe ale acesteia (Regiunea Delta Dunării)¹⁷, cu orizont 2030.

¹⁶ ADR SE- Planul de Dezvoltare Regională Sud-Est 2021-2027. Accesibil la: <https://regiosudest.ro/documente/pdr-planul-de-dezvoltare-regionala>

¹⁷ Teritoriul ITI Delta Dunării este alcătuit din 40 Unități Administrativ – Teritoriale (5 urbane și 33 rurale, din care 4 localități în județul Constanța) și 2 consilii județene, [Consiliul Județean Tulcea](#), [Consiliul Județean Constanța](#). Cele 5 orașe sunt din județul Tulcea, respectiv: Babadag, Isaccea, Măcin, Sulina, municipiul Tulcea.

Cele 33 comune sunt distribuite astfel: (i) în județul Tulcea: Baia, Beștepe, C.A. Rosetti, Ceamurlia de Jos, Ceatalchioi, Chilia Veche, Crișan, Frecăței, Greci, Grindu, I.C. Brătianu, Jijila, Jurilovca, Luncavița, Mihail Kogălniceanu, Mahmudia, Maliuc, Mihai Bravu, Murighiol, Niculițel, Nufăru, Pardina, Sarichioi, Sfântu Gheorghe, Slava Cercheză, Smârdan, Somova, Văcăreni, Valea Nucarilor; (ii) în județul Constanța: Corbu, Istria, Mihai Viteazu, Săcele (nu este membru ADI ITI DD).

Acest un teritoriu unic este acoperit din punct de vedere administrativ de județele Tulcea (în cea mai mare parte) și respectiv Constanța, și reprezintă o parte a Regiunii Sud-Est cu caracteristici foarte specifice: populație rară și izolată, specializare și vulnerabilitate economică, acces limitat la servicii.

ITI a fost singura Investiție Teritorială Integrată ce s-a implementat în România, iar alocarea inițială de 1,11 mld EURo a fost distribuită pe 5 Piloni, identificați în cadrul Strategiei ITIDD¹⁸. ITI a beneficiat de alocări din toate cele 8 programe operaționale, cu precădere POR (35% din alocări) și POIM (36% din alocări).

Datele disponibile arată că la momentul 31 decembrie 2021 erau semnate 1086 de proiecte din care 582 erau încheiate, iar 504 erau în implementare¹⁹. Principalele acțiuni au răspuns nevoilor asociate fiecărui Pilon și au vizat, spre exemplu, transportul public pentru mobilitate urbană, zonele și speciile protejate, serviciile de urgență, gestionarea inundațiilor, investițiile în prevenirea eroziunii costiere, asistența pentru șomeri și gestionarea deșeurilor. O concentrare foarte mare a finanțării este vizibilă în cazul Pilonului III (Conectivitate) pe proiecte de transport, în principal datorită proiectului de mare anvergură al podului de la Brăila, și o alocare semnificativă (aproape 40%) a Pilonului IV (Servicii publice) este pentru investiții în serviciile de urgență. La momentul acestui raport- 31.12.2024, s-au încheiat 129 proiecte.

Evaluările derulate demonstrează valoarea adăugată a mecanismului de finanțare, dar sunt evidențiate și anumite probleme precum întârzieri în implementare sau necesitatea focusării de performanță a investițiilor²⁰. Podul de la Brăila, cea mai reprezentativă investiție ITI, a fost inaugurat pe 6 iulie 2023, și a întâmpinat multiple probleme tehnice și de construcție în primul său an de funcționare.²¹ Folosirea acestei investiții se preconizează că va reduce timpul de călătorie cu aproximativ 50 de minute și că va fi folosit de aproximativ 11 400 de vehicule pe zi. Efectele așteptate ale acestei investiții sunt multiple, de la creșterea volumului transportului de pasageri și mărfuri, la o mai rapidă dezvoltare a regiunii și a turismului.

Teritoriul acoperit de ITI prezintă *câteva tendințe care sunt comune cu cele ale regiunii Sud-Est*. Astfel, populația a urmat tendința regiunii, de scădere, dar rata depopulării este semnificativ mai mare decât media pe țară. În localități precum Chilia Veche, Ceatalchioi sau C.A. Rosetti, rata de scădere este sub -6%. Spre deosebire de alte regiuni care au cunoscut o creștere a populației urbane sau peri-urbane, în teritoriul ITI scăderea populației se manifestă atât la nivel urban cât și rural.

Rata șomajului la nivel de localitate este aproximată de ponderea șomerilor în resursele de muncă²².

Rata șomajului este peste media pe regiune, cu valori de peste 4% în Mahmudia, Baia și CA Rosetti. Datele INS arată o dinamică a șomajului similară celei la nivel regional. În cele mai multe localități acest indicator a crescut, cu câteva excepții: în Sfântu Gheorghe, Ceamurlia de Jos și în Smârdan s-au înregistrat scăderi vizibile, de peste 1 puncte procentuale.

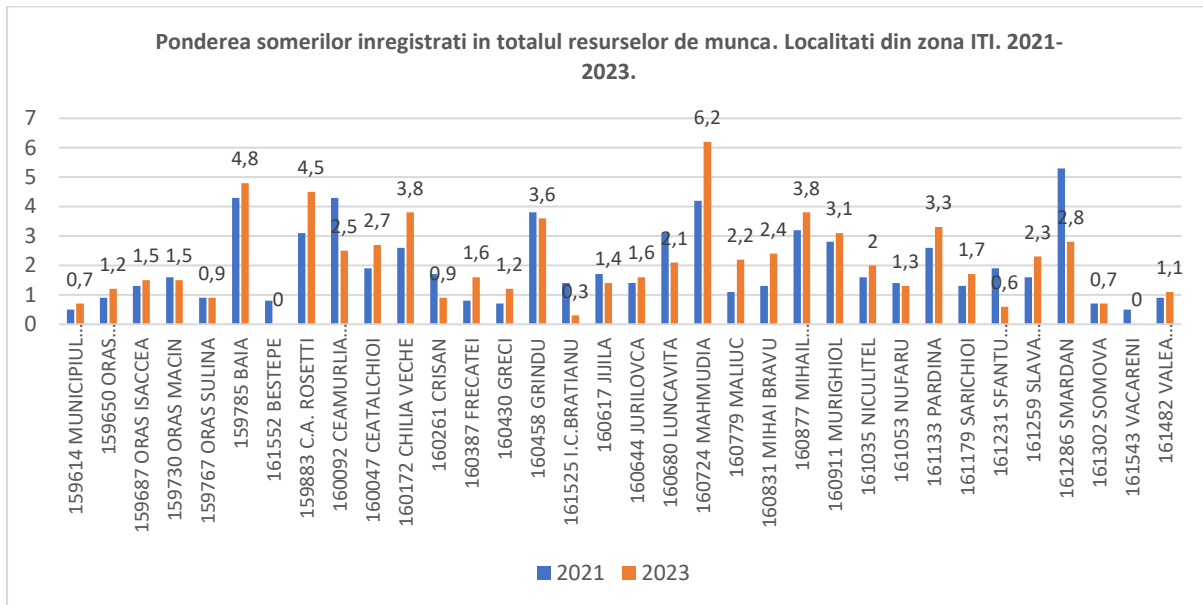
¹⁸ Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării, accesibil la <https://assets.itideltadunarii.com/>

¹⁹ Comisia Europeană, Integrated Territorial Instrument of the Danube Delta – an assessment of its implementation, performance orientation and governance during 2016-2021 (2023), accesibil la: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/studies/cross_border/KN-04-22-051-EN-N.pdf

²⁰ Idem, pag 91

²¹ <https://economedia.ro/podul-de-la-braila>

²² Rata șomajului la nivel de localitate nu se poate calcula decât la 10 ani, cu ocazia recensămintelor de populație și locuințe. Nu se poate calcula pentru că nu există informații așa de detaliate la nivel de localitate în cadrul surselor administrative, însă, INS a dezvoltat un indicator proxy, respectiv ponderea șomerilor în totalul resurselor de muncă, chiar dacă nu corespunde pe deplin modului de calcul al ratei șomajului.

Sursa: date INS, TEMPO online

Infrastructura educațională sau de sănătate nu s-a îmbunătățit cantitativ. Numărul de unități școlare în anul 2023 este același ca și în anul 2021. Localitățile din mediul rural au câte o unitate școlară, iar cele din mediul urban au valori de 22 în Municipiul Tulcea, 3 în Babadag și Isaccea și 1 în Măcin. Din punct de vedere calitativ, infrastructura școlară și spitalicească s-a îmbunătățit, a crescut accesibilitatea, iar un număr de școli au fost reabilitate. De exemplu, prin ITI 20 de proiecte contractate au ca obiect reabilitarea școlilor²³.

3.4. Sinteza analiza socio economica la nivelul Priorității 5

Analiza socio-economica confirmă problemele care au stat la baza planificării intervențiilor pentru o regiune educată sintetizată în cinci categorii de probleme majore și provocări regionale:

Problemele identificate:

1. Lipsa infrastructurii educaționale adecvate pentru învățământul preșcolar (Acțiunea 5.1):

- Regiunea Sud-Est se confruntă cu un deficit semnificativ de infrastructură pentru educația și îngrijirea timpurie, ceea ce limitează accesul copiilor la educație de calitate încă de la o vârstă fragedă. Aceasta afectează în mod disproporționat copiii din mediul rural și din familii vulnerabile.
- Finanțarea încrucișată cu FSE+ este necesară pentru a sprijini nu doar infrastructura, ci și integrarea unor programe care să îmbunătățească accesul și incluziunea.

2. Starea precară a infrastructurii pentru învățământul primar și secundar (Acțiunea 5.2):

- Multe școli din regiune sunt sub standarde din punct de vedere al siguranței și calității infrastructurii. De asemenea, lipsa dotărilor moderne reduce capacitatea de a oferi educație incluzivă pentru copiii cu nevoi speciale.

²³ Comisia Europeană, Integrated Territorial Instrument of the Danube Delta – an assessment of its implementation, performance orientation and governance during 2016-2021 (2023), accesibil la: https://ec.EURopa.eu/regional_policy/

- Există disparități majore între județe în ceea ce privește calitatea infrastructurii școlare, cu județe precum Tulcea și Vrancea fiind mai afectate.
- 3. **Deficiențe în infrastructura pentru învățământul profesional și tehnic (Acțiunea 5.3):**
 - Sistemul de învățământ profesional și tehnic din regiune suferă din cauza lipsei laboratoarelor moderne, echipamentelor specializate și spațiilor adaptate cerințelor actuale ale pieței muncii.
 - Aceasta contribuie la o slabă corelare între educație și nevoile economiei regionale, afectând integrarea tinerilor pe piața muncii.
- 4. **Subdezvoltarea infrastructurii pentru învățământul universitar (Acțiunea 5.4):**
 - Universitățile din regiune, deși prezente, nu dispun de infrastructuri competitive, precum laboratoare de cercetare modernizate și spații adecvate pentru formare avansată, ceea ce limitează atractivitatea pentru studenți și cercetători.
 - Această situație contribuie la migrarea tinerilor din regiune către alte centre universitare din țară sau străinătate.
- 5. **Insuficiența taberelor școlare și a centrelor de agrement pentru copii și tineri (Acțiunea 5.5):**
 - Numărul taberelor școlare și al centrelor de agrement este redus, iar multe dintre cele existente sunt slab dotate. Aceasta limitează accesul copiilor și tinerilor la activități extracurriculare care contribuie la incluziunea socială și la dezvoltarea personală.

Provocările care justifică finanțarea:

1. **Îmbunătățirea accesului la educație timpurie și incluzivă:**
 - Investițiile sunt esențiale pentru a crea o bază solidă pentru educație, reducând inegalitățile dintre mediul urban și cel rural.
2. **Crearea unui mediu educațional modern și incluziv:**
 - Modernizarea infrastructurii școlare și dotarea cu echipamente moderne sunt necesare pentru a sprijini educația de calitate și pentru a răspunde nevoilor copiilor cu dizabilități sau alte vulnerabilități.
3. **Dezvoltarea educației orientate spre piața muncii:**
 - Modernizarea infrastructurii pentru învățământul profesional și tehnic va crește atractivitatea acestui tip de educație și va contribui la integrarea tinerilor pe piața muncii.
4. **Creșterea competitivității învățământului universitar:**
 - Îmbunătățirea infrastructurii universitare va atrage mai mulți studenți, va stimula cercetarea și va contribui la reducerea migrației tinerilor talentați.
5. **Promovarea incluziunii sociale prin activități extracurriculare:**
 - Dezvoltarea taberelor școlare și a centrelor de agrement va sprijini incluziunea socială și va oferi oportunități de dezvoltare personală pentru copii și tineri.

Tendențe și date recente:

- Rata abandonului școlar timpuriu în regiune rămâne ridicată, la 24,6% în 2023, ceea ce subliniază necesitatea unei infrastructuri educaționale mai bune și a unor programe de sprijin.
- Ponderea adulților care participă la educație continuă a crescut modest, dar rămâne sub media UE (19,1% în 2022).

- Infrastructura școlară din mediul rural este semnificativ subdezvoltată comparativ cu cea din mediul urban, amplificând decalajele educaționale.
 - Dezvoltarea capacității de cazare (+17% între 2021 și 2024) și promovarea ecoturismului sunt esențiale pentru a atrage mai mulți turiști și pentru a genera venituri.
 - Crearea de trasee turistice integrate și investițiile în protecția și promovarea patrimoniului natural și cultural pot transforma Delta Dunării într-o destinație de top.
2. **Regenerarea comunităților locale:**
- Proiectele de modernizare a infrastructurii educaționale și de sănătate, precum și investițiile în infrastructura verde și albastră, vor îmbunătăți calitatea vieții locuitorilor și vor contribui la reducerea disparităților sociale.
3. **Conservarea biodiversității:**
- Sprijinirea măsurilor de protecție a naturii și a resurselor naturale va asigura sustenabilitatea pe termen lung a Deltei Dunării și va susține activitățile economice bazate pe natură.
4. **Creșterea capacității administrative:**
- Programele dedicate îmbunătățirii capacității autorităților locale de a gestiona proiecte și fonduri vor accelera implementarea investițiilor și vor crește eficiența utilizării resurselor disponibile.

Anexa IV. Contribuția la RST

RST emise de CE stabilesc direcțiile strategice pentru politica economică, socială și de mediu a statelor membre, având un impact direct asupra utilizării fondurilor europene. În cadrul Programului Regional Sud-Est (PRSE), aceste recomandări sunt integrate în obiectivele prioritare, astfel încât investițiile să contribuie eficient la dezvoltarea regiunii. Prin urmare, implementarea PRSE are ca scop stimularea inovării, promovarea digitalizării, îmbunătățirea eficienței energetice, dezvoltarea infrastructurii educaționale și crearea unui mediu urban mai sustenabil.

Tabelul de mai jos evidențiază recomandările specifice de țară adresate României în perioada 2019-2024, cu un nivel de relevanță ridicat, respectiv fiind direct relevante prin obiectivele și rezultatele planificate ale intervențiilor.

Tabel 13-Contribuția P5 la RST

Nr crt	România	Prioritatea PRSE	OS corespונdent	Valoare alocata (FEDR)(EUR)	Valoare contractata (FEDR) (EUR) ²⁴	Exemple de acțiuni
Educație incluzivă						
9	RST3 2019 Să amelioreze calitatea și caracterul incluziv al educației, în special pentru romi și alte grupuri defavorizate	5	OS 4.2 OS 4.6	47.849.198	16.612.960	Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul învățământului preșcolar, primar și secundar
10	RST2 2020 Să asigure accesul egal la educație.					
Investiții pentru redresare și dezvoltare						
12	RST1 2023 Menținerea investițiilor publice finanțate la nivel național și asigurarea absorbției eficiente a granturilor MRR și a altor fonduri ale UE, în special pentru a promova tranziția verde și cea digitală. ²⁵	Toate Prioritățile	Toate OS	1,238,760,838	503.756.893	Implementarea programului, cu precădere intervențiile privind tranziția verde și digitală (OS 1.2, 2.1, 2.8, 3.2)
13	RST2 2024 Să accelereze în mod semnificativ punerea în aplicare a programelor politicii de coeziune și a Planului de redresare și reziliență, inclusiv a	Toate Prioritățile	Toate OS	1,238,760,838	503.756.893	Implementarea programului, cu precădere intervențiile de AT - Asistență tehnică (cod 182) 53 mil EURO

²⁴ Calculat în EUR din lei la curs 31.12.2024 1 EUR=4.9761 lei

²⁵Contribuția la tranziția verde și digitală este analizată odată cu recomandările din anii anteriori.

<i>capitolului privind REPowerEU, asigurând finalizarea reformelor și a investițiilor până în august 2026, prin:</i>						
.						

Exemple privind tipurile de acțiuni prin care PRSE sprijină recomandările RST:

Domeniile educație și incluziune socială sunt acoperite în cadrul Priorității 5, ca fiind esențiale pentru dezvoltarea capitalului uman și reducerea disparităților sociale. PRSE finanțează dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivel preșcolar, primar și secundar. Se vor finanța modernizarea și extinderea unităților de învățământ, dotarea acestora cu echipamente moderne și crearea unor medii de învățare incluzive. O atenție deosebită va fi acordată sprijinirii categoriilor vulnerabile, inclusiv a copiilor din medii defavorizate, pentru a reduce inegalitățile în accesul la educație și pentru a crește rata de participare școlară..

Alte contribuții indirecte la RST:

În această categorie intră acțiuni ce nu fac obiectul principal al intervenției (acțiuni ale OS și priorităților programului), dar sprijină obiectivele, unele se aplică transversal în mai multe proiecte ca principii orizontale. Aceste contribuții sunt stimulate prin mecanismele apelurilor de proiecte, de evaluare și selecție și cumulate pot avea efecte semnificative și contribuții considerabile la RST.

Anexa V. Contribuția P5 a PRSE la PNIESC

Tabel 14-Obiective de mediu ale PNIESC la care PRSE contribuie prin măsuri orizontale

Nr crt	Obiectiv de mediu	Politici si masuri
1	Creșterea ponderii energiilor regenerabile	P&M 22 Creșterea capacității instalate de producere a energiei electrice din surse solare
2	Îmbunătățirea eficienței energetice	P&M 41 Achiziții verzi
3	Îmbunătățirea eficienței energetice	P&M 42 Auditul și managementul energetic
4	Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	P&M 17 Reducerea nivelului de deșuri municipale per capita
5	Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	P&M 18 Îmbunătățirea reciclării și a colectării deșeurilor biodegradabile pentru compostare

Anexa VI. Contribuția P5 a PRSE la PEDS

Tabel 15. Identificarea contribuției intervențiilor PRSE la pilonii PEDS

Arie/ Pilon principal	Pilon / Principiu	Relevanță PRSE	OS Relevant Alocare FEDR specifică (mil EUR)
Egalitate de șanse și accesul pe piața forței de muncă	PEDS 1-Educație, formare și învățare pe tot parcursul vieții – Acces la educație și formare de calitate pentru dezvoltarea competențelor.	Acțiuni PRSE cu contribuții directe prin relizările și rezultatele proiectelor	OS4.2 , OS4.6 47,8
Egalitate de șanse și accesul pe piața forței de muncă	PEDS 2-Egalitate de gen – Eliminarea diferențelor de remunerare și de acces pe piața muncii.	Contribuții indirecte prin integrarea principiului ca aspect orizontal în implementarea proiectelor sau în operarea infrastructurilor	Aplicare transversală pentru mai multe OS
Egalitate de șanse și accesul pe piața forței de muncă	PEDS 3-Egalitate de șanse – Nediscriminare pe criterii de gen, origine, dizabilitate sau alte factori.-	Contribuții indirecte prin integrarea principiului ca aspect orizontal în implementarea proiectelor sau în operarea infrastructurilor	Aplicare transversală pentru mai multe OS
Protecție și incluziune socială	PEDS 11-Îngrijirea copilului și sprijin pentru copii	Acțiuni PRSE cu contribuții directe prin relizările și rezultatele proiectelor	OS 4.2 45,8
Protecție și incluziune socială	PEDS 17- Incluziune pentru persoanele cu dizabilități	Contribuții indirecte prin integrarea principiului ca aspect orizontal în implementarea proiectelor sau în operarea infrastructurilor	OS 5.1 2

Anexa VII. Progresul în implementarea PRSE

Tabel 16-Date privind progresul implementării P5 la 31.12.2024

Obiectiv specific	Total alocări financiare în funcție de fond și contribuția națională (mil EUR)	Costul eligibil total al operațiunilor selectate (în mil EUR)	Contribuția din partea fondurilor la operațiunile selectate (în mil EUR)	Totalul cheltuielilor eligibile declarate de beneficiari (mil EUR)	Numărul de operațiuni selectate
OS4.2	83.36	30.21	16.61	0.00	18
OS4.6	3.64	0.00	0.00	0.00	0

Tabel 17-Situația contractelor P5 la 31.12.2024

OS apel	Alocare FEDR (mil EUR)	Alocare ITI (mil EUR)	Nr apeluri	Număr contracte	Valoare FEDR (mil EUR)	Nr apeluri etapizate	Contracte etapizate	Valoare contracte etapizate (mil EUR)	Nr apeluri ITI	Nr contracte ITI	Valoare contracte ITI (mil EUR)	Chelt declarate de beneficiari (mil Eur)
OS 4.2	45.85	4.97	8	18	16.61	6	18	16.6	2	5	3.2	0.0
OS 4.6	2.00	0.00						0.0			0.0	0.0

Tabel 18-Situația realizărilor pe OS și indicatori

OS Indicator cod	Denumirea indicatorului	Obiectiv de etapă (2024)	Ținta pentru 2029	Operațiunile selectate 31/12/2024	Operațiune pusă în aplicare 31/12/2024	Grad indeplinire potențială Obiectiv de etapă	Grad indeplinire potențială țintă finală
OS4.2							
RCO66	Capacitatea sălilor de clasă din structurile noi sau modernizate de îngrijire a copiilor	0	1027	761	0		74%
RCO67	Capacitatea sălilor de clasă din structurile educaționale noi sau modernizate	0	8671	7218	0		83%
RCO74	Populația vizată de proiecte derulate în cadrul strategiilor de dezvoltare teritorială integrată	0	22874	10223	0		45%
RCO75	Strategii de dezvoltare teritorială integrată care beneficiază de sprijin	1	1	1	0	100%	100%

OS4.6							
8S15	Numărul centrelor de agrement pentru copii și tineri (tabere școlare) care beneficiază de sprijin	0	1	0	0		0%
RCO77	Numărul siturilor culturale și turistice care beneficiază de sprijin	1	8	1	-	100%	13%
8S18	Personal finanțat de FEDR	140	140	157	139	112%	112%
8S19	Studii, analize, rapoarte, strategii elaborate	3	10	3	-	100%	30%